

Rivierklimaatpark IJsselpoort

Nota Zienswijzen

Gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar

23 maart 2020

Project Rivierklimaatpark IJsselpoort
Opdrachtgever Gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar

Document Nota Zienswijzen
Status Definitief 02
Datum 23 maart 2020
Referentie 107463-100/20-004.567

Projectcode/inkoopnr. 107463
Projectleider B.A.J. Meeuwissen MSc
Projectdirecteur drs.ing. E.J.N. Rijsdijk

Auteur(s) ing. J. Jansen
Gecontroleerd door drs. D.J. Verhaak
Goedgekeurd door B.A.J. Meeuwissen MSc

Paraaf

Adres Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	ZIENSWIJZEN	3
2.1	Gemeente Arnhem	3
2.2	Gemeente Duiven	13
2.3	Gemeente Rheden	17
2.4	Gemeente Westervoort	30
2.5	Gemeente Zevenaar	59
3	AMBTSHALVE WIJZIGINGEN	103
3.1	Ambtshalve wijzigingen MER	103
3.1.1	Eigen bevindingen	103
3.1.2	Voorlopig toetsingsadvies	103
3.2	Ambtshalve wijzigingen IGSV	104
3.2.1	Algemeen	104
3.2.2	Gemeente Arnhem	104
3.2.3	Gemeente Duiven	104
3.2.4	Gemeente Rheden	104
3.2.5	Gemeente Westervoort	105
3.2.6	Gemeente Zevenaar	105
	Laatste pagina	104
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	'Alternatief plan' behorende bij zienswijze W14	7
II	Voorlopig advies Commissie voor de milieueffectrapportage	14

INLEIDING

De ontwerp-intergemeentelijke structuurvisie (ontwerp-IGSV) en het bijbehorende milieueffectrapport (MER) voor het project Rivierklimaatpark IJsselpoort (RKP) lagen van donderdag 14 november tot en met vrijdag 27 december 2019 ter inzage op de vijf gemeentehuizen. Gedurende deze termijn kon iedereen zienswijzen indienen bij de gemeenteraad. In totaal zijn 66 zienswijzen ingediend. Daarnaast hebben wij op 23 januari 2020 een voorlopig toetsingsadvies ontvangen van de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.). Naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. zijn de IGSV en het MER op enkele onderdelen aangepast. Daarnaast is ook een aantal ambtshalve wijzigingen doorgevoerd. Dit document heeft als doel om de indieners van de zienswijzen en andere belangstellenden kennis te laten nemen van de ingediende reacties en van de standpunten die de gemeentebesturen hierover hebben.

De betekenis van 'intergemeentelijk'

In de IGSV is een samenhangend pakket aan maatregelen voor het RKP voorgesteld, dat verder gaat dan de optelsom van de maatregelen die per gemeente in beeld zijn. Met een gebiedsgerichte aanpak zoeken de partijen naar synergie in samenwerking, beleidsruimte (met name op het gebied van water- en natuurwetgeving) en financiering om het gebied in stappen voor te bereiden op de verandering van het klimaat, om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren en om bedrijven economisch perspectief te bieden. Hierbij is rivierverruiming een belangrijk middel om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken en om de waterveiligheid te verbeteren. De samenhang tussen de verschillende maatregelen zorgt voor het integrale karakter van de IGSV. Een en ander betekent dat de maatregelen niet zomaar los van elkaar kunnen worden gezien. Hiermee is bij de beantwoording van alle zienswijzen nadrukkelijk rekening gehouden.

Uiteindelijk is het aan de raden van de vijf betrokken gemeenten om een besluit te nemen over de vaststelling van de IGSV. Elke gemeenteraad is bevoegd om de IGSV vast te stellen voor haar eigen grondgebied. De meeste zienswijzen hebben betrekking op het grondgebied van één gemeente. Bij de beantwoording van deze zienswijzen is desalniettemin rekening gehouden met maatregelen op het grondgebied van andere gemeenten.

Er zijn ook zienswijzen ingediend die zich richten op het hele plangebied of op meerdere gemeenten. In dat geval zal beantwoording plaatsvinden door alle gemeenten aan wie de betreffende zienswijze is gericht. Als een zienswijze betrekking heeft op een andere gemeente dan waar deze is ingediend, is bij de beantwoording van de zienswijze aangegeven hoe daarmee is omgegaan.

Anonimiseren

Op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens is het niet toegestaan om persoonsgegevens (zogenaamde NAW-gegevens: naam, adres en woonplaats) van natuurlijke personen te verwerken zonder bijvoorbeeld een wettelijke grondslag, dringende noodzaak of toestemming van de betreffende personen. Er is geen wettelijke grondslag of dringende noodzaak om de NAW-gegevens van natuurlijke personen te vermelden. Vandaar dat wij bij natuurlijke personen spreken van 'indiener' (van een zienswijze).

Veel reacties zien op specifieke locaties of percelen in het buitengebied. Om een leesbare Nota Zienswijzen te maken is het wenselijk om deze locaties wel te benoemen. Dit zodat eenieder kan opmaken waarover wordt gesproken, wat vanuit het oogpunt van duidelijkheid en rechtszekerheid wenselijk is.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de zienswijzen samengevat en voorzien van een beantwoording. Dit is per gemeente gebeurd. Na beantwoording van de zienswijzen is per gemeente de conclusie getrokken of de zienswijzen aanleiding geven tot aanpassing van de IGSV en/of het MER en wat de wijziging (op hoofdlijnen) inhoudt. In hoofdstuk 3 zijn de ambtshalve wijzigingen en redenen hiervoor weergegeven. Ook deze zijn gerubriceerd per gemeente. Bij de ambtshalve wijzigingen is bovendien ingegaan op het voorlopig toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. en op de wijzigingen die naar aanleiding van dit advies zijn aangebracht in het MER.

In de Nota zienswijzen wordt een aantal veel voorkomende afkortingen gebruikt. Het betreft de volgende afkortingen:

GNN:	Gelders Natuurnetwerk
IGSV:	Intergemeentelijke structuurvisie
KRW:	Kaderrichtlijn Water
m.e.r.:	milieueffectrapportage
MER:	milieueffectrapport
NRD:	notitie reikwijdte en detailniveau
RES:	Regionale Energiestrategie
RKP:	Rivierklimaatpark IJsselpoort
TVLR:	Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort
VKA:	voorkeursalternatief

ZIENSWIJZEN

2.1 Gemeente Arnhem

nr.	Zienswijze	Beantwoording
A1	Indiener 1	
A1.1	<i>Indiener doet een voorstel voor de aanleg van een wandelroute op de linker IJsseloever.</i> De route gaat langs een aantal verdedigingswerken, die zo beter onder de aandacht kunnen komen. De route loopt van Fort Westervoort tot de monding van de Velperbeek en voert over de zomerkade (globaal over het struinpad) en over de bandijk. Deze wandelroute biedt een prachtig zicht op de IJssel haar uiterwaarden en het Veluwemassief. Aangezien het een rondwandeling is, kan de route op elk punt worden gestart. Een logisch startpunt is Landwinkel IJsseloord, waar iets kan worden genuttigd en waar sanitair is. Bij een evenement en gebleken behoefte biedt Fort Westervoort gelegenheid voor kleinschalige horeca; dit kan worden verzorgd door de ondernemer van de Landwinkel. De kosten voor deze wandelroute hebben betrekking op het maken van vijf infopanelen bij verdedigingswerken en voor enkele overstapjes bij rasters rond agrarische percelen. Deze kosten worden vooralsnog geraamd op €15.000,-. Verder lijkt een financiële bijdrage gepast ten behoeve van de herplaatsing van het monument voor de gevallen op Fort Westervoort naar een respectvolle locatie elders op het fort. Indiener verzoekt de raden van de gemeenten Arnhem en Rheden om instemming en doorgeleiding van dit voorstel, zodat het uitgevoerd kan worden in het kader van het RKP.	Het voorstel van indiener past bij de doelen van het RKP om de uiterwaarden beter beleefbaar te maken. De IGSV gaat uit van de aanleg van een struinroute in de uiterwaarden IJsseloord en Velperwaarden. Wij nemen het voorstel van indiener dan ook mee naar de volgende fase. In deze zogenoemde planuitwerkingsfase vindt immers een nadere detaillering van recreatieve routes plaats. In het plan is tevens voorzien in het consolideren van Fort Westervoort en het ontwikkelen van een entrepunt voor het gebied op deze locatie. In de uitwerking hiervan zal ook nader worden bekeken op welke wijze op een respectvolle wijze kan worden omgegaan met het monument voor de gevallen in de Tweede Wereldoorlog.
A2	Indiener 2	
A2.1	<i>Behoud productieruimte</i> Indiener verzoekt om in de visie het perspectief voor de landbouw te beschrijven, waarbij het belang van voldoende productiegrond voor	Zoals in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is verwoord, is het bieden van toekomstperspectief aan de landbouw een van de doelen van het RKP. In de

	grondgebondenheid en weidegang gerealiseerd kan worden. Indiener mist in de IGSV hoe de landbouw daadwerkelijk perspectief kan worden geboden. Indiener geeft aan dat de teksten van de IGSV en het MER melden dat de bedrijven geen toekomstperspectief hebben. Indiener wil weten hoe die visie tot stand is gekomen.	Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) uit 2017 is geconcludeerd dat er een hoog percentage kortdurend gebruik van grond is in het RKP en dat dit risico's voor de continuïteit van de bedrijven geeft. Daarnaast is er een tekort aan grond en komt er middels bedrijfsbeëindiging onvoldoende grond beschikbaar voor de blijvende bedrijven. Het bovenstaande is ook in de IGSV signaleerd. Daarnaast is hierin beschreven dat onder bovengenoemde omstandigheden de bedrijven een <u>beperkt</u> (in plaats van geen) toekomstperspectief hebben. Om die reden werken de partners binnen het RKP aan een beter toekomstperspectief voor de landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond, waardoor meer ruimte ontstaat voor blijvende bedrijven in het gebied. Vanwege de complexiteit kosten dat soort processen echter de nodige tijd. In antwoord op het bezwaar van indiener, zijn wij van mening dat de IGSV wel degelijk perspectief voor de landbouw biedt. Wel zullen wij naar aanleiding van deze zienswijze het belang van de landbouw in het RKP in hoofdstuk 2 van de IGSV duidelijker en meer uitgebreid onder woorden brengen.
A2.2	<i>Ongewenste nieuwe geul in binnenbocht bij Westervoort Noord.</i>	De zienswijze van indiener ziet op het grondgebied van de gemeente Westervoort. Het is niet aan de gemeenteraad van Arnhem hier uitspraken over te doen. De zienswijze wordt bij de gemeente Westervoort beantwoord (zie 2.4.1).
A2.3	<i>Beoordeling gevolgen in de m.e.r.:</i> In de opzet van het MER is als beoordelingskader vastgesteld: een kwalitatieve analyse aan de hand van de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) en daarnaast een kwantitatieve analyse op basis van ruimtebeslag. Indiener stelt vast dat: • een kwalitatief voordeel wordt geïntroduceerd dat geen basis vindt in de TVLR; • het de boeren niet duidelijk is of de verdienpotentie daadwerkelijk bestaat; • er geen afsprakenkader ligt omtrent inzet op natuurbeheer en tariefstellingen; • nadelige kwantitatieve effecten wel worden benoemd maar worden in de beoordeling weggestreept tegen een veronderstelde uitplaatsing van twee bedrijven. Die noodzaak wordt onderschreven maar is nog onzeker. Zonder zekerheid over mitigerende	De veronderstelde verdienpotentie uit natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw is momenteel nog in ontwikkeling en vergt een nadere uitwerking. De inzet is om hier samen met de betrokken grondeigenaren en andere belanghebbenden nader invulling aan te geven. De partners binnen het RKP zetten in op de verwerving van ruilgronden en de verplaatsing van één agrarisch bedrijf. Dit soort processen zijn complex en kosten dan ook de nodige tijd. Ruilgrond en de uitplaatsing van een bedrijf kunnen uiteindelijk bijdragen aan de gewenste extensivering van de landbouw en aan het verhogen van de biodiversiteit, wat leidt tot

	maatregelen loopt de score van het MER op de feiten vooruit. Indiener merkt daarbij op dat ondernemers bereid zijn tot overleg met overheden, maar dat zekerheden nodig zijn, alvorens met maatregelen kan worden ingestemd.	een verbetering van het toekomstperspectief van de agrariërs in het gebied. Ten slotte is nog van belang om aan te geven dat het VKA, dat beleidsmatig is vertaald in de IGSV, een planhorizon heeft van 2035. Omdat de scores in het MER gebaseerd zijn op de eindsituatie in 2035, is een aanpassing van het MER niet nodig.
A2.4	<i>Alternatief plan</i> Indiener wil graag in overleg treden over een alternatief plan voor de IJsseldijkerwaard dat door indiener is uitgewerkt.	De zienswijze van indiener ziet op het grondgebied van de gemeente Westervoort. Het is niet aan de gemeenteraad van Arnhem hier uitspraken over te doen. De zienswijze wordt bij de gemeente Westervoort beantwoord (zie 2.4.1).
A2.5	<i>Stroomlijnen Struyk Verwo</i>	De zienswijze van indiener ziet op het grondgebied van de gemeente Westervoort. Het is niet aan de gemeenteraad van Arnhem hier uitspraken over te doen. De zienswijze wordt bij de gemeente Westervoort beantwoord (zie 2.4.1).
A2.6	<i>Ontsteningen oevers</i> Indiener is van mening dat er betere opties zijn om de biodiversiteit te verbeteren dan ontstening van de oevers. De ontstening van de oevers gaat ten koste van rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoud inspanningen.	Uit het MER volgt dat ontstening van rivieroevers een geschikte manier is om de natuurlijke processen te herstellen en daarmee de biodiversiteit in de rivier op het niveau te krijgen dat voor de KRW is afgesproken. Ook draagt dit bij aan een andere opgave, namelijk het zo veel mogelijk voorkomen van de uitschuring van de bodem, die zorgt voor verdroging in de omliggende (landbouw)gebieden. Uiteraard is in het MER aandacht besteed aan eventuele risico's, zoals voor rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoudsinspanningen (zie bijvoorbeeld hoofdstuk 2 en 3 van het Achtergrondrapport MER). Omdat geen nadelige gevolgen zijn geconstateerd die het doorvoeren van deze maatregel in de weg staan, leidt dit niet tot een aanpassing van de IGSV.
A2.7	<i>Voorgenomen natuurontwikkeling</i> Aanpassing van Gelders Natuurnetwerk (GNN) leidt tot schrappen oppervlakten elders. Het plan maakt dat niet duidelijk of hierover al afspraken zijn gemaakt.	Het is ons bekend dat op provinciaal niveau bij het begrenzen van extra GNN elders een oppervlakte geschrapt moet worden. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. De herbegrenzing is voorzien in de planuitwerkingsfase. De bevoegdheid hiertoe ligt overigens niet bij de gemeente, maar bij de provincie.
A3	Indiener 3	
A3.1	Indiener staat positief tegenover de IGSV en het MER, in het bijzonder voor wat betreft het geven van een impuls aan de verbetering van het leefgebied voor flora en fauna;	Wij danken u voor uw positieve reactie.
A3.2	Indiener is het eens met de beleidsambitie 'stimuleren van natuurinclusieve landbouw;	Het is goed om te horen dat indiener deze beleidsambitie ondersteunt.

A3.3	Indiener pleit ervoor de Vogelwerkgroep Arnhem te betrekken bij het aanleggen van struinpaden in of nabij weidevogelgebied, met als doel te komen tot een zorgvuldige zonering zodat aanwezige (broed)vogels niet worden verstoord of verjaagd.	Het benaderen van de vogelwerkgroep en het benutten van hun kennis past helemaal in de filosofie van samenwerking die met dit project is ingezet. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp voor de uiterwaarden nader uitgewerkt. Ook dan is er voor betrokkenen zoals de vogelwerkgroep weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
A4	VGGM (Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden)	
A4.1	Indiener adviseert om per deelgebied de implicaties voor, en bijdragen aan een veilige en gezonde leefomgeving te benoemen en ook in het uitvoeringsproces te borgen. De volgende reactie kan gebruikt worden om de doelen en beleidsambities voor veiligheid en gezondheid op hoofdlijnen concreter te maken: Indiener gaat in op de gevolgen van het plan, waarbij naar verwachting verschillende risico's worden verminderd, maar toch aanwezig blijven. Om de hulpverlening/rampenbestrijding en zelfredzaamheid van de bewoners/gebruikers te verbeteren adviseert indiener de volgende punten (A1.2 tot en met A1.6) te verwerken in de IGSV.	De uitvoering van de IGSV draagt bij aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. De maatregelen die in de IGSV zijn benoemd, zijn op het abstractieniveau van een IGSV beoordeeld (zowel doelbereik als milieueffecten) in het MER. Wij danken indiener voor de aangedragen aandachtspunten. Het betreffen grotendeels algemene aandachtspunten voor ontwikkelingen in buitendijkse gebieden, die niet leiden tot een wijziging van de IGSV of het MER. In de volgende fase worden de maatregelen uit de IGSV nader uitgewerkt en vindt ook gedetailleerder onderzoek plaats. In die fase zullen ook veel van de aandachtspunten van indiener een plek krijgen. Bovendien zal indiener tijdens deze fase nadrukkelijk betrokken worden. Hierna wordt kort op de door indiener aangedragen punten ingegaan.
A4.2	Aandacht voor risicocommunicatie: informeren over risico's en bieden van een handelingsperspectief bij incidenten;	Communicatie en het bieden van een handelingsperspectief bij incidenten zijn geen een onderwerpen waar de IGSV zich specifiek op richt. Wel speelt communicatie met alle betrokkenen een cruciale rol bij het realiseren van de beschreven ambities. In de planuitwerkings- en realisatiefase is hier uitgebreid aandacht voor.
A4.3	Geen activiteiten toelaten voor groepen die niet zelfredzaam zijn;	De visie is niet gericht op mogelijkheden voor wonen en werken voor niet-zelfredzame doelgroepen. Overigens is daar niet mee gezegd dat het gebied niet door dergelijke doelgroepen kan worden gebruikt.
A4.4	Bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen;	De visie staat de bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen niet in de weg. Bij de uitwerking op maatregelniveau vormt dit een belangrijk aandachtspunt.
A4.5	Bij de uitvoering specifiek rekening houden met overstroming/hoogwater door een aantal maatregelen te overwegen:	

	1. Hoogwatervrije infrastructuur, hoogwaterplaatsen en botenhelling(en) om zo tijdens hoogwater de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor de hulpdiensten te verbeteren; 2. Nieuwe gebouwen beschermen tegen hoogwater i.c.m. een slimme indeling; 3. Afstand houden tussen potentiële waterlijn en bebouwing; 4. Ruimtelijke en bouwtechnische maatregelen treffen met betrekking tot bereikbaarheid; 5. Concepten voor risico en crisiscommunicatie uitwerken.	1. Verbetering van infrastructuur is op een aantal plaatsen in de IGSV expliciet aan de orde. Het spreekt vanzelf dat die verbeteringen ook ten goede komen aan de hulpdiensten. Zoals aangegeven wordt indiener betrokken bij de nadere uitwerking van de maatregelen; 2. Voor zover nieuwe bebouwing aan de orde is, zal zeker rekening gehouden worden met de context van het rivierengebied, die gekenmerkt wordt door mogelijke overstromingen en inundatie. 3. Het beschrevene onder 2 geldt ook voor de afstand tussen de waterlijn en bebouwing 4. Alle partijen zijn ervan doordrongen dat het RKP een uiterwaardengebied is, met alle consequenties van dien. Bereikbaarheid is voor alle doelgroepen belangrijk. 5. In de IGSV worden geen concepten voor risico- en crisiscommunicatie uitgewerkt. Daar is het niet het juiste instrument voor.
A4.6	Met betrekking tot gezondheid adviseert de veiligheidsregio de volgende zaken mee te nemen in de visie: 1. Verkoeling in warme periode: hier gaat het om het verbeteren van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Een goed punt maar een extra aandachtspunt is de (zwem)waterkwaliteit, zeker bij langdurige hitte, en extra mogelijkheden voor schaduw (bijvoorbeeld bomen) in verband met de UV-blootstelling en huidkanker. Behoud van de openbaarheid van stranden en zwemwater is van belang zodat iedereen gratis verkoeling kan zoeken. 2. Het verbeteren van de natuurwaarde (natuurcorridor) en het streven naar natuurinclusieve (minder intensieve) landbouw zijn zeker positieve punten voor gezondheid. Aandachtspunt is wel om ook te streven naar een verbindend netwerk van aantrekkelijke (schaduwrijke) en veilige wandel- en fietspaden (toegankelijkheid/groene infrastructuur). 3. Voorwaarden voor aanleg van passende recreatievoorzieningen, passende energiewinning en het vinden van een functie voor het oude steenfabrieksterrein. Een aandachtspunt is de mogelijke geluidhinder en dergelijke en daarmee de verstoring van de rust en (natuur/water)beleving van het RKP.	De aandachtspunten die onder het kopje 'gezondheid' worden genoemd, zijn allen speerpunten van het RKP. 1. Het RKP voorziet in een uitbreiding van het netwerk van wandel- en fietspaden. Dit zorgt voor een verbetering van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Meer specifiek is in het MER uitgebreid aandacht besteed aan het aspect zwemwaterkwaliteit, als één van de beoordelingscriteria voor de alternatieven en het VKA. Specifiek is ingezoomd op de waterkwaliteit in het Rhederlaag in de gemeente Zevenaar (zie ook bijlage VI in het Achtergrondrapport MER). 2. Zoals onder 1 aangegeven voorziet het RKP in de uitbreiding van het netwerk aan wandel- en fietspaden. In de volgende fase, de planuitwerkingsfase, vindt een nadere detaillering van dit netwerk plaats. Dan is ook aandacht voor zaken als veiligheid en schaduw. 3. In het MER is op hoofdlijnen onderzocht wat effecten van nieuwe ontwikkelingen zijn, waarbij eveneens naar geluidhinder is gekeken. In de planuitwerkingsfase vindt gedetailleerder onderzoek plaats. Overigens zijn voor het grondgebied van Arnhem geen geluidbelastende activiteiten voorzien.

A5	Coöperatie heideboeren Veluwezoom en stichting heideboerderij Nederland	
A5.1	Het spreekt indiener zeer aan dat de visie inspeelt op nieuwe begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw'. Indiener merkt echter wel op dat begrippen circulaire en natuur inclusieve landbouw nog concreet inhoud moeten krijgen en dat dit de nodige tijd en overleg vergt. Het heideboerderijconcept kan hier invulling aan geven. Indiener brengt daarvoor de volgende punten in: 1. Indiener benoemt het belang van langjarige beheer en -pacht en geeft aan dat dat alleen in gezamenlijk overleg tot stand kan komen; 2. Indiener benadrukt het belang van het aanbrengen van samenhang met de hele regio. De effecten van beheerafspraken blijven niet beperkt tot het RKP, onder meer vanwege de behoefte aan productiegrond. Ook is aanvullend beleid nodig voor aangepast beheer en ondersteuning voor aanpassingen op hun bedrijven; 3. Indiener wijst op het belang van sociale cohesie: gebiedseigen sturing en lokale betrokkenheid zijn daarbij van belang. Het gebiedsproces moet daarvoor door en vanuit de belanghebbenden worden opgestart, ondersteund door gelieerde partners. 4. Het verdienvermogen van alle partners tezamen moet ertoe bijdragen dat de Veluwezoom zich duurzaam ontwikkelt tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Indiener is van mening dat het behalen van deze doelen zonder eigendomsoverdracht goedkoper is en vraagt daarom deze mogelijkheid te onderzoeken. 5. Indiener wil daadwerkelijk op zoek naar nieuwe manieren van landbouw, vee-teelt en akkerbouw, in betere verhouding met de omgeving. Daarvoor is wel voldoende verdienvermogen nodig. Indiener is van mening dat grondruil en wellicht bedrijfsverplaatsing daarvoor nodig zijn.	Wij vinden het goed te horen dat begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw' indiener aanspreken. Naar aanleiding van deze zienswijze wordt in de IGSV aangegeven dat het streven naar natuurinclusieve landbouw verder moet worden uitgewerkt in goed overleg met alle betrokken partners. Daarnaast leggen we in de IGSV de koppeling met het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. De door indiener aangegeven aandachtspunten spelen bij de uitwerking een belangrijke rol. Uitgezien wordt naar een vruchtbare samenwerking om het nieuwe landbouwconcept samen verder te onderzoeken en te ontwikkelen. Ten slotte wordt (mede naar aanleiding van de punten 2 en 5) nog opgemerkt dat de partners binnen het RKP zich inspannen om een beter toekomstperspectief voor de landbouw te creëren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond. Zo ontstaat meer ruimte voor blijvende bedrijven in het gebied.
A6	LTO Noord, vestiging Zwolle	
A6.1	<i>Behoud productieruimte</i> Indiener verzoekt om in de visie het perspectief voor de landbouw te beschrijven, waarbij het belang van voldoende productiegrond voor grondgebondenheid en weidegang gerealiseerd kan worden. Indiener mist in de IGSV hoe de landbouw daadwerkelijk perspectief kan worden geboden.	Zoals in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is verwoord, is het bieden van toekomstperspectief aan de landbouw een van de doelen van het RKP. In de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) uit 2017 is geconcludeerd dat er een hoog percentage kortdurend gebruik van grond is in het RKP

	Indiener geeft aan dat de teksten van de IGSV en het MER melden dat de bedrijven geen toekomstperspectief hebben. Indiener wil weten hoe die visie tot stand is gekomen.	en dat dit risico's voor de continuïteit van de bedrijven geeft. Daarnaast is er een tekort aan grond en komt er middels bedrijfsbeëindiging onvoldoende grond beschikbaar voor de blijvende bedrijven. Het bovenstaande is ook in de IGSV signaleerd. Daarnaast is hierin beschreven dat onder bovengenoemde omstandigheden de bedrijven een <u>beperkt</u> (in plaats van geen) toekomstperspectief hebben. Om die reden werken de partners binnen het RKP aan een beter toekomstperspectief voor de landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond, waardoor meer ruimte ontstaat voor blijvende bedrijven in het gebied. Vanwege de complexiteit kosten dat soort processen echter de nodige tijd. In antwoord op het bezwaar van indiener, zijn wij van mening dat de IGSV wel degelijk perspectief voor de landbouw biedt. Wel zullen wij naar aanleiding van deze zienswijze het belang van de landbouw in het RKP in hoofdstuk 2 van de IGSV duidelijker en meer uitgebreid onder woorden brengen.
A6.2	<i>Faunabeheer</i> Door uitvoering van de maatregelen wordt het gebied opener, waardoor meer broedgelegenheid ontstaat voor ganzen. Bejagen wordt zo bemoeilijkt wat meer schade oplevert.	Op het grondgebied van de gemeente Arnhem zijn geen maatregelen voorzien die het gebied opener maken. Desondanks is het moeilijk te voorspellen wat de effecten van het totale plan zijn op de aantallen ganzen in het gebied. De afhandeling van schade door ganzen loopt via het Faunafonds op basis van de daarover gemaakte afspraken.
A6.3	<i>Beoordeling gevolgen in de m.e.r.:</i> In de opzet van het MER is als beoordelingskader vastgesteld: een kwalitatieve analyse aan de hand van de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) en daarnaast een kwantitatieve analyse op basis van ruimtebeslag. Indiener stelt vast dat: • een kwalitatief voordeel wordt geïntroduceerd dat geen basis vindt in de TVLR; • het de boeren niet duidelijk is of de verdienpotentie daadwerkelijk bestaat; • er geen afsprakenkader ligt omtrent inzet op natuurbeheer en tariefstellingen; • nadelige kwantitatieve effecten wel worden benoemd maar worden in de beoordeling weggestreept tegen een veronderstelde uitplaatsing van twee bedrijven. Die noodzaak wordt onderschreven maar is nog onzeker. Zonder zekerheid over mitigerende maatregelen loopt de score van het MER op de feiten vooruit.	De veronderstelde verdienpotentie uit natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw is momenteel nog in ontwikkeling en vergt een nadere uitwerking. De inzet is om hier samen met de betrokken grondeigenaren en andere belanghebbenden nader invulling aan te geven. De partners binnen het RKP zetten in op de verwerving van ruilgronden en de verplaatsing van één agrarisch bedrijf. Dit soort processen zijn complex en kosten dan ook de nodige tijd. Ruilgrond en de uitplaatsing van een bedrijf kunnen uiteindelijk bijdragen aan de gewenste extensivering van de landbouw en aan het verhogen van de biodiversiteit, wat leidt tot een verbetering van het toekomstperspectief van de agrariërs in het gebied.

	Indiener merkt daarbij op dat ondernemers bereid zijn tot overleg met overheden, maar dat zekerheden nodig zijn, alvorens met maatregelen kan worden ingestemd.	Ten slotte is nog van belang om aan te geven dat het VKA, dat beleidsmatig is vertaald in de IGSV, een planhorizon heeft van 2035. Omdat de scores in het MER gebaseerd zijn op de eindsituatie in 2035, is een aanpassing van het MER niet nodig.
A6.4	<i>Ontstening oevers</i> Indiener is van mening dat er betere opties zijn om de biodiversiteit te verbeteren dan ontstening van de oevers. De ontstening van de oevers gaat ten koste van rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoud inspanningen.	Uit het MER volgt dat ontstening van rivieroeveren een geschikte manier is om de natuurlijke processen te herstellen en daarmee de biodiversiteit in de rivier op het niveau te krijgen dat voor de KRW is afgesproken. Ook draagt dit bij aan een andere opgave, namelijk het zo veel mogelijk beperken van de uitschuring van de bodem, die zorgt voor verdroging in de omliggende (landbouw)gebieden. Uiteraard is in het MER aandacht besteed aan eventuele risico's, zoals voor rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoudsinspanningen (zie bijvoorbeeld hoofdstuk 2 en 3 van het Achtergrondrapport MER). Daarbij zijn geen nadelige gevolgen geconstateerd die het doorvoeren van deze maatregel in de weg staan. In de planuitwerkingsfase zal het ontwerp van deze oeverontstening overigens nog nader worden uitgewerkt
A6.5	<i>Voorgenomen natuurontwikkeling</i> Aanpassing van GNN leidt tot het schrappen van oppervlakten elders. Het plan maakt niet duidelijk of en waar er al dergelijke afspraken zijn gemaakt	Het is ons bekend dat op provinciaal niveau bij het begrenzen van extra GNN elders een oppervlakte geschrapt moet worden. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. De herbegrenzing is voorzien in de planuitwerkingsfase. De bevoegdheid hiertoe ligt overigens niet bij de gemeente, maar bij de provincie.
A7	Koninklijke BLN Schuttevaar Koninklijke Schuttevaer behartigt namens de vaarweggebruikers de vaarwegbelangen op het gebied van nautisch-technische zaken en infrastructuur. Omdat de zienswijzen ook betrekking hebben op het grondgebied van andere gemeenten, worden deze ook bij betreffende gemeenten behandeld.	
A7.1	<i>Verbetering scheepvaartfunctie</i> Indiener geeft aan dat vier maatregelen worden getroffen om de bevaarbaarheid te verbeteren. Bij drie scheepvaartknelpunten is geen verandering te zien, en één knelpunt verslechtert. Indiener is blij met de verbeteringen, maar verzoekt om mitigerende maatregelen te treffen, daar waar de situatie verslechtert.	Volgens tabel 5.4 van het Hoofdrapport MER worden van de acht knelpunten zes punten opgelost met structurele maatregelen. Bij twee knelpunten blijft baggeren (zoals ook vermeld) noodzakelijk om de vaarweg in voldoende conditie te houden. De situatie verslechtert niet voor de scheepvaart. Overigens is binnen de gemeente Arnhem sprake van slechts één scheepvaartknelpunt, te weten bij de laad- en loskade in de uiterwaard IJsseloord. Voor dit knelpunt is een oplossing mogelijk (zie A7.5).

A7.2	<i>Rivierverruiming</i> Indiener geeft aan blij te zijn met de afspraak dat nevengeulen alleen mee stromen bij hoge afvoeren. Indiener geeft aan dat voorkomen moet worden dat de rivier een nog grilliger karakter krijgt met een veranderende discontinue rivierbodem en zandbanken.	Wij zijn verheugd met deze positieve reactie.
A7.3	<i>Bodemerosie</i> Indiener leest dat rivierverruiming kan bijdragen aan het tegengaan van bodemerosie en wijst erop dat rivierverruiming kan leiden tot extra sediment op ongewenste locaties en dus tot nautisch onveilige situaties. Indiener vraagt daarom om • onafhankelijk onderzoek te doen naar de toepassing van rivierverruiming voor het tegengaan van bodemerosie en de invloed hiervan op de bevaarbaarheid • rivierverruiming alleen toe te passen als de sedimentstroom gestuurd kan worden richting plaatsen waar extra sediment daadwerkelijk nodig is • een adequaat baggerprogramma op te stellen waarmee verondiepingen direct verwijderd kunnen worden.	Niet alleen rivierverruiming maar ook ontstening van de oevers kan leiden tot sedimentatie in de vaargeul. In het RKP is dergelijke sedimentatie gewenst om de bodemerosie te stoppen. Hierbij dient voorkomen te worden dat dit leidt tot lokale ondiepten die nautisch onveilige situaties veroorzaken. Zoals indiener al aangeeft, is de inzet om het ontwerp zodanig te sturen dat er sprake is van een gelijkmatige aanzanding over het gehele traject. Inzet is om dit te bereiken door een optimale ruimtelijke verdeling van rivierverruimende maatregelen en natuurvriendelijke oevers. In de planuitwerkingsfase wordt nader onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de maatregelen op de morfologie van de vaarweg. De wijze waarop de kwaliteitsborging wordt vormgegeven, moet nog worden bepaald. Bij de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers is gekozen voor een gefaseerde uitvoering, geflankeerd door een monitoringprogramma dat moet resulteren in nadere informatie voor het ontwerp van de volgende fase. Door de gefaseerde uitvoering is de verwachting dat onzekerheden in de morfologische effectbepaling worden beperkt en onvoorzien aanvullend baggerwerk kan worden voorkomen.
A7.4	<i>Oeverontstening</i> Indiener verzoekt bij het ontstening van oevers zorg te dragen voor een goede monitoring naar waar sediment neerslaat. Indiener wil graag de garantie dat adequaat en snel gebaggerd wordt, indien de neerslag van sediment leidt tot nautisch gevaarlijke situaties. Indiener gaat ervan uit dat de met de sector gemaakte afspraken uit de IJsselverklaring gerespecteerd blijven.	Deze monitoring is voorzien en het definitieve ontwerp zal in lijn met de afspraken met de sector worden uitgewerkt.
A7.5	<i>Loswal Westervoort</i> Indiener verzoekt, gezien het gebrek aan ligplaatsen op de IJssel, geen goede ligplaatsen te verwijderen voordat een volwaardig alternatief gereed is, zoals de aanleg van een nieuwe overnachtingshaven bij Giesbeek. Als de invaart van de loswal bij Westervoort wordt verkleind naar 130 of 140 meter is het voor klasse Va	Hoewel indiener spreekt over een loswal bij Westervoort, gaan wij ervan uit dat indiener doelt op de laad- en loskade in de uiterwaard IJsseloord. Het is ons bekend dat de betreffende kade op dit moment regelmatig wordt gebruikt als overnachtingsplek voor de beroepsvaart. De brede invaartopening veroorzaakt echter ook

	schepen vanwege de sterke stroming immers onmogelijk om daar aan te meren.	een lokale aanzanding op de vaarweg. Aanpassing van de invaaropening verkleint dit knelpunt maar beperkt ook de aanlegmogelijkheden. De aanwezigheid van voldoende overnachtingsplekken langs de rivier is van groot belang voor een veilige en vlotte doorvaart in het gebied. Daarom zal Rijkswaterstaat het definitieve besluit over de aanpassing van deze loswal afstemmen op de definitieve besluitvorming over de overnachtingshaven bij Giesbeek.
A7.6	<i>Fietsbrug Rheden</i> Indiener geeft aan dat mocht in de toekomst bij Rheden een fietsbrug over de IJssel worden aangelegd, voldaan moet worden aan de Rijndoorvaarthoogte van 9,10 meter ten opzichte van het hoogste waterniveau van de rivier de IJssel.	De zienswijze van indiener ziet op het grondgebied van de gemeente Rheden en Zevenaar. Het is niet aan de gemeenteraad van Arnhem hier uitspraken over te doen. De zienswijze wordt bij de gemeenten Rheden en Zevenaar beantwoord (zie 2.3 en 2.5).
A7.7	<i>Tot slot</i> Indiener hoopt en vertrouwt erop dat bij de ontwikkeling van plannen voldoende rekening wordt gehouden met de wensen en belangen van de scheepvaart. Indiener blijft graag nauw betrokken bij het vervolgtraject en vraagt om op de hoogte gehouden te worden van mogelijke wijzigingen.	De projectorganisatie zal de nauwe afstemming die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden rond de ontwikkeling van het project voortzetten.

Conclusies

De zienswijzen en ambtshalve wijzigingen hebben niet geleid tot aanpassingen aan de IGSV-kaart op het grondgebied van de gemeente Arnhem. Wel hebben zienswijzen en ambtshalve wijzigingen geleid tot algemene tekstaanpassingen (zie onderstaand).

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. zienswijzen

De zienswijzen van indiener 2 (A2.1), Heideboeren (A5.1) en LTO (A6.1) hebben geleid tot een algemene tekstaanpassing van het visiedeel (hoofdstuk 2) van de IGSV, waarin ingegaan is op de doelen voor het RKP. In dit hoofdstuk is het belang van de landbouw duidelijker en meer uitgebreid onder woorden gebracht.

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. ambtshalve wijzigingen

Er zijn geen specifiek voor Arnhem geldende ambtshalve wijzigingen.

2.2 Gemeente Duiven

nr.	Zienswijze	Beantwoording
D1	Indiener 1	
D1.1	Indiener staat positief tegenover de IGSV en het MER, in het bijzonder voor wat betreft het geven van een impuls aan de verbetering van het leefgebied voor flora en fauna;	Wij danken u voor uw positieve reactie.
D1.2	Indiener is het eens met de beleidsambitie stimuleren van natuurinclusieve landbouw;	Hoewel op het grondgebied van de gemeente Duiven binnen het RKP geen sprake is van landbouwareaal, is het goed om te horen dat indiener deze beleidsambitie ondersteunt.
D1.3	Indiener pleit ervoor de Vogelwerkgroep Arnhem te betrekken bij het aanleggen van struinpaden in of nabij (weide)vogelgebied, met als doel te komen tot een zorgvuldige zonering zodat aanwezige (broed)vogels niet worden verstoord of verjaagd.	Het benaderen van de vogelwerkgroep en het benutten van hun kennis past helemaal in de filosofie van samenwerking die met dit project is ingezet. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp voor de uiterwaarden nader uitgewerkt. Ook dan is er voor betrokkenen zoals de vogelwerkgroep weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
D2	Indiener 2	
	Indiener pleit voor aangepast maaibeheer en verwijst daarbij naar goede resultaten in Zevenaar.	Tijdens een mondelinge toelichting tijdens een van de informatieavonden, gaf indiener aan dat bedoeld wordt op het maaibeheer van de primaire keringen in het gebied. In de IGSV worden geen afspraken gemaakt over het type (maai-)beheer van de primaire keringen. Wij hebben de suggestie van indiener dan ook doorgegeven aan Waterschap Rijn en IJssel.
D3	VGGM (Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden)	
D3.1	Indiener adviseert om per deelgebied de implicaties voor, en bijdragen aan een veilige en gezonde leefomgeving te benoemen en ook in het uitvoeringsproces te borgen. De volgende reactie kan gebruikt worden om de doelen en beleidsambities voor veiligheid en gezondheid op hoofdlijnen concreter te maken: Indiener gaat in op de gevolgen van het plan, waarbij naar verwachting verschillende risico's worden verminderd, maar toch aanwezig blijven. Om de hulpverlening/rampenbestrijding en zelfredzaamheid van de bewoners/gebruikers te verbeteren adviseert indiener de volgende punten (D3.2 tot en met D3.6) te verwerken in de IGSV.	De uitvoering van de IGSV draagt bij aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. De maatregelen die in de IGSV zijn benoemd, zijn op het abstractieniveau van een IGSV beoordeeld (zowel doelbereik als milieueffecten) in het MER. Wij danken indiener voor de aangedragen aandachtspunten. Het betreffen grotendeels algemene aandachtspunten voor ontwikkelingen in buitendijkse gebieden, die niet leiden tot een wijziging van de IGSV of het MER. In de volgende fase worden de maatregelen uit de IGSV nader uitgewerkt en vindt ook gedetailleerder onderzoek plaats. In die fase zullen ook veel van de aandachtspunten van indiener een plek krijgen. Bovendien zal indiener tijdens deze fase nadrukkelijk betrokken worden. Hierna

		wordt kort op de door indiener aangedragen punten ingegaan.
D3.2	Aandacht voor risicocommunicatie: informeren over risico's en bieden van een handelingsperspectief bij incidenten;	Communicatie en het bieden van een handelingsperspectief bij incidenten zijn geen onderwerpen waar de IGSV zich specifiek op richt. Wel speelt communicatie met alle betrokkenen een cruciale rol bij het realiseren van de beschreven ambities. In de planuitwerkings- en realisatiefase is hier uitgebreid aandacht voor.
D3.3	Geen activiteiten toelaten voor groepen die niet zelfredzaam zijn;	De visie is niet gericht op mogelijkheden voor wonen en werken voor niet-zelfredzame doelgroepen. Overigens is daar niet mee gezegd dat het gebied niet door dergelijke doelgroepen kan worden gebruikt.
D3.4	Bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen;	De visie staat de bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen niet in de weg. Bij de uitwerking op maatregelniveau vormt dit een belangrijk aandachtspunt.
D3.5	Bij de uitvoering specifiek rekening houden met overstroming/hoog water door een aantal maatregelen te overwegen: 1. Hoogwatervrije infrastructuur, hoogwaterplaatsen en botenhelling(en) om zo tijdens hoogwater de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor de hulpdiensten te verbeteren; 2. Nieuwe gebouwen beschermen tegen hoogwater i.c.m. een slimme indeling; 3. Afstand houden tussen potentiële waterlijn en bebouwing; 4. Ruimtelijke en bouwtechnische maatregelen treffen met betrekking tot bereikbaarheid; 5. Concepten voor risico en crisiscommunicatie uitwerken.	1. Verbetering van infrastructuur is op een aantal plaatsen in de IGSV expliciet aan de orde. Het spreekt vanzelf dat die verbeteringen ook ten goede komen aan de hulpdiensten. Zoals aangegeven wordt indiener betrokken bij de nadere uitwerking van de maatregelen; 2. Voor zover nieuwe bebouwing aan de orde is, zal zeker rekening gehouden worden met de context van het rivierengebied, die gekenmerkt wordt door mogelijke overstromingen en inundatie. 3. Het beschreven onder 2 geldt ook voor de afstand tussen de waterlijn en bebouwing 4. Alle partijen zijn ervan doordrongen dat het RKP een uiterwaardengebied is, met alle consequenties van dien. Bereikbaarheid is voor alle doelgroepen belangrijk. 5. In de IGSV worden geen concepten voor risico- en crisiscommunicatie uitgewerkt. Daar is het niet het juiste instrument voor.
D3.6	Met betrekking tot gezondheid adviseert de veiligheidsregio de volgende zaken mee te nemen in de visie: 1. Verkoeling in warme periode: hier gaat het om het verbeteren van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Een goed punt maar een extra aandachtspunt is de (zwem) waterkwaliteit, zeker bij langdurige hitte, en extra mogelijkheden voor schaduw (bijvoorbeeld bomen) in verband met de UV-blootstelling en huidkanker. Behoud	De aandachtspunten die onder het kopje 'gezondheid' worden genoemd, zijn allen speerpunten van het RKP. 1. Het RKP voorziet in een uitbreiding van het netwerk van wandel- en fietspaden. Dit zorgt voor een verbetering van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Meer specifiek is in het MER uitgebreid aandacht besteed aan het aspect zwemwaterkwaliteit, als één

	van de openbaarheid van stranden en zwemwater is van belang zodat iedereen gratis verkoeling kan zoeken. 2. Het verbeteren van de natuurwaarde (natuurcorridor) en het streven naar natuurinclusieve (minder intensieve) landbouw zijn zeker positieve punten voor gezondheid. Aandachtspunt is wel om ook te streven naar een verbindend netwerk van aantrekkelijke (schaduwrijke) en veilige wandel- en fietspaden (toegankelijkheid/groene infrastructuur). 3. Voorwaarden voor aanleg van passende recreatievoorzieningen, passende energiewinning en het vinden van een functie voor het oude steenfabrieksterrein. Een aandachtspunt is de mogelijke geluidhinder en dergelijke en daarmee de verstoring van de rust en (natuur/water)beleving van het RKP.	van de beoordelingscriteria voor de alternatieven en het VKA. Specifiek is ingezoomd op de waterkwaliteit in het Rherderlaag in de gemeente Zevenaar (zie ook bijlage VI in het Achtergrondrapport MER). 2. Zoals onder 1 aangegeven voorziet het RKP in de uitbreiding van het netwerk aan wandel- en fietspaden. In de volgende fase, de planuitwerkingsfase, vindt een nadere detaillering van dit netwerk plaats. Dan is ook aandacht voor zaken als veiligheid en schaduw. 3. In het MER is op hoofdlijnen onderzocht wat effecten van nieuwe ontwikkelingen zijn, waarbij eveneens naar geluidhinder is gekeken. In de planuitwerkingsfase vindt gedetailleerder onderzoek plaats.
D4	Coöperatie heideboeren Veluwezoom en stichting heideboerderij Nederland	
D4.1	Het spreekt indiener zeer aan dat de visie inspeelt op nieuwe begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw'. Indiener merkt echter wel op dat begrippen circulaire en natuur inclusieve landbouw nog concreet inhoud moeten krijgen en dat dit de nodige tijd en overleg vergt. Het heideboerderijconcept kan hier invulling aan geven. Indiener brengt daarvoor de volgende punten in: 1. Indiener benoemt het belang van langjarige beheer en -pacht en dat dat alleen in gezamenlijk overleg tot stand kan komen; 2. Indiener benadrukt het belang van het aanbrengen van samenhang met de hele regio. De effecten van beheerafspraken blijven niet beperkt tot het RKP, onder meer vanwege de behoefte aan productiegrond. Ook is aanvullend beleid nodig voor aangepast beheer en ondersteuning voor aanpassingen op hun bedrijven; 3. Indiener wijst op het belang van sociale cohesie: gebiedseigen sturing en lokale betrokkenheid zijn daarbij van belang. Het gebiedsproces moet daarvoor dor en vanuit de belanghebbenden worden opgestart, ondersteund door gelieerde partners. 4. Het verdienvermogen van alle partners tezamen moet ertoe bijdragen dat de Veluwezoom zich duurzaam ontwikkelt tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Indiener is van mening dat het behalen van deze doelen zonder eigendomsoverdracht	Hoewel zich binnen het Duivense deel van het RKP geen agrarische percelen bevinden, vinden wij het goed om te horen dat begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw' indiener aanspreken. Naar aanleiding van deze zienswijze wordt in de IGSV aangegeven dat het streven naar natuurinclusieve landbouw verder moet worden uitgewerkt in goed overleg met alle betrokken partners. Daarnaast leggen we in de IGSV de koppeling met het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. De door indiener aangegeven aandachtspunten spelen bij de uitwerking een belangrijke rol. Uitgezien wordt naar een vruchtbare samenwerking om het nieuwe landbouwconcept samen verder te onderzoeken en te ontwikkelen. Ten slotte wordt (mede naar aanleiding van de punten 2 en 5) nog opgemerkt dat de partners binnen het RKP zich inspannen om een beter toekomstperspectief voor de landbouw te creëren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond. Zo ontstaat meer ruimte voor blijvende bedrijven in het gebied."

	goedkoper is en vraagt daarom deze mogelijkheid te onderzoeken	
	5. Indiener wil daadwerkelijk op zoek naar nieuwe manieren van landbouw, veeteelt en akkerbouw, in betere verhouding met de omgeving. Daarvoor is wel voldoende verdienvermogen nodig. Indiener is van mening dat grondruil en wellicht bedrijfsverplaatsing daarvoor nodig zijn.	

Conclusies

De zienswijzen en ambtshalve wijzigingen hebben niet geleid tot aanpassingen aan de IGSV-kaart op het grondgebied van de gemeente Duiven. Wel is er sprake van een ambtshalve aanpassing van de tekst in de IGSV (zie onderstaand).

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. zienswijzen

De zienswijzen van indiener 2 (A2.1), Heideboeren (A5.1) en LTO (A6.1) hebben geleid tot een algemene tekstaanpassing van het visiedeel (hoofdstuk 2) van de IGSV, waarin ingegaan is op de doelen voor het RKP. In dit hoofdstuk is het belang van de landbouw duidelijker en meer uitgebreid onder woorden gebracht.

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. ambtshalve wijzigingen

De tekst van de gebiedsuitwerking 3.5 onder beleidsambities, 4^e bullit over het Emptepol-terrein is aangepast (n.a.v. ambtshalve wijziging 2). Het betreft een aanvulling op de omschrijving van de beleidsambities voor dit terrein.

2.3 Gemeente Rheden

nr.	Zienswijze	Beantwoording
R1	Indiener 1	
	<i>Indiener doet een voorstel voor de aanleg van een wandelroute op de linker IJsseloever.</i> De route gaat langs een aantal verdedigingswerken, die zo beter onder de aandacht kunnen komen. De route loopt van Fort Westervoort tot de monding van de Velperbeek en voert over de zomerkade (globaal over het struinpad) en over de bandijk. Deze wandelroute biedt een prachtig zicht op de IJssel haar uiterwaarden en het Veluwemassief. Aangezien het een rondwandeling is, kan de route op elk punt worden gestart. Een logisch startpunt is Landwinkel IJsseloord, waar iets kan worden genuttigd en waar sanitair is. Bij een evenement en gebleken behoefte biedt Fort Westervoort gelegenheid voor kleinschalige horeca; dit kan worden verzorgd door de ondernemer van de Landwinkel. De kosten voor deze wandelroute hebben betrekking op het maken van vijf infopanelen bij verdedigingswerken en voor enkele overstapjes bij rasters rond agrarische percelen. Deze kosten worden vooralsnog geraamd op €15.000,-. Verder lijkt een financiële bijdrage gepast ten behoeve van de herplaatsing van het monument voor de gevallen op Fort Westervoort naar een respectvolle locatie elders op het fort. Indiener verzoekt de raden van de gemeenten Arnhem en Rheden om instemming en doorgeleiding van dit voorstel, zodat het uitgevoerd kan worden in het kader van het RKP.	Het voorstel van indiener past bij de doelen van het RKP om de uiterwaarden beter beleefbaar te maken. De IGSV gaat uit van de aanleg van een struinroute in de uiterwaarden IJsseloord en Velperwaarden. Wij nemen het voorstel van indiener dan ook mee naar de volgende fase. In deze zogenoemde planuitwerkingsfase vindt immers een nadere detaillering van recreatieve routes plaats. In het plan is tevens voorzien in het consolideren van Fort Westervoort en het ontwikkelen van een entreepunt voor het gebied op deze locatie. In de uitwerking hiervan zal ook nader worden bekeken op welke wijze op een respectvolle wijze kan worden omgegaan met het monument voor de gevallen in de Tweede Wereldoorlog.
R2	Indiener 2	
R2.1	Indiener staat positief tegenover de IGSV en het MER, in het bijzonder voor wat betreft het geven van een impuls aan de verbetering van het leefgebied voor flora en fauna;	Wij danken u voor uw positieve reactie.
R2.2	Indiener is het eens met de beleidsambitie voor de Velperwaarden om natuurinclusieve landbouw te stimuleren;	Het is goed om te horen dat indiener deze beleidsambitie ondersteunt.
R2.3	Indiener pleit ervoor de Vogelwerkgroep Arnhem te betrekken bij het aanleggen van struinpaden in of nabij kwetsbare natuur, met als doel te komen tot een zorgvuldige zonering zodat aanwezige (broed)vogels niet worden verstoord of verjaagd.	Het benaderen van de vogelwerkgroep en het benutten van hun kennis past helemaal in de filosofie van samenwerking die met dit project is ingezet. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp voor de uiterwaarden nader uitgewerkt. Ook dan is er voor betrokkenen

		zoals de vogelwerkgroep weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
R3	Indiener 3	
R3.1	Indiener pleit voor het saneren van Riverstone en invullen met een recreatieve functie, zoals een klein restaurant en/of een bezoekerscentrum.	In de IGSV is het Riverstone-terrein opgenomen onder de naam van de laatste eigenaar die hier nog stenen fabriceerde: Terrein de Groot. Met de IGSV wordt een nieuwe functie van het terrein beoogd. Er wordt ruimte geboden aan maatregelen op het gebied van waterveiligheid, natuurontwikkeling, recreatie en de kleinschalige winning van duurzame energie. Een klein restaurant en/of een bezoekerscentrum passen binnen deze ruimte, maar de planuitwerking voor het terrein is mede afhankelijk van particulier initiatief. In de planuitwerkingsfase gaan we aan de slag met een gedetailleerder ontwerp.
R3.2	Indiener pleit voor het doortrekken van het fietspad in de Velperwaarden richting Rheden.	In de huidige situatie is al sprake van een fietsverbinding door de Velperwaarden naar Rheden. In het kader van de herinrichting van Terrein De Groot wordt gedacht aan een optimalisatie van deze route. Dit is een onderwerp voor de nadere uitwerking.
R3.3	Indiener pleit voor zitjes op Terrein de Groot.	Het pleidooi van indiener past goed bij de beleidsambities voor de Velperwaarden en de invulling van Terrein de Groot. In de planuitwerkingsfase gaan we aan de slag met een gedetailleerder ontwerp.
R3.4	Indiener pleit voor het doortrekken van een struipad in de Velperwaarden richting Fort Westervoort.	Het pleidooi van indiener past goed bij de beleidsambities voor de Velperwaarden en IJsseloord. In de planuitwerkingsfase gaan we aan de slag met een gedetailleerder ontwerp.
R4	Indiener 4	
R4.1	Indiener pleit voor het verplaatsen van de pont van Rheden, zoals eerder in de plannen zat. Verplaatsing levert een goede verbetering op voor de toegankelijkheid van Rhederlaag en levendigheid bij de entree van Rheden;	Verplaatsing van het veer richting Rheden leidt ertoe dat het veer in een minder overzichtelijke rivierbocht komt te liggen en op grotere afstand van de waterkering. Dit vraagt onevenredige aanvullende maatregelen om de scheepvaartveiligheid en de bereikbaarheid van het veer bij hoogwater te borgen. Mede gelet op de meerkosten van een nieuwe locatie is gekozen om de huidige locatie te handhaven, maar er wel voor te zorgen dat het veer vanuit Rheden beter vindbaar is voor fietsers en wandelaars. Uiteindelijk moet dit leiden tot een betere recreatieve verbinding tussen de Posbank, Rheden en het Rhederlaag.
R4.2	Indiener mist een verbetering van voorzieningen voor recreatie bij het Rhederlaag,	De zienswijze van indiener ziet op het grondgebied van de gemeente Zevenaar. Het is niet aan de gemeenteraad van Rheden hier

	zoals horeca, klimrekken en een (water)speeltuin.	uitspraken over te doen. Ten overvloede wordt opgemerkt dat de IGSV een kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag beoogt.
R4.3	Indiener mist een optisch aantrekkelijke inpassing van Riverparc. Indiener vindt dit belangrijk voor de beleving van dit gebied.	De zienswijze van indiener ziet op het grondgebied van de gemeente Zevenaar. Het is niet aan de gemeenteraad van Rheden hier uitspraken over te doen. Ten overvloede wordt opgemerkt dat de IGSV een kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag beoogt.
R4.4	Indiener vraagt om ook maatregelen waar ogenschijnlijk geen geld voor was, op te nemen in de visie. Indiener vindt het zonde om deze ideeën niet vast te leggen. Het betreft immers een visie en we kunnen niet volledig in de toekomst kijken.	Paragraaf 2.2 van de IGSV bevat een onderdeel met mogelijke kansen voor de lange termijn, waaronder de aanleg van een fietsbrug over de Steegse Haven, parallel aan de A348. Verder gaat de IGSV uit van maatregelen waarvoor al wel geld beschikbaar is of naar verwachting op korte termijn zal worden. Als er een initiatiefnemer komt met een plan waarin de IGSV niet direct voorziet, maar dat wel past bij de doelen van de IGSV, dan kan daar medewerking aan worden verleend. Meer informatie hierover is opgenomen in paragraaf 4.3 van de IGSV. De visie bevat dus niet alleen uitvoeringsmaatregelen, maar is ook het afwegingskader voor nieuwe ontwikkelingen.
R4.5	Indiener geeft complimenten voor het plan.	Hiervan wordt onder dankzegging kennisgenomen.
R5	Indiener 5	
R5.1	Indiener is eigenaar van een biologische boerderij met oudhollandse runderrassen. Indiener onderschrijft de visie waarin de doelen waterveiligheid, natuur, recreatie, economie en ruimtelijke kwaliteit worden nagestreefd. Indiener gelooft vanuit de werkwijze van de boerderij in deze doelen, die het gebied zeker aantrekkelijker, mooier en veiliger zullen maken. Indiener pleit voor verdere invulling van het gebied, samen met de huidige agrariërs, zodat wensen en ideeën resulteren in een duurzame en aantrekkelijke invulling met een meerjarig beheer. Zij kennen het gebied en voelen zich daarmee verbonden. Indiener wil zelf ook graag meedenken, in het bijzonder voor het gebied Rhedense Laag.	Wij vinden het goed te horen dat de visie indiener aanspreekt. Naar aanleiding van deze zienswijze wordt in de IGSV aangegeven dat het streven naar natuurinclusieve landbouw verder moet worden uitgewerkt in goed overleg met alle betrokken partners. Daarnaast leggen we in de IGSV de koppeling met het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. De door indiener aangegeven aandachtspunten spelen bij de uitwerking een belangrijke rol. Uitgezien wordt naar een vruchtbare samenwerking om het nieuwe landbouwconcept samen verder te onderzoeken en te ontwikkelen. Overigens hebben we er na de terinzagelegging van de ontwerp-IGSV ambtshalve voor gekozen om de gronden in het Rhedense Laag aan te duiden als 'Natuurinclusieve landbouw'. Daarmee beogen we voortzetting van het huidige extensieve landbouwkundig gebruik.

R6	Indiener 6	
R6.1	Indiener onderschrijft het plan en benadrukt het belang van natuur en herstel van ecosystemen. De coöperatie Land van Ons biedt haar medewerking aan om intensieve landbouw om te zetten naar natuur-intensieve landbouw.	Dank voor uw ondersteuning van de visie. Samenwerken om de visie te realiseren past helemaal bij de filosofie van samenwerken. In de planuitwerkingsfase gaan wij dan ook graag met indiener in gesprek over de eventuele bijdrage die coöperatie Land van Ons zou kunnen leveren.
R7	VGGM (Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden)	
R7.1	Indiener adviseert om per deelgebied de implicaties voor, en bijdragen aan een veilige en gezonde leefomgeving te benoemen en ook in het uitvoeringsproces te borgen. De volgende reactie kan gebruikt worden om de doelen en beleidsambities voor veiligheid en gezondheid op hoofdlijnen concreter te maken: Indiener gaat in op de gevolgen van het plan, waarbij naar verwachting verschillende risico's worden verminderd, maar toch aanwezig blijven. Om de hulpverlening/rampenbestrijding en zelfredzaamheid van de bewoners/gebruikers te verbeteren adviseert indiener de volgende punten (R71.2 tot en met R71.6) te verwerken in de IGSV.	De uitvoering van de IGSV draagt bij aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. De maatregelen die in de IGSV zijn benoemd, zijn op het abstractieniveau van een IGSV beoordeeld (zowel doelbereik als milieueffecten) in het MER. Wij danken indiener voor de aangedragen aandachtspunten. Het betreffen grotendeels algemene aandachtspunten voor ontwikkelingen in buitendijkse gebieden, die niet leiden tot een wijziging van de IGSV of het MER. In de volgende fase worden de maatregelen uit de IGSV nader uitgewerkt en vindt ook gedetailleerder onderzoek plaats. In die fase zullen ook veel van de aandachtspunten van indiener een plek krijgen. Bovendien zal indiener tijdens deze fase nadrukkelijk betrokken worden. Hierna wordt kort op de door indiener aangedragen punten ingegaan.
R7.2	Aandacht voor risicocommunicatie: informeren over risico's en bieden van een handelingsperspectief bij incidenten;	Communicatie en het bieden van een handelingsperspectief bij incidenten zijn geen een onderwerpen waar de IGSV zich specifiek op richt. Wel speelt communicatie met alle betrokkenen een cruciale rol bij het realiseren van de beschreven ambities. In de planuitwerkings- en realisatiefase is hier uitgebreid aandacht voor.
R7.3	Geen activiteiten toelaten voor groepen die niet zelfredzaam zijn;	De visie is niet gericht op mogelijkheden voor wonen en werken voor niet-zelfredzame doelgroepen. Overigens is daar niet mee gezegd dat het gebied niet door dergelijke doelgroepen kan worden gebruikt.
R7.4	Bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen;	De visie staat de bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen niet in de weg. Bij de uitwerking op maatregelniveau vormt dit een belangrijk aandachtspunt.
R7.5	Bij de uitvoering specifiek rekening houden met overstroming/hoog water door een aantal maatregelen te overwegen:	

	1. Hoogwatervrije infrastructuur, hoogwaterplaatsen en botenhelling(en) om zo tijdens hoogwater de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor de hulpdiensten te verbeteren; 2. Nieuwe gebouwen beschermen tegen hoogwater i.c.m. een slimme indeling; 3. Afstand houden tussen potentiële waterlijn en bebouwing; 4. Ruimtelijke en bouwtechnische maatregelen treffen met betrekking tot bereikbaarheid; 5. Concepten voor risico en crisiscommunicatie uitwerken.	1. Verbetering van infrastructuur is op een aantal plaatsen in de IGSV expliciet aan de orde. Het spreekt vanzelf dat die verbeteringen ook ten goede komen aan de hulpdiensten. Zoals aangegeven wordt indiener betrokken bij de nadere uitwerking van de maatregelen; 2. Voor zover nieuwe bebouwing aan de orde is, zal zeker rekening gehouden worden met de context van het rivierengebied, die gekenmerkt wordt door mogelijke overstromingen en inundatie. 3. Het beschrevene onder 2 geldt ook voor de afstand tussen de waterlijn en bebouwing 4. Alle partijen zijn ervan doordrongen dat het RKP een uiterwaardengebied is, met alle consequenties van dien. Bereikbaarheid is voor alle doelgroepen belangrijk. 5. In de IGSV worden geen concepten voor risico- en crisiscommunicatie uitgewerkt. Daar is het niet het juiste instrument voor.
R7.6	Met betrekking tot gezondheid adviseert de veiligheidsregio de volgende zaken mee te nemen in de visie: 1. Verkoeling in warme periode: hier gaat het om het verbeteren van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Een goed punt maar een extra aandachtspunt is de (zwem) waterkwaliteit, zeker bij langdurige hitte, en extra mogelijkheden voor schaduw (bijvoorbeeld bomen) in verband met de UV-blootstelling en huidkanker. Behoud van de openbaarheid van stranden en zwemwater is van belang zodat iedereen gratis verkoeling kan zoeken. 2. Het verbeteren van de natuurwaarde (natuurcorridor) en het streven naar natuurinclusieve (minder intensieve) landbouw zijn zeker positieve punten voor gezondheid. Aandachtspunt is wel om ook te streven naar een verbindend netwerk van aantrekkelijke (schaduwrijke) en veilige wandel- en fietspaden (toegankelijkheid/groene infrastructuur). 3. Voorwaarden voor aanleg van passende recreatievoorzieningen, passende energiewinning en het vinden van een functie voor het oude steenfabrieksterrein. Een aandachtspunt is de mogelijke geluidhinder en dergelijke en daarmee de verstoring van de rust en (natuur/water)beleving van het RKP.	De aandachtspunten die onder het kopje 'gezondheid' worden genoemd, zijn allen speerpunten van het RKP. 4. Het RKP voorziet in een uitbreiding van het netwerk van wandel- en fietspaden. Dit zorgt voor een verbetering van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Meer specifiek is in het MER uitgebreid aandacht besteed aan het aspect zwemwaterkwaliteit, als één van de beoordelingscriteria voor de alternatieven en het VKA. Specifiek is ingezoomd op de waterkwaliteit in het Rherderlaag in de gemeente Zevenaar (zie ook bijlage VI in het Achtergrondrapport MER). 5. Zoals onder 1 aangegeven voorziet het RKP in de uitbreiding van het netwerk aan wandel- en fietspaden. In de volgende fase, de planuitwerkingsfase, vindt een nadere detaillering van dit netwerk plaats. Dan is ook aandacht voor zaken als veiligheid en schaduw. 6. In het MER is op hoofdlijnen onderzocht wat effecten van nieuwe ontwikkelingen zijn, waarbij eveneens naar geluidhinder is gekeken. In de planuitwerkingsfase vindt gedetailleerder onderzoek plaats.

R8	Coöperatie heideboeren Veluwezoom en stichting heideboerderij Nederland	
R8.1	Het spreekt indiener zeer aan dat de visie inspeelt op nieuwe begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw'. Indiener merkt echter wel op dat begrippen circulaire en natuur inclusieve landbouw nog concreet inhoud moeten krijgen en dat dit de nodige tijd en overleg vergt. Het heideboerderij-concept kan hier invulling aan geven. Indiener brengt daarvoor de volgende punten in: 1. Indiener benoemt het belang van langjarige beheer en -pacht en geeft aan dat dat alleen in gezamenlijk overleg tot stand kan komen; 2. Indiener benadrukt het belang van het aanbrengen van samenhang met de hele regio. De effecten van beheerafspraken blijven niet beperkt tot het RKP, onder meer vanwege de behoefte aan productiegrond. Ook is aanvullend beleid nodig voor aangepast beheer en ondersteuning voor aanpassingen op hun bedrijven; 3. Indiener wijst op het belang van sociale cohesie: gebiedseigen sturing en lokale betrokkenheid zijn daarbij van belang. Het gebiedsproces moet daarvoor door en vanuit de belanghebbenden worden opgestart, ondersteund door gelieerde partners. 4. Het verdienvermogen van alle partners tezamen moet ertoe bijdragen dat de Veluwezoom zich duurzaam ontwikkelt tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Indiener is van mening dat het behalen van deze doelen zonder eigendomsoverdracht goedkoper is en vraagt daarom deze mogelijkheid te onderzoeken. 5. Indiener wil daadwerkelijk op zoek naar nieuwe manieren van landbouw, veeteelt en akkerbouw, in betere verhouding met de omgeving. Daarvoor is wel voldoende verdienvermogen nodig. Indiener is van mening dat grondruil en wellicht bedrijfsverplaatsing daarvoor nodig zijn.	Wij vinden het goed te horen dat begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw' indiener aanspreken. Naar aanleiding van deze zienswijze wordt in de IGSV aangegeven dat het streven naar natuurinclusieve landbouw verder moet worden uitgewerkt in goed overleg met alle betrokken partners. Daarnaast leggen we in de IGSV de koppeling met het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. De door indiener aangegeven aandachtspunten spelen bij de uitwerking een belangrijke rol. Uitgezien wordt naar een vruchtbare samenwerking om het nieuwe landbouwconcept samen verder te onderzoeken en te ontwikkelen. Ten slotte wordt (mede naar aanleiding van de punten 2 en 5) nog opgemerkt dat de partners binnen het RKP zich inspannen om een beter toekomstperspectief voor de landbouw te creëren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond. Zo ontstaat meer ruimte voor blijvende bedrijven in het gebied.
R9	LTO Noord, vestiging Zwolle	
R9.1	<i>Behoud productieruimte</i> Indiener verzoekt om in de visie het perspectief voor de landbouw te beschrijven, waarbij het belang van voldoende productiegrond voor grondgebondenheid en weidegang gerealiseerd kan worden. Indiener mist in de IGSV hoe de landbouw daadwerkelijk perspectief kan worden geboden. Indiener geeft aan dat de teksten van de IGSV en het MER melden dat de bedrijven geen	Zoals in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is verwoord, is het bieden van toekomstperspectief aan de landbouw een van de doelen van het RKP. In de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) uit 2017 is geconcludeerd dat er een hoog percentage kortdurend gebruik van grond is in het RKP en dat dit risico's voor de continuïteit van de bedrijven geeft. Daarnaast is er een tekort aan

	toekomstperspectief hebben. Indiener wil weten hoe die visie tot stand is gekomen.	grond en komt er middels bedrijfsbeëindiging onvoldoende grond beschikbaar voor de blijvende bedrijven. Het bovenstaande is ook in de IGSV signaleerd. Daarnaast is hierin beschreven dat onder bovengenoemde omstandigheden de bedrijven een <u>beperkt</u> (in plaats van geen) toekomstperspectief hebben. Om die reden werken de partners binnen het RKP aan een beter toekomstperspectief voor de landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond, waardoor meer ruimte ontstaat voor blijvende bedrijven in het gebied. Vanwege de complexiteit kosten dat soort processen echter de nodige tijd. In antwoord op het bezwaar van indiener, zijn wij van mening dat de IGSV wel degelijk perspectief voor de landbouw biedt. Wel zullen wij naar aanleiding van deze zienswijze het belang van de landbouw in het RKP in hoofdstuk 2 van de IGSV duidelijker en meer uitgebreid onder woorden brengen.
R9.2	<i>Beoordeling gevolgen in de m.e.r.:</i> In de opzet van het MER is als beoordelingskader vastgesteld: een kwalitatieve analyse aan de hand van de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) en daarnaast een kwantitatieve analyse op basis van ruimtebeslag. Indiener stelt vast dat: • een kwalitatief voordeel wordt geïntroduceerd dat geen basis vindt in de TVLR; • het de boeren niet duidelijk is of de verdienpotentie daadwerkelijk bestaat; • er geen afsprakenkader ligt omtrent inzet op natuurbeheer en tariefstellingen; • nadelige kwantitatieve effecten wel worden benoemd maar worden in de beoordeling weggestreept tegen een veronderstelde uitplaatsing van twee bedrijven. Die noodzaak wordt onderschreven maar is nog onzeker. Zonder zekerheid over mitigerende maatregelen loopt de score van het MER op de feiten vooruit. Indiener merkt daarbij op dat ondernemers bereid zijn tot overleg met overheden, maar dat zekerheden nodig zijn, alvorens met maatregelen kan worden ingestemd. • De toegenomen frequentie van inundatie heeft een nadelig effect op de landbouw. Dit wordt in het MER wel vermeld, maar wordt in de beoordeling niet gekwantifi-	De veronderstelde verdienpotentie uit natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw is momenteel nog in ontwikkeling en vergt een nadere uitwerking. De inzet is om hier samen met de betrokken grondeigenaren en andere belanghebbenden nader invulling aan te geven. De partners binnen het RKP zetten in op de verwerving van ruilgronden en de verplaatsing van één agrarisch bedrijf. Dit soort processen zijn complex en kosten dan ook de nodige tijd. Ruilgrond en de uitplaatsing van een bedrijf kunnen uiteindelijk bijdragen aan de gewenste extensivering van de landbouw en aan het verhogen van de biodiversiteit, wat leidt tot een verbetering van het toekomstperspectief van de agrariërs in het gebied. Ten slotte is nog van belang om aan te geven dat het VKA, dat beleidsmatig is vertaald in de IGSV, een planhorizon heeft van 2035. Omdat de scores in het MER gebaseerd zijn op de eindsituatie in 2035, is een aanpassing van het MER niet nodig. Op het grondgebied van de gemeente Rheden is (met uitzondering van Terrein De Groot) geen sprake van een toename van de inundatiefrequentie. Wij kunnen de opmerking

	ceerd. Indiener is van mening dat niet duidelijk is hoe dit effect is meegenomen in de beoordeling	van indiener dan ook niet plaats. Overigens is het effect van inundatie wel inzichtelijk gemaakt en benoemd in het MER, onder andere in paragraaf 4.3.1, 4.4.5, 5.3.2 en 5.5.1.
R9.3	<i>Verdienmodel Velperwaarden</i> Indiener geeft aan dat er nog geen overleg heeft plaatsgevonden met indiener over de beleidsambitie Velperwaarden, zoals op pagina 30 is omschreven. Het betreft het ontwikkelen van een verdienmodel voor de landbouw door de combinatie van natuurbeheer, afzet van streekproducten en mogelijkheden benutten voor extensief recreatief medegebruik. De visie maakt volgens indiener niet duidelijk wat deze plannen inhouden en in hoeverre deze de aantasting van de agrarische benutting compenseren.	Tijdens de verkenningsfase zijn verkennende gesprekken gevoerd met de landbouwsector om te komen tot genoemde beleidsambities voor de Velperwaarden. In de planuitwerkingsfase is een nadere uitwerking nodig, onder andere om de verdienpotentie uit natuurinclusieve landbouw te concretiseren. Dit vergt een intensieve samenwerking tussen agrariërs, terreinbeherende organisaties en overheden.
R9.4	<i>Ontstening oevers</i> Indiener is van mening dat er betere opties zijn om de biodiversiteit te verbeteren dan ontstening van oevers. Oeverontstening gaat ten koste van rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoud inspanningen	Uit het MER volgt dat ontstening van rivieroevers een geschikte manier is om de natuurlijke processen te herstellen en daarmee de biodiversiteit in de rivier op het niveau te krijgen dat voor de KRW is afgesproken. Ook draagt dit bij aan een andere opgave, namelijk het zo veel mogelijk beperken van de uitschuring van de bodem, die zorgt voor verdroging in de omliggende (landbouw)gebieden. Uiteraard is in het MER aandacht besteed aan eventuele risico's, zoals voor rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoudsinspanningen (zie bijvoorbeeld hoofdstuk 2 en 3 van het Achtergrondrapport MER). Daarbij zijn geen nadelige gevolgen geconstateerd die het doorvoeren van deze maatregel in de weg staan. In de planuitwerkingsfase zal het ontwerp van deze oeverontstening overigens nog nader worden uitgewerkt
R9.5	<i>Voorgenomen natuurontwikkeling</i> Aanpassing van GNN leidt tot het schrappen van oppervlakten elders. Het plan maakt niet duidelijk of en waar er al dergelijke afspraken zijn gemaakt.	Het is ons bekend dat op provinciaal niveau bij het begrenzen van extra GNN elders een oppervlakte geschrapt moet worden. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. De herbegrenzing is voorzien in de planuitwerkingsfase. De bevoegdheid hiertoe ligt overigens niet bij de gemeente, maar bij de provincie.
R10	BTE Nederland en De Metoor	
R10.1	Indiener geeft aan dat zij vanuit de aard van haar werkzaamheden en bedrijfsvoering behoefte heeft aan en belang heeft bij voldoende beschikbaarheid van watergebonden bedrijfsterreinen. Indiener is het daarom niet eens met de visie om Terrein De Groot in te richten voor dag- en verblijfsrecreatie. Indiener plaatst vraagtekens bij de financiële	In het kader van de verkenning voor het RKP hebben wij samen met onze partners gezocht naar een invulling van Terrein De Groot die aansluit op de opgaven en ambities van het project. Het wijzigen van een bedrijfslocatie voor een baksteenfabriek naar een nieuw watergebonden bedrijventerrein past hier niet bij, met name vanwege de impact op de

	haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Indiener verwijst naar een uitspraak van gedeputeerde Kerris waarin hij aangeeft dat schaarse regionale watergebonden bedrijfsterrainen behouden moeten blijven. Volgens indiener is de ontwerp-IGSV voor wat betreft Terrein De Groot in strijd met deze beleidslijn. Indiener wil de mogelijkheden onderzoeken de huidige bestemming te verruimen tot watergebonden bedrijvigheid en wil daar in overleg een duurzame invulling aan geven.	aanwezige en te ontwikkelen natuur- en landschapswaarden, waaronder in de Velperwaarden. Wij hebben er samen met onze partners voor gekozen om het terrein te benutten voor doelen op het gebied van waterveiligheid, natuur, recreatie en de kleinschalige opwekking van duurzame energie. Door al deze ambities in samenhang op te pakken is bovendien een belangrijke verbetering van de ruimtelijke kwaliteit mogelijk. Indiener merkt terecht op dat de provincie waarde hecht aan het behoud van watergebonden bedrijventerreinen. Dit vanwege de schaarste aan dit soort bedrijventerreinen en de bijdrage die ze leveren aan de mogelijkheden voor het transport over water. Hoewel het geldende bestemmingsplan 'Buitengebied 1975' ter plaatse van Terrein De Groot nog uitgaat van een bestemming 'Baksteenfabrieken', is feitelijk echter al enkele decennia geen sprake meer van een in gebruik zijnde watergebonden bedrijventerrein. Terrein De Groot is namelijk al sinds 1984 niet meer in werking als baksteenfabriek en is sindsdien (ernstig) in verval geraakt. De provinciale beleidslijn voor watergebonden bedrijventerreinen is vertaald in de Omgevingsverordening Gelderland. Hierin is kortgezegd bepaald dat bedrijfskavels die door een kade worden ontsloten, alleen worden bestemd voor watergebonden bedrijven. Van dit uitgangspunt kan onder andere worden afgeweken als een bestemming tot watergebonden bedrijvigheid om ruimtelijke of milieuhygiënische redenen niet gewenst is. Aangezien er reeds decennia geen sprake meer is van een actieve watergebonden bedrijfslocatie en vanwege de ligging nabij kwetsbare natuur- en landschapswaarden (zoals Natura 2000-gebieden De Veluwe en Rijntakken en de IJsseluitervwaarden van Nationaal Landschap Veluwe) vinden wij de herontwikkeling van een baksteenfabriek of een ander watergebonden bedrijventerrein hier niet passend. Daar komt bij dat uit het RKP nieuwe opgaven voor Terrein De Groot volgen. Met name aan de realisatie van de opgaven op het gebied van
--	--	---

		hoogwaterveiligheid en natuurontwikkeling wordt mede vanwege het nationale en regionale belang grote waarde gehecht. Voor Terrein de Groot zijn daarmee ruimtelijke redenen aanwezig om de bestemming 'Baksteenfabriek' te laten vervallen. Er is dan ook geen sprake van strijd met het provinciale beleid voor watergebonden bedrijventerreinen. Overigens is de ambitie om tot een andere en meer passende ruimtelijke invulling te komen dan een bedrijfsfunctie al geruime tijd in diverse beleidsplannen vastgelegd. In onder meer de structuurvisie 'Een droom om in te wonen' (uit 2006) en het 'Landschapsontwikkelingsplan Rheden-Rozendaal' (uit 2007) is de wens geuit om tot een herontwikkeling te komen met een bij het landschap passende en/of recreatief-toeristische invulling. Deze lijn wordt voortgezet in de IGSV voor het RKP. Voor wat betreft de economische uitvoerbaarheid geldt ten slotte het volgende. Wij hebben de kosten van de publieke doelen samen met onze partners in beeld gebracht en hebben er vertrouwen in dat een sluitende businesscase, bestaande uit circa 60 miljoen euro publieke investeringen, mogelijk is. Voor de herinrichting zullen hier aanvullend ook private investeringen nodig zijn. In de planuitwerkingsfase, die naar verwachting medio 2020 van start gaat, werken we dit nader uit.
R11	Hengelsportfederatie Midden Nederland	
	Indiener benadrukt het belang van de vissport in de IJssel, met name bij de Havikerwaard. Indiener benadrukt het belang van voldoende en goed bereikbaar viswater. Ook is het een belangrijk toeristisch product. In het RKP zijn twee goede visstekken die allebei in de gemeente Rheden liggen, namelijk het traject aan de Lathumse Veerweg richting de voormalige steenfabriek en het traject in de bocht bij De Steeg/Havikerwaard. Met name de visstek bij De Steeg/Havikerwaard is uniek in Nederland vanwege de eigenschappen van de IJssel aldaar, maar ook vanwege de goede toegankelijkheid. De voorgenomen scheepvaartmaatregelen, i.c. het plaatsen van houten riviergeleidende structuren voorlangs de kribvakken zorgt ervoor dat niet meer vanaf de oever of kribben in de stroomnaad kan worden	In het planproces zijn verschillende alternatieven onderzocht, waarbij uiteindelijk een VKA is samengesteld dat zo goed mogelijk recht doet aan alle belangen die spelen. Dit VKA is beleidsmatig in de IGSV vertaald. Alle maatregelen moeten nog verder uitgewerkt worden. Dit geldt ook voor de oeveraanpassingen van de Havikerwaard. De hier voorziene oeveraanpassingen moeten bijdragen aan het verbeteren van de vaarweg en de ecologische waterkwaliteit. Het precieze ontwerp moet nog worden bepaald in de planuitwerkingsfase. Tijdens de uitwerking zal worden onderzocht in hoeverre dit ontwerp zodanig kan worden geoptimaliseerd dat de vissport zo min mogelijk wordt gehinderd.

	gevist. Een vereiste voor de visserij op deze locatie. Indiener pleit er daarom voor te onderzoeken of er ook andere manieren zijn om het scheepvaartprobleem op te lossen.	
R12	Witte Rentmeesters en Makelaars, namens OmRo Vastgoed Velp B.V.	
R12.1	Indiener is de huidige eigenaar van het voormalige steenfabrieksterrein De Groot aan de Lathumse Veerweg 11 te Rheden en van de direct rond het terrein gelegen landbouwgronden. Indiener erkent het maatschappelijke belang van natuurontwikkeling, recreatie en waterveiligheid. De in de IGSV beoogde inrichting heeft echter vergaande gevolgen voor de exploitatiemogelijkheden van de steenfabriek. De door de overheid gewenste ruimtelijke functies sluiten bovendien niet aan op de bedrijfsactiviteiten die binnen het vigerende bestemmingsplan vergunbaar zijn.	Terrein De Groot is sinds 1984 niet meer in gebruik als baksteenfabriek. Sindsdien is het terrein (ernstig) in verval geraakt. Hoewel het geldende bestemmingsplan 'Buitengebied 1975' op dit moment nog uitgaat van een bestemming 'Baksteenfabrieken', vinden wij bedrijfsactiviteiten voor een nieuwe baksteenfabriek niet passen bij de opgaven en ambities van het RKP. In het kader van de verkenning RKP hebben wij samen met onze partners gezocht naar een invulling van Terrein De Groot die aansluit op de opgaven en ambities van het project. De uitkomst hiervan is (op hoofdlijnen) beschreven in de IGSV. Wij willen de locatie benutten voor een verbetering van de waterveiligheid (rivierverruiming) en de ontwikkeling van nieuwe natuur. Verder zien we vooral kansen voor de realisatie van een aantrekkelijke gebiedsentree met ruimte voor recreatie en de kleinschalige opwekking van duurzame energie. In de planuitwerkingsfase, die naar verwachting medio 2020 van start gaat, vindt een nadere uitwerking plaats. Onderdeel hiervan is onder meer een wijziging van de huidige bestemming 'Baksteenfabrieken'.
R12.2	Indiener is voornemens om het terrein te laten saneren en de vervallen opstallen te slopen zodat het terrein ook bedrijfsmatig exploiteerbaar blijft. OmRo is bovendien in overleg met verschillende partijen om een vergunbaar exploitatieplan op te stellen. De functies die de IGSV ambieert, bieden echter weinig ruimte voor deze ontwikkeling. Daarom vraagt Indiener de provincie Gelderland en de gemeente Rheden om mee te denken over de toekomstige invulling van het terrein. Hierbij kan ook recht worden gedaan aan de maatschappelijke belangen die in het RKP kunnen worden gerealiseerd.	De sanering van het terrein en het slopen van vervallen opstallen zijn mooie eerste stappen om de ruimtelijke kwaliteit van het terrein te verbeteren. Specifieke aandacht vragen wij voor het behoud van waardevolle cultuurhistorische objecten die op het terrein aanwezig zijn. Graag gaan wij in de planuitwerkingsfase met indiener in gesprek over de toekomstige invulling en de exploitatie van Terrein De Groot, een en ander binnen de kaders waarin de IGSV voorziet.

R 13	Koninklijke BLN Schuttevaer	
	Koninklijke Schuttevaer behartigt namens de vaarweggebruikers de vaarwegbelangen op het gebied van nautisch-technische zaken en infrastructuur. Indiener heeft een zienswijze ingediend bij de gemeente Arnhem. Omdat de zienswijze grotendeels betrekking heeft op het hele plangebied, wordt de zienswijze behandeld door alle gemeenten waarvan het plangebied grenst aan de IJssel.	
R13.1	<i>Verbetering scheepvaartfunctie</i> Indiener geeft aan dat vier maatregelen worden getroffen om de bevaarbaarheid te verbeteren. Bij drie scheepvaartknelpunten is geen verandering te zien, en één knelpunt verslechtert. Indiener is blij met de verbeteringen, maar verzoekt om mitigerende maatregelen te treffen, daar waar de situatie verslechtert.	Volgens tabel 5.4 van het Hoofdrapport MER worden van de acht knelpunten zes punten opgelost met structurele maatregelen. Bij twee knelpunten blijft baggeren (zoals ook vermeld) noodzakelijk om de vaarweg in voldoende conditie te houden. De situatie verslechtert niet voor de scheepvaart.
R13.2	<i>Rivierverruiming</i> Indiener geeft aan blij te zijn met de afspraak dat nevengeulen alleen mee stromen bij hoge afvoeren. Indiener geeft aan dat voorkomen moet worden dat de rivier een nog grilliger karakter krijgt met een veranderende discontinue rivierbodem en zandbanken.	Wij zijn verheugd met deze positieve reactie.
R13.3	<i>Bodemerosie</i> Indiener leest dat rivierverruiming kan bijdragen aan het tegengaan van bodemerosie en wijst erop dat rivierverruiming kan leiden tot extra sediment op ongewenste locaties en dus tot nautisch onveilige situaties. Indiener vraagt daarom om • onafhankelijk onderzoek te doen naar de toepassing van rivierverruiming voor het tegengaan van bodemerosie en de invloed hiervan op de bevaarbaarheid • rivierverruiming alleen toe te passen als de sedimentstroom gestuurd kan worden richting plaatsen waar extra sediment daadwerkelijk nodig is • een adequaat baggerprogramma op te stellen waarmee verondiepingen direct verwijderd kunnen worden.	Niet alleen rivierverruiming maar ook ontstening van de oevers kan leiden tot sedimentatie in de vaargeul. In het RKP is dergelijke sedimentatie gewenst om de bodemerosie te stoppen. Hierbij dient voorkomen te worden dat dit leidt tot lokale ondiepten die nautisch onveilige situaties veroorzaken. Zoals indiener al aangeeft, is de inzet om het ontwerp zodanig te sturen dat er sprake is van een gelijkmatige aanzanding over het gehele traject. Inzet is om dit te bereiken door een optimale ruimtelijke verdeling van rivierverruimende maatregelen en natuurvriendelijke oevers. In de planuitwerkingsfase wordt nader onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de maatregelen op de morfologie van de vaarweg. De wijze waarop de kwaliteitsborging wordt vormgegeven, moet nog worden bepaald. Bij de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers is gekozen voor een gefaseerde uitvoering, geflankeerd door een monitoringprogramma dat moet resulteren in nadere informatie voor het ontwerp van de volgende fase. Door de gefaseerde uitvoering is de verwachting dat onzekerheden in de

		morfologische effectbepaling worden beperkt en onvoorzien aanvullend baggerwerk kan worden voorkomen.
R13.4	<i>Oeverontstening</i> Indiener verzoekt bij het ontsteden van oevers zorg te dragen voor een goede monitoring naar waar sediment neerslaat. Indiener wil graag de garantie dat adequaat en snel gebaggerd wordt, indien de neerslag van sediment leidt tot nautisch gevaarlijke situaties. Indiener gaat ervan uit dat de met de sector gemaakte afspraken uit de IJsselverklaring gerespecteerd blijven.	Deze monitoring is voorzien en het definitieve ontwerp zal in lijn met de afspraken met de sector worden uitgewerkt.
R13.5	<i>Fietsbrug Rheden</i> Indiener geeft aan dat mocht in de toekomst bij Rheden een fietsbrug over de IJssel worden aangelegd, voldaan moet worden aan de Rijndoorvaartheogte van 9,10 meter ten opzichte van het hoogste waterniveau van de rivier de IJssel.	Een fietsbrug over de IJssel maakt op dit moment geen onderdeel uit van het VKA. Indien hier in de toekomst toch op wordt ingezet, zal rekening moeten worden gehouden met de dan geldende wet- en regelgeving.
R13.6	<i>Tot slot</i> Indiener hoopt en vertrouwt erop dat bij de ontwikkeling van plannen voldoende rekening wordt gehouden met de wensen en belangen van de scheepvaart. Indiener blijft graag nauw betrokken bij het vervolgtraject en vraagt om op de hoogte gehouden te worden van mogelijke wijzigingen.	De projectorganisatie zal de nauwe afstemming die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden rond de ontwikkeling van het project voortzetten.

Conclusies

De zienswijzen en ambtshalve wijzigingen hebben geleid tot aanpassingen aan de IGSV-kaart op het grondgebied van de gemeente Rheden en tot enkele algemene tekstaanpassingen (zie onderstaand).

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. zienswijzen

De zienswijze van de Heideboeren (R8.1) en LTO (R9.1) hebben geleid tot een algemene tekstaanpassing van het visiedeel (hoofdstuk 2) van de IGSV, waarin ingegaan is op de doelen. In dit hoofdstuk is het belang van de landbouw duidelijker en meer uitgebreid onder woorden gebracht.

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. ambtshalve wijzigingen

Op de visiekaart en de kaarten van de gebiedsuitwerkingen van de IGSV zijn enkele gebieden in de Rhedense uiterwaarden die niet tot het Gelders Natuurnetwerk (zullen gaan) behoren, toch als 'Natuur' aangeduid. De aanduiding van deze gebieden is gewijzigd in 'Natuurinclusieve landbouw'.

2.4 Gemeente Westervoort

nr.	Zienswijze	Beantwoording
W1	Indiener 1	
	Indiener heeft een zienswijze ingediend bij de gemeente Arnhem en de gemeente Westervoort. Die delen die betrekking hebben op het grondgebied van de gemeente Westervoort, zijn niet bij de beantwoording van de gemeente Arnhem betrokken, maar worden beantwoord bij de gemeente Westervoort.	
W1.1	<i>Behoud productieruimte</i> Indiener verzoekt om in de visie het perspectief voor de landbouw te beschrijven, waarbij het belang van voldoende productiegrond voor grondgebondenheid en weidegang gerealiseerd kan worden. Indiener mist in de IGSV hoe de landbouw daadwerkelijk perspectief kan worden geboden. Indiener geeft aan dat de teksten van de IGSV en het MER melden dat de bedrijven geen toekomstperspectief hebben. Indiener wil weten hoe die visie tot stand is gekomen.	Zoals in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is verwoord, is het bieden van toekomstperspectief aan de landbouw een van de doelen van het RKP. In de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) uit 2017 is geconcludeerd dat er een hoog percentage kortdurend gebruik van grond is in het RKP en dat dit risico's voor de continuïteit van de bedrijven geeft. Daarnaast is er een tekort aan grond en komt er middels bedrijfsbeëindiging onvoldoende grond beschikbaar voor de blijvende bedrijven. Het bovenstaande is ook in de IGSV signaleerd. Daarnaast is hierin beschreven dat onder bovengenoemde omstandigheden de bedrijven een <u>beperkt</u> (in plaats van geen) toekomstperspectief hebben. Om die reden werken de partners binnen het RKP aan een beter toekomstperspectief voor de landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond, waardoor meer ruimte ontstaat voor blijvende bedrijven in het gebied. Vanwege de complexiteit kosten dat soort processen echter de nodige tijd. In antwoord op het bezwaar van indiener, zijn wij van mening dat de IGSV wel degelijk perspectief voor de landbouw biedt. Wel zullen wij naar aanleiding van deze zienswijze het belang van de landbouw in het RKP in hoofdstuk 2 van de IGSV duidelijker en meer uitgebreid onder woorden brengen
W1.2	<i>Ongewenste nieuwe geul in binnenbocht bij Westervoort Noord</i> Indiener ontgaat de noodzaak voor een nieuwe geul bij Westervoort Noord, die agrarische gronden doorsnijdt en de bedrijfsvoering ernstig belemmert. In de 'Koers Rivierklimaatpark' van februari 2019 is een alternatief zonder geul opgenomen. Indiener meent dat dit alternatief het gestelde doel ook mogelijk maakt. Indiener	In de afweging van beide alternatieven om een optimaal doelbereik (grotere waterstandsdeling, meer kansen voor natuur, verbetering ruimtelijke kwaliteit) te krijgen, is gekozen voor de ontwikkeling van natuur en de aanleg van een geul in de IJsseldijkerwaard. Wij bestrijden dat de visie in strijd zou zijn met onze doelstelling om meer ruimte te creëren voor agrarische bedrijven. Binnen het RKP

	stelt dat de gekozen variant in strijd is met de eigen doelstelling (creëren van ruimte voor agrarische bedrijven als oplossing) en de belangen van agrarische bedrijven schaadt. Indiener mist in de gebiedsbeschrijving van de IJsseldijkerwaard de vermelding van agrarisch gebruik door twee ondernemers. Ook mist indiener in de afweging de aantasting van cultuurhistorische waarden, zoals ten aanzien van de onderzochte geul in de Koppenwaard wel is gebeurd. Ook is in het alternatief 'avontuurlijk loslaten' de geul minder passend bevonden bij de identiteit van de IJssel. Deze overweging is niet meegenomen in het VKA. Indiener verzoekt op grond van een zorgvuldige belangenafweging, de geul uit het voorkeursscenario te schrappen.	zetten we juist op verschillende manieren in op het creëren van meer ruimte voor agrarische bedrijven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het organiseren van een bedrijfsverplaatsing en de verwerving van ruilgronden. De aanleg van de geul is nodig om andere doelen te bereiken, met name het creëren van een waterstandsverlaging en het realiseren van KRW-doelstellingen. Het klopt dat in de visie veel elementen uit het onderzoeksalternatief 'Creatief sturen' zijn overgenomen. Daar hebben landbouwdoelen en -belangen nadrukkelijk een rol in gespeeld. Het andere onderzoeksalternatief, Avontuurlijk Loslaten, bevatte inderdaad geen geul. Echter, dit onderzoeksalternatief ging uit van het reliëfvolgend ontgraven van de uiterwaard. Deze maatregel zorgt juist voor (zeer) negatieve effecten voor de landbouw, omdat de vruchtbare bovenlaag dan verwijderd wordt. In tegenstelling tot wat indiener aanvoert, wordt in de gebiedsbeschrijving het agrarisch gebruik wel degelijk benoemd. Desalniettemin kunnen wij ons voorstellen dat het belang van de landbouw in de IGSV nadrukkelijker tot uiting kan komen. Daarom kiezen wij er mede naar aanleiding van deze zienswijze voor om hoofdstuk 2 van de IGSV hierop aan te passen. De effecten op de cultuurhistorische waarden in de IJsseldijkerwaard zijn meegenomen in de effectbeoordeling. Deze uiterwaard kent echter minder bijzondere waarden dan bijvoorbeeld de Koppenwaard. Verder is geconstateerd dat deze uiterwaard een duidelijke structuur mist. De geul in de Koppenwaard is in het hoofdrapport sterker benadrukt, omdat de effecten van deze geul veel sterker negatief zijn beoordeeld. De door indiener aangedragen punten geven geen aanleiding tot het schrappen van de geul uit de visie.
W1.3	<i>Beoordeling gevolgen in de m.e.r.:</i> In de opzet van het MER is als beoordelingskader vastgesteld: een kwalitatieve analyse aan de hand van de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) en daarnaast een kwantitatieve analyse op basis van ruimtebeslag. Indiener stelt vast dat: • een kwalitatief voordeel wordt geïntroduceerd dat geen basis vindt in de TVLR; • het de boeren niet duidelijk is of de verdienpotentie daadwerkelijk bestaat;	De veronderstelde verdienpotentie uit natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw is momenteel nog in ontwikkeling en vergt een nadere uitwerking. De inzet is om hier samen met de betrokken grondeigenaren en andere belanghebbenden nader invulling aan te geven. De partners binnen het RKP zetten in op de verwerving van ruilgronden en de verplaatsing van één agrarisch bedrijf. Dit soort processen

	• er geen afsprakenkader ligt omtrent inzet op natuurbeheer en tariefstellingen; • nadelige kwantitatieve effecten wel worden benoemd maar worden in de beoordeling weggestreept tegen een veronderstelde uitplaatsing van twee bedrijven. Die noodzaak wordt onderschreven maar is nog onzeker. Zonder zekerheid over mitigerende maatregelen loopt de score van het MER op de feiten vooruit. Indiener merkt daarbij op dat ondernemers bereid zijn tot overleg met overheden, maar dat zekerheden nodig zijn, alvorens met maatregelen kan worden ingestemd.	zijn complex en kosten dan ook de nodige tijd. Ruilgrond en de uitplaatsing van een bedrijf kunnen uiteindelijk bijdragen aan de gewenste extensivering van de landbouw en aan het verhogen van de biodiversiteit, wat leidt tot een verbetering van het toekomstperspectief van de agrariërs in het gebied. Ten slotte is nog van belang om aan te geven dat het VKA, dat beleidsmatig is vertaald in de IGSV, een planhorizon heeft van 2035. Omdat de scores in het MER gebaseerd zijn op de eindsituatie in 2035, is een aanpassing van het MER niet nodig.
W1.4	<i>Alternatief plan</i> Indiener wil graag in overleg treden over een alternatief plan voor de IJsseldijkerwaard dat door indiener is uitgewerkt. Het plan sluit aan bij de doelen van de IGSV zonder dat het de agrarische bedrijvigheid schaadt. Bovendien is dit plan ontwikkeld met inbreng van omwonenden en lokale ondernemers. Indiener verwijst naar passages in de IGSV om de gebiedsinrichting in gezamenlijkheid tot stand te brengen. Indiener heeft een schetsmatige verbeelding van het plan aan de zienswijze toegevoegd, waarbij een extra struinpadi, opwaardering van de bestaande geul (havenarm van Struyk Verwo) en het realiseren van een recreatiehaventje en horeca als extra gebiedsentree op dit punt zijn toegevoegd.	Vooropgesteld laten wij graag weten dat wij het bijzonder waarderen dat er vanuit het gebied meegedacht wordt om de gezamenlijke doelstellingen te realiseren. Mede naar aanleiding van deze zienswijze is het herpositioneren van Struyk Verwo heroverwogen. Dit heeft geleid tot de keuze om alsnog in te zetten op de uitplaatsing van Struyk Verwo (zie W1.5 voor de onderbouwing). Wel handhaven we de lange geul in de IJsseldijkerwaard. Een lange geul leidt immers tot meer waterstandsdeling, draagt meer bij aan het behalen van de KRW-doelstellingen en zorgt voor de oplossing van het scheepvaartknelpunt ter hoogte van de havenarm van Struyk Verwo. Verder houden we vast aan de ontwikkeling van natuur (graslanden) als hoofddoel. Hoewel dit gevolgen heeft voor het huidige agrarische gebruik op deze locatie, is agrarisch medegebruik hier in de toekomst niet uitgesloten. In de planuitwerkingsfase zal het plan voor de IJsseldijkerwaard en de Hondsbroeksche Pleij verder worden uitgewerkt. In de volgende fase is er weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
W1.5	<i>Stroomlijnen Struyk Verwo</i> Indiener vindt het inconsistent om Struyk Verwo, als niet rivier gebonden bedrijf, te faciliteren door het te herplaatsen. Indiener stelt voor het bedrijf buitendijks uit te plaatsen om zo meer waterbergend vermogen te kunnen leveren.	Er zijn verschillende zienswijzen ingediend over het herpositioneren van Struyk Verwo. Indiener spreekt over het buitendijks uitplaatsen, waarbij wij ervan uitgaan dat indiener er voor opteert om Struyk Verwo uit de IJsseldijkerwaard te plaatsen. Uit de zienswijzen blijkt dat er veel draagvlak is voor een uitplaatsing van Struyk Verwo. Bovendien draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsdeling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate

		worden verbeterd. Dat is een belangrijke aanleiding geweest om gedetailleerder onderzoek te doen naar de financiële haalbaarheid van uitplaatsing. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing haalbaar is, mits de gebiedspartijen hiervoor een extra financiële inspanning willen verrichten. Nu de bereidheid hiertoe bestaat, is de IGSV op dit punt aangepast.
W1.6	<i>Ontsteden oevers</i> Indiener is van mening dat er betere opties zijn om de biodiversiteit te verbeteren dan ontstening van de oevers. De ontstening van de oevers gaat ten koste van riviergeveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoud inspanningen.	Uit het MER volgt dat ontstening van rivieroevers een geschikte manier is om de natuurlijke processen te herstellen en daarmee de biodiversiteit in de rivier op het niveau te krijgen dat voor de KRW is afgesproken. Ook draagt dit bij aan een andere opgave, namelijk het zo veel mogelijk voorkomen van de uitschuring van de bodem, die zorgt voor verdroging in de omliggende (landbouw)gebieden. Uiteraard is in het MER aandacht besteed aan eventuele risico's, zoals voor riviergeveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoudsinspanningen (zie bijvoorbeeld hoofdstuk 2 en 3 van het Achtergrondrapport MER). Omdat geen nadelige gevolgen zijn geconstateerd die het doorvoeren van deze maatregel in de weg staan, leidt dit niet tot een aanpassing van de IGSV.
W1.7	<i>Voorgenomen natuurontwikkeling</i> Aanpassing van Gelders Natuurnetwerk (GNN) leidt tot schrappen oppervlakten elders. Het plan maakt dat niet duidelijk of hierover al afspraken zijn gemaakt.	Het is ons bekend dat op provinciaal niveau bij het begrenzen van extra GNN elders een oppervlakte geschrapt moet worden. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. De herbegrenzing is voorzien in de planuitwerkingsfase. De bevoegdheid hiertoe ligt overigens niet bij de gemeente, maar bij de provincie.
W2	Indiener 2	
W2.1	Indiener staat positief tegenover de IGSV en het MER, in het bijzonder voor wat betreft het geven van een impuls aan de verbetering van het leefgebied voor flora en fauna;	Wij danken u voor uw positieve reactie.
W2.2	Reclamant is het eens met de beleidsambitie voor de Hondsbroeksche Pleij en de IJsseldijkwaard om een geul aan te leggen en de natuurwaarden te vergroten.	Het is goed om te horen dat indiener deze beleidsambitie ondersteunt.
W2.3	Indiener pleit ervoor de Vogelwerkgroep Arnhem te betrekken bij het aanleggen van struipaden in of nabij (weide)vogelgebied, met als doel te komen tot een zorgvuldige zonering zodat aanwezige (broed)vogels niet worden verstoord of verjaagd.	Het benaderen van de vogelwerkgroep en het benutten van hun kennis past helemaal in de filosofie van samenwerking die met dit project is ingezet. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp voor de uiterwaarden nader uitgewerkt. Ook dan is er voor betrokkenen zoals de vogelwerkgroep weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.

W3	Indiener 3	
W3.1	Indiener pleit voor aangepast maaibeheer en verwijst daarbij naar goede resultaten in Zevenaar.	Bij de mondelinge toelichting tijdens een van de informatieavonden, gaf indiener aan dat bedoeld wordt op het maaibeheer van de primaire keringen in het gebied. In de IGSV worden geen afspraken gemaakt over het type (maai-)beheer van de primaire keringen. Wij hebben de suggestie van indiener dan ook doorgegeven aan Waterschap Rijn en IJssel.
W4	Manege ten Bosch	
	Indiener heeft twee zienswijzen ingediend. De zienswijze die tijdens de inloopavond is ingediend, is vergelijkbaar met de later ingediende zienswijze onder W4.1.	
W4.1	Indiener geeft aan dat de hoogwatergeul door de IJsseldijkwaard het begraaasbaar oppervlak zal verkleinen. Dit verlies van circa 2 ha is te overzien. Het eventuele wegvallen van de mogelijkheid tot weidegang in de IJsseldijkwaard zou echter desastreus zijn voor de manege. Indiener wil in de toekomst de graslandpercelen dan ook graag blijven gebruiken voor het beweiden van zijn paarden en wil daarover graag in gesprek. Daarbij zijn ook de ontsluiting van de percelen, het beheer, de doorgang voor paarden en pony's (onder de brug bij Putman) en het perspectief voor een ruiterroute, struinroute en weidegang onderwerp van gesprek. Indiener ziet voldoende ruimte en mogelijkheden voor weidegang in combinatie met overige recreatie- en natuurfuncties. Verder kan volgens indiener het toekomstperspectief van de manege worden versterkt als in de IJsseldijkwaard ruimte voor een ruiterspad kan worden geboden. Dit pad, dat slechts enkele meters breed hoeft te zijn, kan dan aansluiten bij een men- en ruiterroutenetwerk dat via het Rijnstrangengebied, de verbinding vormt tussen Montferland en de IJsselvallei. Een ruiterspad in de IJsseldijkwaard zou de genoemde ruiterrouteverbinding verder versterken.	In de IGSV wordt het beleid op hoofdlijnen weergegeven. Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, natuurdoelen realiseren, het versterken van de recreatieve functie en het verbeteren van de toegankelijkheid van het gebied zijn enkele van deze beleidsambities. In de planuitwerkingsfase gaan we aan de slag met een meer gedetailleerder ontwerp voor de IJsseldijkwaard. Deze uitwerking vindt in overleg met de betrokkenen plaats. Dan zal er ook meer duidelijkheid komen over de gevolgen van de maatregelen voor het huidige gebruik door indiener en wijze waarop de percelen worden ontsloten. In de IGSV is nu niet expliciet voorzien in een doorgaand ruiterspad. De ontwikkeling hiervan is sterk afhankelijk van de medewerking van desbetreffende grondeigenaren. Hier is op dit moment (nog) geen zicht op.
W5	Indiener 5	
W5.1	Indiener spreekt zich positief uit voor het plan, vanwege de verbetering van de ecologische hoofdstructuur. Indiener vraagt aandacht voor de ontwikkeling van het plas-drasgebied ten westen van het fietspad langs de IJssel richting IJsselkop. Door het weiland langs de hier liggende rechthoekige	In de IGSV is gekozen om de twee plassen ten zuiden van de spoorbrug met een nieuwe geul te verbinden met de IJssel. In de planuitwerkingsfase zal een definitief inrichtingsplan worden opgesteld. De door indiener aangereikte suggestie tot

	kolk te verlagen richting de spoorbrug ontstaat een mooi gebied voor vogels.	maaiveldverlaging nabij de rechthoekige kolk wordt dan ook afgewogen.
W6	Indiener 6	
W6.1	Indiener heeft de volgende vragen over het bedrijf Struyk Verwo: 1. Indiener vraagt zich af wat de geluidscirkel van Struyk Verwo wordt als de bebouwing langs de dijk komt te liggen; 2. Wat is de stand van zaken van het overleg met Struyk Verwo over mogelijke verplaatsing? 3. Wat zijn de consequenties hiervan voor de leefomgeving? Indiener vreest voor verlies van ruimtelijke kwaliteit, uitzicht op de rivier, waardedaling van woningen en aantasting van het woongenot	Uit de zienswijzen blijkt dat er veel draagvlak is voor een uitplaatsing van Struyk Verwo. Bovendien draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsdeling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate worden verbeterd. Dat is een belangrijke aanleiding geweest om gedetailleerder onderzoek te doen naar de financiële haalbaarheid van uitplaatsing. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing haalbaar is, mits de gebiedspartijen een extra financiële inspanning willen verrichten. Nu de bereidheid hiertoe bestaat, is de IGSV op dit punt aangepast. Gelet op het bovenstaande zijn de vragen van indiener niet langer relevant.
W6.2	Tot slot merkt indiener op het niet erg reëel te vinden dat de waterstand 20 cm zal dalen vanwege de nevengeul, gezien de waterstand die de laatste twee jaar een belemmering voor de scheepvaart zorgde.	Indiener stelt terecht dat de nevengeul niet zal zorgen voor een waterstandsverlaging van 20 cm. De geul zorgt voor een verlaging van 2 à 3 cm. In combinatie met andere rivierverruimende maatregelen in de IJsseldijkwaard, rondom Terrein de Groot en in de Koppenwaard kan nabij Lathum een waterstandsverlaging worden behaald van 20 cm. Hierbij moet nadrukkelijk worden aangegeven dat deze verlaging wordt behaald bij een extreem hoge afvoer (16.000 m³/s bij Lobith). Bij lage en normale afvoeren op de IJssel zal amper sprake zijn van een waterstandsverlaging als gevolg van de in het Rivierklimaatpark voorziene rivierverruimende ingrepen.
W7	Indiener 7	
W7.1	Indiener spreekt zijn waardering uit voor de IGSV, maar heeft enkele aandachtspunten.	Hiervan wordt onder dank en met belangstelling kennisgenomen.
W7.2	Weidevogels, waaronder de Wulp zijn zeer gevoelig voor verstoring. Die verstoring vindt nu al plaats door (langeafstands)wandelaars en vissers. De inrichting en het recreatief medegebruik van de uiterwaarden moeten daarom uiterst zorgvuldig gebeuren om verkleining van het habitat en verstoring te voorkomen. Daarnaast kan het RKP voor veel vogelsoorten per saldo minder belangrijk worden door de aanleg van nevengeulen, door het herstel van lijnvormige beplantingen en door gewijzigd	In de passende beoordeling die als bijlage is opgenomen in het Hoofdrapport MER wordt de door indiener benoemde gevoeligheid ook aangegeven. Bij de verdere inrichting zullen de nodige zorgvuldigheid en maatwerk worden betracht. Dit betekent onder meer dat rekening moet worden gehouden met rustgebied voor de wulp.

	beheer. Wulpen en winterganzen hebben een sterke voorkeur voor bemeste cultuurgraslanden.	
W7.3	Reclamant is graag bereid zijn gebieds- en soortenkennis in te zetten om maatwerk te kunnen leveren dat nodig is bij verdere inrichting van het RKP.	In de volgende fase is er weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
W8	Indiener 8	
W8.1	Indiener is het niet eens met het stroomlijnen en buitendijks verplaatsen van (een deel van) Struyk Verwo. Al eerder heeft indiener een integraalvisie voor Westervoort Noord voorgesteld, maar daar is niets mee gedaan vanwege schijnbare onhaalbaarheid. Als bezwaren noemt indiener onder meer het verdwijnen van de schoonheid van de uiterwaarden, nieuwbouw van industrie schaadt het aangezicht, grasgebieden voor koeien verdwijnen en de kans om zwaar vrachtverkeer te weren, verdwijnt. Indiener ziet kansen voor verplaatsen van Struyk Verwo met als positieve effecten het vergoten van de leefbaarheid en schoonheid van de uiterwaarden en zo de kwaliteit van Westervoort, waarmee kansen voor recreatie worden vergroot. Ook wordt de milieucirkel kleiner, waardoor de ontwikkeling van Westervoort Noord mogelijk wordt. Struyk Verwo kan zich ontwikkelen tot een duurzaam en energieneutraal bedrijf. Indiener pleit ervoor een dergelijk alternatief nader te onderzoeken.	Uit de zienswijzen blijkt dat er veel draagvlak is voor een uitplaatsing van Struyk Verwo. Bovendien draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsdeling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate worden verbeterd. Dat is een belangrijke aanleiding geweest om gedetailleerder onderzoek te doen naar de financiële haalbaarheid van uitplaatsing. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing haalbaar is, mits de gebiedspartijen een extra financiële inspanning willen verrichten. Nu hiertoe bereidheid bestaat, is de IGSV op dit punt aangepast.
W9	LandRaad, namens indiener 9	
W9.1	Indiener is eigenaar van een paardenpension en gebruikt weilanden in de IJsseldijkerwaard als uitloopgebied voor zijn pensionpaarden en pony's. In de IGSV wordt voorzien in een nevengeul en de aanduiding 'natuur' op zijn perceel. Indiener verzet zich hiertegen omdat deze ontwikkelingen het huidige, door indiener gewenste gebruik, belemmert.	In het MER zijn diverse mogelijkheden voor de inrichting van de IJsseldijkerwaard onderzocht. Bij de keuze voor het VKA zijn alle belangen meegewogen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het plan zoals dat is voorgelegd in de IGSV. Gekozen is om voor de Hondsbroeksche Pleij en de IJsseldijkerwaard een transitie naar natuur te realiseren en een nevengeul aan te leggen, met name om doelen op het gebied van waterveiligheid, KRW en ruimtelijke kwaliteit te behalen. De keuzes zijn gemaakt op basis van een evenwichtige belangenafweging, waarbij niet slechts aandacht is voor de belangen van individuele grondeigenaren maar ook voor het algemeen belang. Aan zo'n proces is vrijwel altijd inherent dat niet alle betrokken partijen volledig tevreden kunnen worden gesteld.
W9.2	Indiener geeft aan dat in het voorkeurs-alternatief is gekozen voor een eenzijdig aangetakte geul en een extra uitbreiding van	Het VKA is inderdaad niet gelijk aan het alternatief 'Avontuurlijk loslaten'. Het VKA is grotendeels samengesteld uit bouwstenen

	bedrijventerrein Putman. Het voorkeurs-alternatief wijkt af van het alternatief 'Avontuurlijk loslaten' en is ook in strijd met het stroomlijnen van het bedrijventerrein van Putman conform het vastgestelde 'Masterplan Westervoort Noord'.	(maatregelen) uit de twee onderzoeksalternatieven 'Avontuurlijk loslaten' en 'Creatief sturen'. Dit is gebeurd op basis van zaken als doelbereik, milieueffecten, kosten en draagvlak. Het 'Masterplan Westervoort Noord' (hierna: masterplan) is door de gemeenteraad van Westervoort vastgesteld op 25 juni 2012. Inmiddels zijn we ongeveer acht jaar verder en worden onderdelen van het Programma D 'Natuur- en recreatieontwikkeling uiterwaarden' uitgewerkt. In het kader van het project RKP hebben we – samen met medeoverheden en stakeholders – de actuele opgaven, belangen en wensen in het gebied geïnventariseerd. Voor wat betreft de IJsseldijkerwaard is hierbij tevens voortgeborduurd op het 'Uitvoeringsplan IJsseluiterwaard Westervoort'¹. Mede op basis van een groot aantal onderzoeken en een uitgebreid participatieproces heeft dit uiteindelijk geleid tot een nieuwe toekomstvisie voor het uiterwaardengebied tussen Arnhem/Westervoort en Giesbeek, zo ook voor de IJsseldijkerwaard bij Westervoort. Onderdeel van deze visie zijn onder meer de aanleg van een eenzijdig aangetakte geul en een vergroting van het hoogwatervrije terrein van Putman. Overigens werd in het masterplan ook al gesproken over een mogelijke ophoging van het laaggelegen terrein van Putman. Na de vaststelling van onderhavige IGSV geeft dit document het meest actuele beleid voor de IJsseldijkerwaard weer en verliest de gebiedsstructuurvisie Masterplan Westervoort Noord voor wat betreft dit deel haar relevantie.
W9.3	De extra vergroting van het hoogwatervrije terrein van Putman heeft een negatief effect op de waterstandsdeling. Uit het MER blijkt dat de waterstandsdeling in het VKA lokaal 7 centimeter bedraagt en op de IJsselkop 3 centimeter. In het alternatief 'Avontuurlijk loslaten', waarin Putman wordt gestroomlijnd conform het masterplan, is de waterstandsdeling – met 15 centimeter lokaal en 6 centimeter op de IJsselkop – beduidend groter.	De vergroting van het hoogwatervrije terrein leidt inderdaad tot een verhoging van de waterstand. Dit waterstand verhogende effect moet worden gecompenseerd. In de IJsseldijkerwaard liggen verschillende mogelijkheden voor het realiseren van een waterstandsdeling. Het gaat hierbij om een combinatie van een aantal maatregelen: • het verwijderen/verlagen van de kade bij de toegangsweg naar Putman;

¹ Het 'Uitvoeringsplan IJsseluiterwaard Westervoort' is in 2014/2015 opgesteld door gemeente Westervoort, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Het plan is tot stand is gekomen in overleg met de bedrijven in de IJsseldijkerwaard. Het doel was om te onderzoeken op welke manier de ruimtelijke wensen en opgaves in de uiterwaarden van Westervoort het beste konden worden ingepast.

		• de aanleg van een eenzijdig aangetakte geul vanaf de haven van Putman naar de Hondsbroeksche Pleij; en • het uitplaatsen van het bedrijf Struyk Verwo. Een groot deel komt ten goede aan de waterveiligheid en aan het beperken van de hoogteopgave van de dijken. Het overige deel kan (onder voorwaarden) worden ingezet voor de ophoging van het terrein van Putman. De vergelijking die indiener maakt tussen het onderzoeksalternatief 'Avontuurlijk loslaten' en het VKA is niet zuiver. Het onderzoeksalternatief 'Avontuurlijk loslaten' gaat – naast het stroomlijnen van Putman en Struyk Verwo en de aanleg van een geul – immers ook uit van het reliëfvolgend ontgraven van de IJsseldijkerwaard. Deze maatregel is niet overgenomen in het VKA.
W9.4	In het MER ontbreekt een onderbouwing van de keuze tussen de maatregelen uit het alternatief 'Avontuurlijk loslaten' en het VKA ter hoogte van het terrein van Putman. Ook ontbreekt in het MER een specifieke onderbouwing van de negatieve effecten op de waterstandsaling door de extra uitbreiding van het terrein van Putman.	Het alternatief 'Avontuurlijk loslaten' ging uit van het stroomlijnen van Putman. Dit in combinatie met het ophogen van het bestaande laaggelegen terrein, dat op dit moment al door Putman in gebruik is. Uit het Achtergrondrapport MER blijkt dat deze maatregel leidt tot een lichte stijging van de waterstand. In het najaar van 2019 is ervoor gekozen om voor wat betreft Putman zoveel mogelijk aan te sluiten op het 'Uitvoeringsplan IJsseluiterwaard Westervoort'¹. Het gevolg is dat het VKA – naast de ophoging van het bestaande laaggelegen terrein – ook voorziet in het dempen van een beperkt deel van de huidige havenkom van Putman. Dit maakt het mogelijk om de laad- en losfaciliteiten te verbeteren, ook voor derden. Deze wijziging ten opzichte van het alternatief 'Avontuurlijk loslaten' is met name ingegeven door de wens om vervoer over water te stimuleren. Wij delen de stelling van indiener dat de stap van de onderzoeksalternatieven naar het VKA voor wat betreft het terrein van Putman onvoldoende duidelijk in het MER was beschreven. Om die reden hebben wij het MER op dit punt aangevuld. Hierbij is tevens

¹ Het 'Uitvoeringsplan IJsseluiterwaard Westervoort' is in 2014/2015 opgesteld door gemeente Westervoort, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Het plan is tot stand is gekomen in overleg met de bedrijven in de IJsseldijkerwaard. Het doel was om te onderzoeken op welke manier de ruimtelijke wensen en opgaves in de uiterwaarden van Westervoort het beste konden worden ingepast.

		voorzien in een beschrijving van de effecten op de waterstand.
W9.5	De uitbreiding van het terrein van Putman is in strijd met het vigerende bestemmingsplan. Indiener verwijst naar een passage in de toelichting van het bestemmingsplan: <i>'Voor ondersteunende bedrijfsactiviteiten in de vorm van kantoor, onderhoud en stalling van bedrijfswagens is in de uiterwaarden geen plaats gezien het belang dat Rijkswaterstaat hecht aan de ongehinderde afvoer van water. Voor deze activiteiten is een locatie binnendijs in de directe nabijheid van het buitendijkse bedrijfsterrein gevonden. Hierdoor ontstaat er tevens extra ruimte voor de buitendijkse productieactiviteiten.'</i> In het MER ontbreekt een onderbouwing van de noodzaak van de in de IGSV opgenomen extra uitbreiding van het terrein van Putman.	De voorgestelde maatregelen passen inderdaad niet binnen het huidige bestemmingsplan. Dit geldt ook voor verschillende andere maatregelen in de IJsseldijkerwaard. Om die reden werken we in de volgende fase van het project toe naar een wijziging van de bestemming. Dat de IGSV nu uitgaat van een vergroting van het hoogwatervrije terrein van Putman heeft verschillende redenen. Met name van belang is dat deze maatregel Putman de mogelijkheid geeft om het huidige laaggelegen terrein ook bij hoogwater te gebruiken. Daarnaast zorgt de gedeeltelijke demping van de havenkom ervoor dat de laad- en losfaciliteiten kunnen worden verbeterd, ook voor derden. Dit past goed bij het nationale, provinciale en regionale streven naar meer vervoer over water.
W9.6	Indiener geeft aan dat de extra uitbreiding in strijd is met de 'Beleidslijn grote rivieren'.	De 'Beleidslijn grote rivieren' is juridisch vertaald in de 'Beleidsregels grote rivieren'. Rijkswaterstaat toetst bij de vergunningverlening of een initiatief aan de eisen in deze beleidsregels voldoet. De beleidsregels laten nieuwe activiteiten in het rivierbed onder voorwaarden toe. Deze eisen houden onder meer in dat waterstand verhogende effecten moeten worden gecompenseerd. Indien sprake is van niet-riviergebonden activiteiten moet bovendien per saldo meer ruimte voor de rivier worden gerealiseerd. In de rivierkundige berekeningen voor het VKA is rekening gehouden met de waterstandsverhogende effecten als gevolg van het ophogen van het terrein van Putman. In de volgende fase werken we de maatregelen in de IJsseldijkerwaard nader uit. Uiteindelijk zal iedere ontwikkeling, dus ook de vergroting van het hoogwatervrije terrein van Putman, moeten voldoen aan de eisen die in de 'Beleidsregels grote rivieren' worden gesteld aan activiteiten in het stroomvoerend regime van de rivier.

W9.7	Volgens de IGSV wordt de extra uitbreiding van het terrein van Putman gecompenseerd met de beoogde geul, die op het perceel van indiener ligt. Het belang van indiener bij het behoud van zijn perceel moet wijken voor een strijdige extra uitbreiding van het terrein van Putman. Indiener verzet zich tegen de aanleg van deze geul en verzoekt om de IGSV – voor wat betreft zijn perceel – aan te passen volgens de maatregelen uit het alternatief 'Avontuurlijk loslaten' en het eerdergenoemde masterplan.	Op welke wijze de waterstandsverhogende effecten van de maatregelen bij Putman worden gecompenseerd is een onderwerp voor de nadere uitwerking van het project. In de IJsseldijkwaard liggen immers zoals gezegd verschillende mogelijkheden voor het realiseren van een waterstandsdaling. Bovendien is nog van belang om op te merken dat de geul niet slechts bedoeld is voor het verbeteren van de waterveiligheid, noch alleen voor het compenseren van waterstand verhogende effecten als gevolg van de uitbreiding van Putman. Een ander belangrijk doel van de geul is immers de bijdrage aan KRW-doelstellingen . De zienswijze van indiener geeft geen aanleiding tot het schrappen van de geul uit de IGSV. In de volgende fase van het project worden de maatregelen in de IJsseldijkwaard nader uitgewerkt. In dat kader wordt ook met indiener gesproken over de specifieke gevolgen van de maatregelen voor zijn eigendom en zijn bedrijfsvoering.
W9.8	Uit de IGSV blijkt verder dat er aan de buitenzijde van de dijk een fietspad wordt aangelegd. Indiener verzoekt ter behoud van zijn perceel, het fietspad binnen de kernzone van de dijk te leggen.	Op het abstractieniveau van de IGSV is een indicatie weergegeven voor een vrijliggend fietspad nabij de dijk. In de uitwerkingsfase worden hier verdere keuzes in gemaakt. In dat proces worden belanghebbenden nadrukkelijk betrokken.
W10	VGGM (Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden)	
W10.1	Indiener adviseert om per deelgebied de implicaties voor, en bijdragen aan een veilige en gezonde leefomgeving te benoemen en ook in het uitvoeringsproces te borgen. De volgende reactie kan gebruikt worden om de doelen en beleidsambities voor veiligheid en gezondheid op hoofdlijnen concreter te maken: Indiener gaat in op de gevolgen van het plan, waarbij naar verwachting verschillende risico's worden verminderd, maar toch aanwezig blijven. Om de hulpverlening/rampenbestrijding en zelfredzaamheid van de bewoners/gebruikers te verbeteren adviseert indiener de volgende punten (W10.2 tot en met W10.6) te verwerken in de IGSV.	De uitvoering van de IGSV draagt bij aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. De maatregelen die in de IGSV zijn benoemd, zijn op het abstractieniveau van een IGSV beoordeeld (zowel doelbereik als milieueffecten) in het MER. Wij danken indiener voor de aangedragen aandachtspunten. Het betreffen grotendeels algemene aandachtspunten voor ontwikkelingen in buitendijkse gebieden, die niet leiden tot een wijziging van de IGSV of het MER. In de volgende fase worden de maatregelen uit de IGSV nader uitgewerkt en vindt ook gedetailleerder onderzoek plaats. In die fase zullen ook veel van de aandachtspunten van indiener een plek krijgen. Bovendien zal indiener tijdens deze fase nadrukkelijk betrokken worden. Hierna

		wordt kort op de door indiener aangedragen punten ingegaan.
W10.2	Aandacht voor risicocommunicatie: informeren over risico's en bieden van een handelingsperspectief bij incidenten;	Communicatie en het bieden van een handelingsperspectief bij incidenten zijn geen onderwerpen waar de IGSV zich specifiek op richt. Wel speelt communicatie met alle betrokkenen een cruciale rol bij het realiseren van de beschreven ambities. In de planuitwerkings- en realisatiefase is hier uitgebreid aandacht voor.
W10.3	Geen activiteiten toelaten voor groepen die niet zelfredzaam zijn;	De visie is niet gericht op mogelijkheden voor wonen en werken voor niet-zelfredzame doelgroepen. Overigens is daar niet mee gezegd dat het gebied niet door dergelijke doelgroepen kan worden gebruikt.
W10.4	Bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen;	De visie staat de bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen niet in de weg. Bij de uitwerking op maatregelniveau vormt dit een belangrijk aandachtspunt.
W10.5	Bij de uitvoering specifiek rekening houden met overstroming/hoog water door een aantal maatregelen te overwegen: 1. Hoogwatervrije infrastructuur, hoogwaterplaatsen en botenhelling(en) om zo tijdens hoogwater de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor de hulpdiensten te verbeteren; 2. Nieuwe gebouwen beschermen tegen hoogwater i.c.m. een slimme indeling; 3. Afstand houden tussen potentiële waterlijn en bebouwing; 4. Ruimtelijke en bouwtechnische maatregelen treffen met betrekking tot bereikbaarheid; 5. Concepten voor risico en crisiscommunicatie uitwerken.	1. Verbetering van infrastructuur is op een aantal plaatsen in de IGSV expliciet aan de orde. Het spreekt vanzelf dat die verbeteringen ook ten goede komen aan de hulpdiensten. Zoals aangegeven wordt indiener betrokken bij de nadere uitwerking van de maatregelen; 2. Voor zover nieuwe bebouwing aan de orde is, zal zeker rekening gehouden worden met de context van het rivierengebied, die gekenmerkt wordt door mogelijke overstromingen en inundatie. 3. Het beschreven onder 2 geldt ook voor de afstand tussen de waterlijn en bebouwing 4. Alle partijen zijn ervan doordrongen dat het RKP een uiterwaardengebied is, met alle consequenties van dien. Bereikbaarheid is voor alle doelgroepen belangrijk. 5. In de IGSV worden geen concepten voor risico- en crisiscommunicatie uitgewerkt. Daar is het niet het juiste instrument voor.
W10.6	Met betrekking tot gezondheid adviseert de veiligheidsregio de volgende zaken mee te nemen in de visie: 1. Verkoeling in warme periode: hier gaat het om het verbeteren van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Een goed punt maar een extra aandachtspunt is de (zwem) waterkwaliteit, zeker bij langdurige hitte, en extra mogelijkheden voor schaduw (bijvoorbeeld bomen) in verband	De aandachtspunten die onder het kopje 'gezondheid' worden genoemd, zijn allen speerpunten van het RKP. 1. Het RKP voorziet in een uitbreiding van het netwerk van wandel- en fietspaden. Dit zorgt voor een verbetering van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Meer specifiek is in het MER uitgebreid aandacht besteed aan het aspect zwemwaterkwaliteit, als één van de

	met de UV-blootstelling en huidkanker. Behoud van de openbaarheid van stranden en zwemwater is van belang zodat iedereen gratis verkoeling kan zoeken. 2. Het verbeteren van de natuurwaarde (natuurcorridor) en het streven naar natuurinclusieve (minder intensieve) landbouw zijn zeker positieve punten voor gezondheid. Aandachtspunt is wel om ook te streven naar een verbindend netwerk van aantrekkelijke (schaduwrijke) en veilige wandel- en fietspaden (toegankelijkheid/groene infrastructuur). 3. Voorwaarden voor aanleg van passende recreatievoorzieningen, passende energiewinning en het vinden van een functie voor het oude steenfabrieksterrein. Een aandachtspunt is de mogelijke geluidhinder en dergelijke en daarmee de verstoring van de rust en (natuur/water)beleving van het RKP.	beoordelingscriteria voor de alternatieven en het VKA. Specifiek is ingezoomd op de waterkwaliteit in het Rhederlaag in de gemeente Zevenaar (zie ook bijlage VI in het Achtergrondrapport MER). 2. Zoals onder 1 aangegeven voorziet het RKP in de uitbreiding van het netwerk aan wandel- en fietspaden. In de volgende fase, de planuitwerkingsfase, vindt een nadere detaillering van dit netwerk plaats. Dan is ook aandacht voor zaken als veiligheid en schaduw. 3. In het MER is op hoofdlijnen onderzocht wat effecten van nieuwe ontwikkelingen zijn, waarbij eveneens naar geluidhinder is gekeken. In de planuitwerkingsfase vindt gedetailleerder onderzoek plaats.
W11	Coöperatie heideboeren Veluwezoom en stichting heideboerderij Nederland	
W11.1	Het spreekt indiener zeer aan dat de visie inspeelt op nieuwe begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw'. Indiener merkt echter wel op dat begrippen circulaire en natuur inclusieve landbouw nog concreet inhoud moeten krijgen en dat dit de nodige tijd en overleg vergt. Het heideboerderijconcept kan hier invulling aan geven. Indiener brengt daarvoor de volgende punten in: 1. Indiener benoemt het belang van langjarige beheer en -pacht en geeft aan dat dat alleen in gezamenlijk overleg tot stand kan komen; 2. Indiener benadrukt het belang van het aanbrengen van samenhang met de hele regio. De effecten van beheerafspraken blijven niet beperkt tot het RKP, onder meer vanwege de behoefte aan productiegrond. Ook is aanvullend beleid nodig voor aangepast beheer en ondersteuning voor aanpassingen op hun bedrijven; 3. Indiener wijst op het belang van sociale cohesie: gebiedseigen sturing en lokale betrokkenheid zijn daarbij van belang. Het gebiedsproces moet daarvoor door en vanuit de belanghebbenden worden opgestart, ondersteund door gelieerde partners. 4. Het verdienvermogen van alle partners tezamen moet ertoe bijdragen dat de Veluwezoom zich duurzaam ontwikkelt tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Indiener is van mening dat het	Wij vinden het goed te horen dat begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw' indiener aanspreken. Naar aanleiding van deze zienswijze wordt in de IGSV aangegeven dat het streven naar natuurinclusieve landbouw verder moet worden uitgewerkt in goed overleg met alle betrokken partners. Daarnaast leggen we in de IGSV de koppeling met het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. De door indiener aangegeven aandachtspunten spelen bij de uitwerking een belangrijke rol. Uitgezien wordt naar een vruchtbare samenwerking om het nieuwe landbouwconcept samen verder te onderzoeken en te ontwikkelen. Ten slotte wordt (mede naar aanleiding van de punten 2 en 5) nog opgemerkt dat de partners binnen het RKP zich inspannen om een beter toekomstperspectief voor de landbouw te creëren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond. Zo ontstaat meer ruimte voor blijvende bedrijven in het gebied.

	behalen van deze doelen zonder eigendomsoverdracht goedkoper is en vraagt daarom deze mogelijkheid te onderzoeken. 5. Indiener wil daadwerkelijk op zoek naar nieuwe manieren van landbouw, vee-teelt en akkerbouw, in betere verhouding met de omgeving. Daarvoor is wel voldoende verdienvermogen nodig. Indiener is van mening dat grondruil en wellicht bedrijfsverplaatsing daarvoor nodig zijn.	
W12	LTO Noord, vestiging Zwolle	
W12.1	<i>Behoud productieruimte</i> Indiener verzoekt om in de visie het perspectief voor de landbouw te beschrijven, waarbij het belang van voldoende productiegrond voor grondgebondenheid en weidegang gerealiseerd kan worden. Indiener mist in de IGSV hoe de landbouw daadwerkelijk perspectief kan worden geboden. Indiener geeft aan dat de teksten van de IGSV en het MER melden dat de bedrijven geen toekomstperspectief hebben. Indiener wil weten hoe die visie tot stand is gekomen.	Zoals in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is verwoord, is het bieden van toekomstperspectief aan de landbouw een van de doelen van het RKP. In de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) uit 2017 is geconcludeerd dat er een hoog percentage kortdurend gebruik van grond is in het RKP en dat dit risico's voor de continuïteit van de bedrijven geeft. Daarnaast is er een tekort aan grond en komt er middels bedrijfsbeëindiging onvoldoende grond beschikbaar voor de blijvende bedrijven. Het bovenstaande is ook in de IGSVesignaleerd. Daarnaast is hierin beschreven dat onder bovengenoemde omstandigheden de bedrijven een <u>beperkt</u> (in plaats van geen) toekomstperspectief hebben. Om die reden werken de partners binnen het RKP aan een beter toekomstperspectief voor de landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond, waardoor meer ruimte ontstaat voor blijvende bedrijven in het gebied. Vanwege de complexiteit kosten dat soort processen echter de nodige tijd. In antwoord op het bezwaar van indiener, zijn wij van mening dat de IGSV wel degelijk perspectief voor de landbouw biedt. Wel zullen wij naar aanleiding van deze zienswijze het belang van de landbouw in het RKP in hoofdstuk 2 van de IGSV duidelijker en meer uitgebreid onder woorden brengen
W12.2	<i>Ongewenste nieuwe geul in binnenbocht bij Westervoort Noord</i> Indiener ontgaat de noodzaak voor een nieuwe geul bij Westervoort Noord, die agrarische gronden doorsnijdt en de bedrijfsvoering ernstig belemmert. In de 'Koers Rivierklimaatpark' van februari 2019 is een alternatief zonder geul	In de afweging van beide alternatieven om een optimaal doelbereik (grotere waterstandsaling, meer kansen voor natuur, verbetering ruimtelijke kwaliteit) te krijgen, is gekozen voor de ontwikkeling van natuur en de aanleg van een geul in de IJsseldijkwaard. Wij bestrijden dat de visie in strijd zou zijn met

	opgenomen. Indiener meent dat dit alternatief het gestelde doel ook mogelijk maakt. Indiener stelt dat de gekozen variant in strijd is met de eigen doelstelling (creëren van ruimte voor agrarische bedrijven als oplossing) en de belangen van agrarische bedrijven schaadt. Indiener mist in de gebiedsbeschrijving van de IJsseldijkerwaard de vermelding van agrarisch gebruik door twee ondernemers. Ook mist indiener in de afweging de aantasting van cultuurhistorische waarden, zoals ten aanzien van de onderzochte geul in de Koppenwaard wel is gebeurd. Ook is in het alternatief 'avontuurlijk loslaten' de geul minder passend bevonden bij de identiteit van de IJssel. Deze overweging is niet meegenomen in het VKA. Indiener verzoekt op grond van een zorgvuldige belangenafweging, de geul uit het voorkeursscenario te schrappen.	onze doelstelling om meer ruimte te creëren voor agrarische bedrijven. Binnen het RKP zetten we juist op verschillende manieren in op het creëren van meer ruimte voor agrarische bedrijven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het organiseren van een bedrijfsverplaatsing en de verwerving van ruilgronden. De aanleg van de geul is nodig om andere doelen te bereiken, met name het creëren van een waterstandsverlaging en het realiseren van KRW-doelstellingen. Het klopt dat in de visie veel elementen uit het onderzoeksalternatief 'Creatief sturen' zijn overgenomen. Daar hebben landbouwdoelen en -belangen nadrukkelijk een rol in gespeeld. Het andere onderzoeksalternatief, Avontuurlijk Loslaten, bevatte inderdaad geen geul. Echter, dit onderzoeksalternatief ging uit van het reliëfvolgend ontgraven van de uiterwaard. Deze maatregel zorgt juist voor (zeer) negatieve effecten voor de landbouw, omdat de vruchtbare bovenlaag dan verwijderd wordt. In tegenstelling tot wat indiener aanvoert, wordt in de gebiedsbeschrijving het agrarisch gebruik wel degelijk benoemd. Desalniettemin kunnen wij ons voorstellen dat het belang van de landbouw in de IGSV nadrukkelijker tot uiting kan komen. Daarom kiezen wij er mede naar aanleiding van deze zienswijze voor om hoofdstuk 2 van de IGSV hierop aan te passen. De effecten op de cultuurhistorische waarden in de IJsseldijkerwaard zijn meegenomen in de effectbeoordeling. Deze uiterwaard kent echter minder bijzondere waarden dan bijvoorbeeld de Koppenwaard. Verder is geconstateerd dat deze uiterwaard een duidelijke structuur mist. De geul in de Koppenwaard is in het hoofdrapport sterker benadrukt, omdat de effecten van deze geul veel sterker negatief zijn beoordeeld. De door indiener aangedragen punten geven geen aanleiding tot het schrappen van de geul uit de visie.
W12.3	<i>Beoordeling gevolgen in de m.e.r.:</i> In de opzet van het MER is als beoordelingskader vastgesteld: een kwalitatieve analyse aan de hand van de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) en daarnaast een kwantitatieve analyse op basis van ruimtebeslag. Indiener stelt vast dat: • een kwalitatief voordeel wordt geïntroduceerd dat geen basis vindt in de TVLR;	De veronderstelde verdienpotentie uit natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw is momenteel nog in ontwikkeling en vergt een nadere uitwerking. De inzet is om hier samen met de betrokken grondeigenaren en andere belanghebbenden nader invulling aan te geven.

	• het de boeren niet duidelijk is of de verdienpotentie daadwerkelijk bestaat; • er geen afsprakenkader ligt omtrent inzet op natuurbeheer en tariefstellingen; • nadelige kwantitatieve effecten wel worden benoemd maar worden in de beoordeling weggestreept tegen een veronderstelde uitplaatsing van twee bedrijven. Die noodzaak wordt onderschreven maar is nog onzeker. Zonder zekerheid over mitigerende maatregelen loopt de score van het MER op de feiten vooruit. Indiener merkt daarbij op dat ondernemers bereid zijn tot overleg met overheden, maar dat zekerheden nodig zijn, alvorens met maatregelen kan worden ingestemd.	De partners binnen het RKP zetten in op de verwerving van ruilgronden en de verplaatsing van één agrarisch bedrijf. Dit soort processen zijn complex en kosten dan ook de nodige tijd. Ruilgrond en de uitplaatsing van een bedrijf kunnen uiteindelijk bijdragen aan de gewenste extensivering van de landbouw en aan het verhogen van de biodiversiteit, wat leidt tot een verbetering van het toekomstperspectief van de agrariërs in het gebied. Ten slotte is nog van belang om aan te geven dat het VKA, dat beleidsmatig is vertaald in de IGSV, een planhorizon heeft van 2035. Omdat de scores in het MER gebaseerd zijn op de eindsituatie in 2035, is een aanpassing van het MER niet nodig.
W12.4	<i>Alternatief plan</i> Indiener wil graag in overleg treden over een alternatief plan voor de IJsseldijkerwaard dat door indiener is uitgewerkt. Het plan sluit aan bij de doelen van de IGSV zonder dat het de agrarische bedrijvigheid schaadt. Bovendien is dit plan ontwikkeld met inbreng van omwonenden en lokale ondernemers. Indiener verwijst naar passages in de IGSV om de gebiedsinrichting in gezamenlijkheid tot stand te brengen. Indiener heeft een schetsmatige verbeelding van het plan aan de zienswijze toegevoegd, waarbij een extra struinpadij, opwaardering van de bestaande geul (havenarm van Struyk Verwo) en het realiseren van een recreatiehaventje en horeca als extra gebiedsentrée op dit punt zijn toegevoegd.	Vooropgesteld laten wij graag weten dat wij het bijzonder waarderen dat er vanuit het gebied meegedacht wordt om de gezamenlijke doelstellingen te realiseren. Mede naar aanleiding van deze zienswijze is het herpositioneren van Struyk Verwo heroverwogen. Dit heeft geleid tot de keuze om alsnog in te zetten op de uitplaatsing van Struyk Verwo (zie W12.5 voor de onderbouwing). Wel handhaven we de lange geul in de IJsseldijkerwaard. Een lange geul leidt immers tot meer waterstandsdeling, draagt meer bij aan het behalen van de KRW-doelstellingen en zorgt voor de oplossing van het scheepvaartknelpunt ter hoogte van de havenarm van Struyk Verwo. Verder houden we vast aan de ontwikkeling van natuur (graslanden) als hoofddoel. Hoewel dit gevolgen heeft voor het huidige agrarische gebruik op deze locatie, is agrarisch medegebruik hier in de toekomst niet uitgesloten. In de planuitwerkingsfase zal het plan voor de IJsseldijkerwaard en de Hondsbroeksche Pleij verder worden uitgewerkt. In de volgende fase is er weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
W12.5	<i>Stroomlijnen Struyk Verwo</i> Indiener vindt het inconsistent om Struyk Verwo, als niet rivier gebonden bedrijf, te faciliteren door het te herplaatsen. Indiener stelt voor het bedrijf buitendijks uit te plaatsen om zo meer waterbergend vermogen te kunnen leveren.	Er zijn verschillende zienswijzen ingediend over het herpositioneren van Struyk Verwo. Indiener spreekt over het buitendijks uitplaatsen, waarbij wij ervan uitgaan dat indiener er voor opteert om Struyk Verwo uit de IJsseldijkerwaard te plaatsen. Uit de zienswijzen blijkt dat er veel draagvlak is voor een uitplaatsing van Struyk Verwo. Bovendien

		draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsaling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate worden verbeterd. Dat is een belangrijke aanleiding geweest om gedetailleerder onderzoek te doen naar de financiële haalbaarheid van uitplaatsing. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing haalbaar is, mits de gebiedspartijen hiervoor een extra financiële inspanning willen verrichten. Nu de bereidheid hiertoe bestaat, is de IGSV op dit punt aangepast.
W12.6	<i>Ontsteningen oevers</i> Indiener is van mening dat er betere opties zijn om de biodiversiteit te verbeteren dan ontstening van oevers. Oeverontstening gaat ten koste van riviergeveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoud inspanningen	Uit het MER volgt dat ontstening van riviergeveiligheid een geschikte manier is om de natuurlijke processen te herstellen en daarmee de biodiversiteit in de rivier op het niveau te krijgen dat voor de KRW is afgesproken. Ook draagt dit bij aan een andere opgave, namelijk het zo veel mogelijk beperken van de uitschuring van de bodem, die zorgt voor verdroging in de omliggende (landbouw)gebieden. Uiteraard is in het MER aandacht besteed aan eventuele risico's, zoals voor riviergeveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoudsinspanningen (zie bijvoorbeeld hoofdstuk 2 en 3 van het Achtergrondrapport MER). Daarbij zijn geen nadelige gevolgen geconstateerd die het doorvoeren van deze maatregel in de weg staan. In de planuitwerkingsfase zal het ontwerp van deze oeverontstening overigens nog nader worden uitgewerkt
W12.7	<i>Voorgenomen natuurontwikkeling</i> Aanpassing van GNN leidt tot het schrappen van oppervlakten elders. Het plan maakt niet duidelijk of en waar er al dergelijke afspraken zijn gemaakt	Het is ons bekend dat op provinciaal niveau bij het begrenzen van extra GNN elders een oppervlakte geschrapt moet worden. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. De herbegrenzing is voorzien in de planuitwerkingsfase. De bevoegdheid hiertoe ligt overigens niet bij de gemeente, maar bij de provincie.
W13	Bewoners omgeving IJsseldijk/Brouwerslaan (ondertekend door 44 bewoners) Indiener ondertekent het plan op hoofdlijnen grotendeels en gaat in haar zienswijze in op vier punten.	

W13.1	<i>Waterveiligheid</i> Indiener hecht veel waarde aan veiligheid. Uit recent onderzoek is gebleken dat de dijk op dit traject onvoldoende sterk is. Bij hoogwater is er binnendijs veel kwel, wat voor natte tuinen en kelders zorgt. Dit wordt niet in het conceptplan meegenomen. Indiener verwacht echter binnen dit plan duidelijkheid over de gevolgen van een eventuele dijkverzwaring. Zij wijst op twee nadelige effecten: 1. Men vindt het ontoelaatbaar dat twee keer overlast wordt veroorzaakt; de eerste keer bij de uitvoering van het plan, de tweede keer bij de uitvoering van de dijkverzwaring; 2. Omdat veel woningen dicht aan de dijk staan, zal dijkverzwaring buitendijs moeten plaats vinden. Dit heeft een direct gevolg voor de waterafvoer. Indiener betwijfelt of voldoende rekening is gehouden met deze gevolgen voor de waterafvoer. Het uitvoeren van dit plan, zonder rekening te houden met de toekomstige (buitendijs) dijkverzwaring, creëert een situatie die later tot ongewenste effecten zal leiden.	Indiener wijst er terecht op dat op dit moment nog niet goed bekend is wat de consequenties zijn van een eventuele dijkverzwaring bij Westervoort. Wel is duidelijk geworden dat dankzij de rivierverruiming de hoogteopgave bij de dijkversterking wordt beperkt. Met betrekking tot de twee nadelen: 1. Indien dijkverzwaring aan de orde is, zullen we ons samen met het waterschap inspannen om de werkzaamheden zoveel mogelijk gelijk op te laten lopen met als doel eventuele overlast te beperken en waar mogelijk voordelen van een gezamenlijke uitvoering te benutten. 2. Op dit moment is nog onzeker welke dijkverzwaringsopties zal worden gekozen. Indien gekozen wordt voor een buitendijs dijkverzwaring zal in het kader van de dijkverzwaring aangetoond moeten worden dat deze geen invloed heeft op de waterstand bij hoogwater. Mocht er sprake zijn van een opstuwend effect, dan kunnen de rivierverruimende maatregelen in het RKP mogelijk als compensatie fungeren.
W13.2	<i>Economie</i> Er spelen twee aspecten: 1. Indiener is bang dat door de aanleg van een nevengeul de mogelijkheden voor weidegang teloorgaan. De zorg van indiener is dat de te ontwikkelen natuur zal lijken op het gebied bij Loowaard. Een dergelijk gebied is minder geschikt voor reguliere beweiding. 2. Indiener pleit voor een verplaatsing van Struyk Verwo uit de uiterwaard, te meer daar Struyk Verwo geen rivier-gebonden bedrijf meer is. Alles wordt aan- en afgevoerd per as en de haven is al jaren dichtgeslibd. Het bedrijf kan dus ook binnendijs uit de voeten. Het voorgestelde zoekgebied voor het herplaatsen van Struyk Verwo leidt tot een volledig ander (industriële) karakter van het gebied met waardevermindering van woningen, geluid- en stofoverlast tot gevolg. Bovendien vermindert de aantrekkelijkheid	1. In de IGSV wordt het beleid op hoofdlijnen weergegeven. Een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, de ontwikkeling van nieuwe natuur en een verbetering van de toegankelijkheid van het gebied zijn enkele van deze beleidsambities. In de planuitwerkingsfase gaan we aan de slag met een gedetailleerder ontwerp. Dan wordt ook duidelijk wat de precieze gevolgen van de maatregelen zijn voor de beweiding van de uiterwaard. Deze uitwerking vindt in overleg met betrokkenen plaats. 2. Uit de zienswijzen blijkt dat er veel draagvlak is voor een uitplaatsing van Struyk Verwo. Bovendien draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsdaling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate worden verbeterd. Dat is een belangrijke aanleiding geweest om gedetailleerder onderzoek te doen naar de financiële haalbaarheid van uitplaatsing. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing haalbaar is, mits de gebiedspartijen een extra financi-

	van de geplande gebiedsentree aanzienlijk. Daarnaast is het ook in belang van het bedrijf zelf. Het is immers maar de vraag of het bedrijf nog de benodigde vergunningen kan krijgen als het zo dicht bij woningen komt. Het zoekgebied aanpassen buiten de huidige oostgrens van de bebouwing en de huidige havenkom aan de westzijde is volgens indiener al met al ontoelaatbaar. Volgens indiener moet een uitplaatsing van het bedrijf sterk worden heroverwogen. Een uitplaatsing zal ervoor zorgen dat de recreatieve waarde en de ruimtelijke kwaliteit dan enorm zullen toenemen.	ele inspanning willen verrichten. Nu hier- toe bereidheid bestaat, is de IGSV op dit punt aangepast.
W13.3	Ook maakt indiener bezwaar tegen de extra hoogwatervrije ruimte voor Putman, nu Putman een groot binnendijks gebied aan het ontwikkelen is. De uitbreiding van het hoogwatervrije terrein bij Putman heeft geen positief effect op de waterafvoer.	Putman heeft inderdaad een binnendijkse locatie in gebruik. Hiertoe heeft de gemeenteraad van Westervoort op 19 september 2011 het bestemmingsplan 'Afvalstoffenverwerkings-bedrijf Putman' vastgesteld. Deze locatie, die buiten het plangebied van RKP IJsselpoort ligt, is bedoeld voor ondersteunende bedrijfsactiviteiten. De IGSV biedt de beleidsmatige ruimte aan een ophoging van het terrein van Putman. Een groot deel hiervan is op dit moment al bedrijfsmatig door Putman in gebruik. Door het laaggelegen terrein te verhogen kan het bedrijf hier ook bij hoogwater gebruik van maken. Bovendien ontstaan zo mogelijkheden om de laad- en losfaciliteiten te verbeteren, ook voor derden. Dit is belangrijk vanwege het nationale, provinciale en regionale streven naar meer vervoer over water. De ophoging van het terrein bij Putman zorgt er inderdaad voor dat de ruimte tussen de bedrijfslocatie en de IJsseldijk smaller wordt. De maatregel mag echter niet leiden tot een verkleining van de afvoercapaciteit. Dit betekent dat Putman de waterstand verhogende effecten van de maatregel zal moeten compenseren door een waterstandsverlaging te realiseren. In de IJsseldijkerwaard liggen verschillende mogelijkheden voor het realiseren van een waterstandsdeling. Het gaat hierbij om een combinatie van een aantal maatregelen: • Het verwijderen/verlagen van de kade bij de toegangsweg naar Putman;

	Indiener voert aan dat de kans op onaanvaardbare overlast als gevolg van het ophogen van Putman groot is, waardoor de ruimtelijke kwaliteit ernstig zal afnemen en de waarde van woningen zal verminderen.	• De aanleg van een eenzijdig aange- takke geul vanaf de haven van Put- man naar de Hondsbroeksche Pleij; en • Het uitplaatsen van het bedrijf Struyk Verwo. Een groot deel van deze maatregelen komt ten goede aan de waterveiligheid en het beperken van de hoogteopgave van de dijken. Het overige deel kan (onder voorwaarden) worden ingezet voor de ophoging van het terrein van Putman. In de volgende fase wordt het plan nader uitgewerkt. Dan is er ook uitgebreid aandacht voor de milieueffecten van de verschillende maatregelen. Uiteindelijk moet te allen tijde worden voldaan aan de geldende wet- en regelgeving. Verder is in de IGSV bepaald dat de vergroting van het hoogwatervrije terrein van Putman een zorgvuldige landschappelijke inpassing vereist. Juist door alle opgaven in de IJsseldijkerwaard samen op te pakken, verwachten wij dat een belangrijke verbetering van de ruimtelijke kwaliteit mogelijk is. Wanneer een nieuw bestemmingsplan (of een ander ruimtelijk besluit) desondanks leidt tot een waardevermindering van een onroerende zaak, dan bestaat onder bepaalde voorwaarden recht op een tegemoetkoming in de geleden schade.
W13.4	<i>Natuur en waterkwaliteit</i> Indiener vreest een uitstraling van de IJsseldijkerwaard zoals het gebied Loowaard. Men pleit voor het behoud van het landschap zoals het nu is, dat naar de mening van indiener ook zo zijn natuurwaarde heeft en niet minder aantrekkelijk hoeft te zijn voor recreatiedoeleinden, als bijvoorbeeld struinpaden worden aangelegd.	In de afweging die in het kader van het VKA is gemaakt, is ervoor gekozen om in de Hondsbroeksche Pleij en de IJsseldijkerwaard in te zetten op een transitie van landbouw naar natuur. Het gebied Loowaard is een goede referentie voor het natuurdoel dat wordt nagestreefd. Dat betekent in onze ogen overigens niet dat een dergelijke inrichting per definitie in strijd is met bijvoorbeeld (extensieve) recreatieve doelen en het laten weiden van vee.
W13.5	<i>Recreatie</i> Indiener geeft aan dat dit stukje Westervoort absoluut waarde heeft voor recreatieve doeleinden. Het kan een mooie verbinding vormen van het dorp naar de rivier, waarbij een voetgangersbruggetje de te graven geul zal moeten overbruggen om de rivierzijde te ontsluiten. Het herschikken van Struyk Verwo	Onder zienswijze W13.3 is aangegeven dat is gekozen voor het uitplaatsen van het bedrijf van Struyk Verwo. Verder is nog van belang om op te merken dat we in de planuitwerkingsfase aan de slag gaan met een gedetailleerder ontwerp. Dan is er ook meer aandacht voor de maatregelen ter verbetering van de recreatieve waarde van het gebied.

	staat op gespannen voet met die waarde en verbinding. Indiener wijst verder op de verbinding naar de voormalige bult van Putman. Indiener geeft aan dat de huidige binnendijkse infrastructuur, ongeschikt lijkt door het recent geplaatste hek. Indiener vreest dan ook dat deze verbinding er alleen op papier is en pleit voor het realiseren van een echte doorgang van het buitendijkse naar het binnendijks gebied de bult op. Verder ziet men graag de wandel- en fietsverbindingen uitgewerkt. Een veilige fiets-/wandelverbinding, gescheiden van autoverkeer wordt op prijs gesteld. Uitplaatsing van Struyk Verwo zou daar mogelijkheden voor bieden.	Indiener wijst er terecht op dat er op dit moment nog geen recreatieve verbinding is tussen de uiterwaarden en de bult, die sinds 2019 in eigendom is van Natuurmonumenten. Bij de uitwerking van het recreatieve netwerk zal samen met Natuurmonumenten en de omgeving worden onderzocht op welke wijze een veilige en aantrekkelijke verbinding kan worden vormgegeven Ten slotte merkt indiener terecht op dat de aanleg van recreatieve routes verdere uitwerking verdient. In de IGSV wordt ingezet op het verbeteren van de verkeersveiligheid op de IJsseldijk, o.a. door het scheiden van fiets en autoverkeer. De uitplaatsing van Struyk Verwo biedt ook kansen om een meer overzichtelijke verkeerssituatie te creëren.
W14	Burger-boer alternatief	
W14.1	Indiener presenteert een alternatief voor de inrichtingsmaatregelen IJsseldijkerwaard, dat volgens indiener voldoet aan de gestelde veiligheidsnormen en KRW en daarnaast een extra impuls geeft voor inwoners van Westervoort. Ook blijft bij het initiatief ruimte voor agrariërs om duurzaam te ondernemen en de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden te versterken door middel van natuurinclusieve landbouw.	Wij stellen het zeer op prijs dat er vanuit het gebied wordt meegedacht met het RKP. In de afweging die in het kader van het VKA is gemaakt, is ervoor gekozen om in de Hondsbroeksche Pleij en de IJsseldijkerwaard in te zetten op een transitie van landbouw naar natuur en om een nevengeul aan te leggen. Dit laatste met name om de doelen op het gebied van waterveiligheid, KRW en ruimtelijke kwaliteit te behalen. De mogelijkheden om de verschillende doelen in samenhang met rest van het RKP te behalen, zijn onder andere in het MER onderzocht. In een zorgvuldig proces met verschillende overleggronden met belanghebbenden is er getrechterd naar een VKA. Ondanks het interactieve karakter van dit proces, is hieraan vrijwel inherent dat er ook keuzes moeten worden gemaakt die niet voor iedereen een (volledig) bevredigende uitkomst hebben.
W14.2	Indiener geeft aan dat zij de doelen voor het RKP onderschrijft, maar dat de voorgestelde inrichtingsmaatregelen ter hoogte van de IJsseldijkerwaard nu vooral afgestemd zijn op 'wilde' natuur en 'grote' industrie en te weinig op de aanwezige kernwaarden en potentie van het gebied.	Uit de zienswijzen blijkt dat er veel draagvlak is voor een uitplaatsing van Struyk Verwo. Bovendien draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsdeling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate worden verbeterd. Dat is een belangrijke aanleiding geweest om gedetailleerder onderzoek te doen naar de financiële haalbaarheid van uitplaatsing. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing haalbaar is, mits de gebiedspartijen een extra financiële inspanning willen verrichten. Nu hiertoe

		bereidheid bestaat, is de IGSV op dit punt aangepast. In de huidige situatie is sprake van een enigszins verrommeld landschap. Om die reden is bewust gekozen voor een transformatie. De IGSV beoogt een samenhangend ontwerp met ruimte voor natuur, water, recreatie en bedrijvigheid. Het uitplaatsen van Struyk Verwo en de aanleg van een geul zorgen voor een meer natuurlijk en (rivier)dynamisch landschap met ruimte voor extensieve recreatie. De beoogde uitbreiding van het hoogwatervrije terrein van het bedrijf Putman dient hierbij zorgvuldig landschappelijk ingepast te worden.
W14.3	Indiener maakt bezwaar tegen de eenzijdig aangetakte geul, die in haar ogen een onnodige kostbare operatie vormt en die voorbijgaat aan de cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke waarden.	De aangetakte geul is met name nodig om de benodigde waterstandsdeling bij hoogwater te bereiken en om te kunnen voldoen aan de KRW-doelstellingen. In het MER zijn ook de cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke effecten onderzocht. Het doelbereik en de effecten zijn betrokken bij de afweging die is gemaakt. De uitkomsten hiervan geven geen aanleiding om af te zien van de aanleg van de geul.
W14.4	Indiener geeft aan dat de aanleg van een hoogwatervrij terrein bij Putman op de lange termijn (bij klimaatextremen) voor meer problemen zal zorgen.	De ophoging van het terrein bij Putman zorgt er inderdaad voor dat de ruimte tussen de bedrijfslocatie en de IJsseldijk smaller wordt. De maatregel mag echter niet leiden tot een verkleining van de afvoercapaciteit. Dit betekent dat Putman de waterstand verhogende effecten van de maatregel zal moeten compenseren door een waterstandsverlaging te realiseren. In de IJsseldijkerwaard liggen verschillende mogelijkheden voor het realiseren van een waterstandsdeling. Het gaat hierbij om een combinatie van een aantal maatregelen: • het verwijderen/verlagen van de kade bij de toegangsweg naar Putman; • de aanleg van een eenzijdig aangetakte geul vanaf de haven van Putman naar de Hondsbroeksche Pleij; en • het uitplaatsen van het bedrijf Struyk Verwo. Een groot deel van deze maatregelen komt ten goede aan de waterveiligheid en het beperken van de hoogteopgave van de dijken. Het overige deel kan (onder voorwaarden) worden ingezet voor de ophoging van het terrein van Putman.
W14.5	Indiener heeft voor het gebied een alternatief plan opgesteld dat opgedeeld is in vier zones.	Vooropgesteld laten wij graag weten dat wij het bijzonder waarderen dat er vanuit het

	Het plan is als bijlage 1 bij de Nota Zienswijzen gevoegd.	gebied meegedacht wordt om de gezamenlijke doelstellingen te realiseren. Mede naar aanleiding van deze zienswijze is het herpositioneren van Struyk Verwo heroverwogen. Dit heeft geleid tot de keuze om alsnog in te zetten op de uitplaatsing van Struyk Verwo (zie W14.2 voor de onderbouwing). Wel handhaven we de lange geul in de IJsseldijkerwaard. Een lange geul leidt immers tot meer waterstandsaling, draagt meer bij aan het behalen van de KRW-doelstellingen en zorgt voor de oplossing van het scheepvaartknelpunt ter hoogte van de havenarm van Struyk Verwo. Verder houden we vast aan de ontwikkeling van natuur (graslanden) als hoofddoel. Hoewel dit gevolgen heeft voor het huidige agrarische gebruik op deze locatie, is agrarisch medegebruik hier in de toekomst niet uitgesloten. In de planuitwerkingsfase zal het plan voor de IJsseldijkerwaard en de Hondsbroeksche Pleij verder worden uitgewerkt. In de volgende fase is er weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
		.
W15	Milieugroep Westervoort	
W15.1	Reclamant onderschrijft het plan om verschillende functies zoals scheepvaart, veiligheid, extensieve landbouw, natuur en recreatie in het uiterwaardengebied te verenigen. Over de IJsseldijkerwaard worden twee opmerkingen geplaatst.	Wij zijn verheugd dat de milieugroep Westervoort de basis van het plan onderschrijft.
W15.2	De Milieugroep Westervoort (hierna: milieugroep) geeft aan dat de IGSV beoogt om in de relatief smalle IJsseldijkerwaard door de samenhang van verschillende functies een belangrijke verbetering van de ruimtelijke kwaliteit te realiseren. Deze doelstelling is volgens de milieugroep te ambitieus. Dit vanwege de mogelijkheden die Putman en Struyk Verwo krijgen om uit te breiden. Door deze uitbreidingen van de bedrijven wordt een relatief groot deel van de uiterwaard ingenomen door bedrijfsactiviteiten en krijgt het sterk het karakter van een industrieterrein. Er zal weinig overblijven van de andere doelstellingen, zoals natuur, recreatie, natuurvriendelijk agrarisch beheer e.d. De ruimtelijke kwaliteit van het gebied zal juist slechter worden in plaats van de gewenste verbetering.	Uit de zienswijzen blijkt dat er veel draagvlak is voor een uitplaatsing van Struyk Verwo. Bovendien draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsaling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate worden verbeterd. Dat is een belangrijke aanleiding geweest om gedetailleerder onderzoek te doen naar de financiële haalbaarheid van uitplaatsing. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing haalbaar is, mits de gebiedspartijen een extra financiële inspanning willen verrichten. Nu hiertoe bereidheid bestaat, is de IGSV op dit punt aangepast. In de huidige situatie is sprake van een enigszins verrommeld landschap. Om die reden is bewust gekozen voor een transformatie. De IGSV beoogt een

	Indiener pleit voor het verplaatsen van Struyk Verwo naar een bedrijventerrein elders. Hiermee kunnen tegelijkertijd andere problemen worden aangepakt. Zo zal het vrachtverkeer op de relatief smalle dijk minder worden, waardoor de aanleg van een fietspad aan de buitenzijde van de dijk mogelijk achterwege kan blijven en het cultuurhistorische karakter van de dijk niet wordt aangepast. Ook zou op de plaats van de oude betonfabriek bijvoorbeeld horeca gerealiseerd kunnen worden.	samenhangend ontwerp met ruimte voor natuur, water, recreatie en bedrijvigheid. Het uitplaatsen van Struyk Verwo en de aanleg van een geul zorgen voor een meer natuurlijk en (rivier)dynamisch landschap met ruimte voor extensieve recreatie. De beoogde uitbreiding van het hoogwatervrije terrein van het bedrijf Putman maakt het mogelijk om de laad- en losfaciliteiten te verbeteren en zo een bijdrage te leveren aan het nationale, provinciale en regionale streven naar meer vervoer over water. De uitbreiding van het hoogwatervrije terrein vereist een zorgvuldige landschappelijk inpassing.
W15.3	Ook vraagt indiener aandacht voor de doorsnijding van het gebied door de aan te leggen strang, waardoor het gebied voor wandelaars minder aantrekkelijk wordt. Indiener pleit voor het verkorten van de strang, dan wel de aanleg van bruggetjes, zodat wandelaars niet ver om hoeven te lopen.	De aanleg van de geul zoals opgenomen in de IGSV is nodig om de doelen op het gebied van de waterveiligheid en waterkwaliteit (KRW) te halen. In de planuitwerkingsfase wordt een definitief inrichtingsplan opgesteld. Hierbij zal specifieke aandacht worden besteed aan de recreatiemogelijkheden en de bereikbaarheid van de gronden aan de riviervoorzijde van de nieuwe geul.
W15.4	Indiener onderschrijft de in de IGSV opgenomen uitgangspunten dat voor het Emptepol-terrein een zorgvuldige landschappelijke inpassing en behoud van waardevolle cultuurhistorische elementen voorop dienen te staan	Hiervan wordt, onder dankzegging, kennisgenomen.
W16	Putman Exploitatiemaatschappij	
W16.1	Indiener wil in algemene zin zijn ondersteuning uitspreken aan de doelen die in de IGSV zijn geformuleerd en de uitwerking daarvan. Putman zal zich in het vervolgtraject in principe constructief opstellen om een bijdrage te leveren aan de realisatie van de in de IGSV geschetste richting, doelen en ambities. Putman heeft voor wat betreft de omgeving van het bedrijf nog wel enkele aandachtspunten.	Wij stellen het op prijs dat Indiener in algemene zin zijn ondersteuning uitspreekt voor de IGSV. Hierna volgt onze reactie op de aandachtspunten die in de zienswijze zijn opgenomen.
W16.2	In de IGSV wordt voorgesorteerd op een doorsteek in de bestaande zomerdijk op de gronden van Indiener. Indiener pleit voor het behoud van de zomerdijk, mede in het licht van eventuele windenergieplannen op deze locatie, die kunnen dienen als eigen energievoorziening en/of voor de energievoorziening van de gemeente.	Indiener gaat er ten onrechte van uit dat de IGSV voorsorteert op een doorsteek in de bestaande zomerdijk van indiener, grenzend aan het voormalige steenfabrieksterrein Emptepol. Op dit moment is er geen aanleiding deze zomerkade te verwijderen of te verlagen. Overigens is er in het kader van het RKP is voor gekozen om geen onderzoek te doen naar mogelijkheden voor de grootschalige winning van duurzame energie. De reden is dat de regio Arnhem-Nijmegen bezig is met het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). Hierin wordt bezien op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de

		klimaatambitie van de regio. Het is voor het RKP weinig zinvol hierop vooruit te lopen. Mocht de RES een specifieke opgave voor het RKP inhouden, dan zal moeten worden onderzocht óf en zo ja, op welke wijze die ruimtelijk kan worden ingepast.
W16.3	De IGSV schetst een recreatieve route vanaf de heuvel van Natuurmonumenten via het binnendijks gelegen terrein van Indiener, over de IJsseldijk naar het buitendijkse terrein van Indiener. Gelet op de industriële activiteiten van Indiener aan beide zijden van de dijken en de vele transportbewegingen met zware vrachtauto's, acht Indiener een recreatieve route op deze locatie niet passend/onvoldoende veilig. Natuurmonumenten werkt reeds aan een andere route vanaf de heuvel, die via een meer westelijk gelegen route ontsluit op de dijk en het buitendijkse terrein. Indiener ondersteunt dit alternatief, omdat recreanten op deze wijze beter gescheiden blijven van zware industrie. Het publiek mag geen gebruik maken van de stranden van het buitendijkse gedeelte. Dit is eigendom van Indiener en vanuit aansprakelijkheidsrisico's is dit niet toegestaan.	Wij zetten inderdaad in op de realisatie van een nieuwe gebiedsentree ter hoogte van de heuvel van Natuurmonumenten. De locatie van de gebiedsentree is indicatief op de visiekaart aangegeven. De exacte locatie en de vormgeving vormen een onderwerp voor de nadere uitwerking van het project. De veiligheid van recreanten en de bedrijfsmatige belangen van indiener (zoals het voorkomen van gebruik van de genoemde strandjes) vormen hierbij vanzelfsprekend een belangrijk aandachtspunt.
W16.4	Indiener heeft in het voortraject aangegeven dat de huidige vormgeving van de splitsing van de Rijn en de IJssel een knelpunt vormt voor scheepvaartverkeer. In de IGSV lijkt echter geen wijziging van deze locatie beoogd te zijn, terwijl een van de doelen van de IGSV is om te werken aan een betere bevaarbaarheid.	Het door indiener genoemde knelpunt is bij de projectorganisatie bekend. Vanwege de complexiteit en het gegeven dat mogelijke oplossingsrichtingen voor dit knelpunt buiten het plangebied van het RKP zijn gelegen, is dit in het huidige MER niet nader onderzocht.
W16.5	In de IGSV wordt gesproken over <i>'het streven om de laad- en loswal ook openbaar toegankelijk te maken voor derden'</i>. Indiener is inderdaad voornemens de laad- en loswal ook beschikbaar te maken voor gebruik door derden, maar wel onder regie van indiener. De gehanteerde term 'openbaar' dient dan ook binnen dit kader geïnterpreteerd te worden.	Zowel op nationaal als provinciaal en regionaal niveau is er sprake van een streven naar meer vervoer over water. In dat kader is het van belang dat indiener zijn laad- en losfaciliteiten beschikbaar stelt voor gebruik door derden. Wij begrijpen dat dit gebeurt onder regie van indiener en zullen de tekst van de IGSV op dit punt nuanceren.
W16.6	Indiener blijft bij de nadere uitwerking van de IGSV naar concrete aanpassingen/ingrepen in het gebied graag betrokken.	De IGSV raakt de belangen van Indiener rechtstreeks. Vanzelfsprekend zullen wij indiener dan ook betrekken bij de nadere uitwerking van de IGSV.
W17	Rassers Advocaten, namens Struyk Verwo	
W17.1	Indiener geeft aan dat de percelen van Struyk Verwo gelegen zijn aan een haven(arm). Hoewel de fabriek momenteel niet via deze haven(arm) wordt bevoorrad, blijft de mogelijkheid om via het water grondstoffen aan te voeren een reële optie voor deze locatie. Indiener stelt dat de	Er zijn wel degelijk kostenberekeningen uitgevoerd voor het VKA dat ten grondslag lag aan de ontwerp- IGSV. Desalniettemin hebben de zienswijzen over de ontwerp- IGSV aanleiding gegeven om gedetailleerder onderzoek te doen naar de kosten van een

	IGSV het behoud van de huidige situatie voor het bedrijf in de weg staan. Vraagtekens worden gesteld bij de afwegingen die met betrekking tot de beide onderzoeksalternatieven zijn gemaakt. Indiener vermoedt dat het stroomlijnen en het uitplaatsen van het bedrijf van indiener financieel onvoldoende zijn onderzocht om de keuze uit het VKA te rechtvaardigen. Indien de kosten van stroomlijnen hoger blijken te zijn dan de kosten van uitplaatsing, dan valt volgens indiener in het geheel niet in te zien waarom in het VKA is gekozen voor het stroomlijnen. Uit het MER blijkt immers dat het uitplaatsen van het bedrijf meer voordelen heeft dan het alternatief waarvoor in de ontwerp- IGSV is gekozen. Ook stelt indiener vraagtekens bij de uitvoerbaarheid van de IGSV, aangezien de in de IGSV zelf wordt aangegeven dat niet alle financiering is geborgd en dat met een onzekerheidsmarge van 25% wordt gewerkt. Indiener verzoekt haar zienswijze te betrekken bij de vaststelling van de IGSV en het alternatief van uit- c.q. verplaatsing van het bedrijf nader in overweging te nemen. Temeer omdat op een nieuwe potentiële locatie rekening kan worden gehouden met de mogelijkheid tot aanvoer per schip, alsook dat deze variant beter scoort in het MER.	mogelijke uitplaatsing van Struyk Verwo. Uit de ontvangen zienswijzen blijkt immers dat hier veel draagvlak voor is. Bovendien draagt deze maatregel bij aan verschillende doelen van het RKP. Zo is een extra waterstandsdeling mogelijk en kan de ruimtelijke kwaliteit in belangrijke mate worden verbeterd. Het kostenonderzoek heeft uitgewezen dat uitplaatsing financieel haalbaar is als de gebiedspartijen hiervoor een extra financiële inspanning willen verrichten. Nu hiertoe bereidheid bestaat, is in de IGSV bepaald dat wordt ingezet op een uitplaatsing van Struyk Verwo. Struyk Verwo is inmiddels over bovenstaande voornemen geïnformeerd. In de planuitwerkingsfase zullen wij samen met het bedrijf nadere afspraken maken over hoe de uitplaatsing kan worden vormgegeven Ten slotte wordt nog opgemerkt dat het in het stadium van visievorming zeker niet ongebruikelijk is om kosten te ramen met onzekerheidsmarges van 25%. In de planuitwerkingsfase wordt een gedetailleerder ontwerp gemaakt op basis waarvan ook de kosten meer gedetailleerd in beeld zullen worden gebracht. Ondertussen maken de samenwerkende partijen in het RKP afspraken over de financiering van de verschillende maatregelen.
W18	Rentmeesterskantoor van Lynden BV, namens Korevaar Beheer BV, eigenaar van (voormalige) steenfabriek Emptepol	
18.1	Indiener pleit voor het mogelijk maken van grootschalige windenergie op het terrein van Emptepol en het woordje 'kleinschalige' in de beleidsambities op pagina 35 te schrappen. Dit is volgens indiener nodig om de economisch minder aantrekkelijke ambities, zoals behoud van cultuurhistorische elementen, recreatie en natuur betaalbaar en uitvoerbaar te maken. Ook wordt zo een bijdrage geleverd aan de (omvangrijke) klimaatambities van de gemeenten binnen het RKP, die daarvoor mogelijk niet allemaal zelf voldoende ruimte voor beschikbaar hebben binnen hun gemeentegrenzen.	In het kader van het RKP is ervoor gekozen om geen onderzoek te doen naar mogelijkheden voor de grootschalige winning van duurzame energie. De reden is dat de regio Arnhem-Nijmegen bezig is met het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). Hierin wordt bezien op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de klimaatambitie van de regio. Het is voor het RKP weinig zinvol hierop vooruit te lopen. Mocht de RES een specifieke opgave voor het RKP inhouden, dan zal moeten worden onderzocht óf en zo ja, op welke wijze die ruimtelijk kan worden ingepast. Wel is in het kader van het RKP onderzoek gedaan naar kleinschalige vormen van energiewinning. Met name kansrijk zijn kleinschalige zonnenvelden en thermische energie uit oppervlaktewater.

W19	Koninklijke BLN Schuttevaer	
	Koninklijke Schuttevaer behartigt namens de vaarweggebruikers de vaarwegbelangen op het gebied van nautisch-technische zaken en infrastructuur. Indiener heeft een zienswijze ingediend bij de gemeente Arnhem. Omdat de zienswijze grotendeels betrekking heeft op het hele plangebied, wordt de zienswijze behandeld door alle gemeenten waarvan het plangebied grenst aan de IJssel.	
W19.1	<i>Verbetering scheepvaartfunctie</i> Indiener geeft aan dat vier maatregelen worden getroffen om de bevaarbaarheid te verbeteren. Bij drie scheepvaartknelpunten is geen verandering te zien, en één knelpunt verslechtert. Indiener is blij met de verbeteringen, maar verzoekt om mitigerende maatregelen te treffen, daar waar de situatie verslechtert.	Volgens tabel 5.4 van het Hoofdrapport MER worden van de acht knelpunten zes punten opgelost met structurele maatregelen. Bij twee knelpunten blijft baggeren (zoals ook vermeld) noodzakelijk om de vaarweg in voldoende conditie te houden. De situatie verslechtert niet voor de scheepvaart.
W19.2	<i>Rivierverruiming</i> Indiener geeft aan blij te zijn met de afspraak dat nevengeulen alleen mee stromen bij hoge afvoeren. Indiener geeft aan dat voorkomen moet worden dat de rivier een nog grilliger karakter krijgt met een veranderende discontinue rivierbodem en zandbanken.	Wij zijn verheugd met deze positieve reactie.
W19.3	<i>Bodemerosie</i> Indiener leest dat rivierverruiming kan bijdragen aan het tegengaan van bodemerosie en wijst erop dat rivierverruiming kan leiden tot extra sediment op ongewenste locaties en dus tot nautisch onveilige situaties. Indiener vraagt daarom om • onafhankelijk onderzoek te doen naar de toepassing van rivierverruiming voor het tegengaan van bodemerosie en de invloed hiervan op de bevaarbaarheid • rivierverruiming alleen toe te passen als de sedimentstroom gestuurd kan worden richting plaatsen waar extra sediment daadwerkelijk nodig is • een adequaat baggerprogramma op te stellen waarmee verondiepingen direct verwijderd kunnen worden.	Niet alleen rivierverruiming maar ook ontstening van de oevers kan leiden tot sedimentatie in de vaargeul. In het RKP is dergelijke sedimentatie gewenst om de bodemerosie te stoppen. Hierbij dient voorkomen te worden dat dit leidt tot lokale ondiepten die nautisch onveilige situaties veroorzaken. Zoals indiener al aangeeft, is de inzet om het ontwerp zodanig te sturen dat er sprake is van een gelijkmatige aanzanding over het gehele traject. Inzet is om dit te bereiken door een optimale ruimtelijke verdeling van rivierverruimende maatregelen en natuurvriendelijke oevers. In de planuitwerkingsfase wordt nader onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de maatregelen op de morfologie van de vaarweg. De wijze waarop de kwaliteitsborging wordt vormgegeven, moet nog worden bepaald. Bij de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers is gekozen voor een gefaseerde uitvoering, geflankeerd door een monitoringprogramma dat moet resulteren in nadere informatie voor het ontwerp van de volgende fase. Door de gefaseerde uitvoering is de verwachting dat onzekerheden in de

		morfologische effectbepaling worden beperkt en onvoorzien aanvullend baggerwerk kan worden voorkomen.
W19.4	<i>Oeverontstening</i> Indiener verzoekt bij het ontsteden van oevers zorg te dragen voor een goede monitoring naar waar sediment neerslaat. Indiener wil graag de garantie dat adequaat en snel gebaggerd wordt, indien de neerslag van sediment leidt tot nautisch gevaarlijke situaties. Indiener gaat ervan uit dat de met de sector gemaakte afspraken uit de IJsselverklaring gerespecteerd blijven.	Deze monitoring is voorzien en het definitieve ontwerp zal in lijn met de afspraken met de sector worden uitgewerkt.
W19.5	<i>Tot slot</i> Indiener hoopt en vertrouwt erop dat bij de ontwikkeling van plannen voldoende rekening wordt gehouden met de wensen en belangen van de scheepvaart. Indiener blijft graag nauw betrokken bij het vervolgtraject en vraagt om op de hoogte gehouden te worden van mogelijke wijzigingen.	De projectorganisatie zal de nauwe afstemming die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden rond de ontwikkeling van het project voortzetten.

Conclusies

De zienswijzen en ambtshalve wijzigingen hebben tot aanpassingen geleid aan de IGSV-kaart op het grondgebied van de gemeente Westervoort en tot enkele specifieke en algemene tekstaanpassingen (zie onderstaand).

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. zienswijzen

De zienswijzen van indiener 1 (W1.1), Heideboeren (W11.1) en LTO (W12.1) hebben geleid tot een algemene tekstaanpassing van het visiedeel (hoofdstuk 2) van de IGSV, waarin ingegaan is op de doelen voor het RKP. In dit hoofdstuk is het belang van de landbouw duidelijker en meer uitgebreid onder woorden gebracht.

De zienswijzen van indiener 1 (W1.5), 6 (W6.1), 8 (W8.1), LTO (W12.5), Bewoners omgeving IJsseldijk/Brouwerslaan (W13.3), Burger-boer alternatief (W14.2) en Milieugroep Westervoort (W15.2) hebben geleid tot de aanpassingen die nodig zijn voor uitplaatsing van het bedrijf van Struyk Verwo. Hiervoor is de visiekaart en de legenda aangepast. Het zoekgebied voor herpositionering is vervangen door een aanduiding op de kaart met een omschrijving. Daarnaast zijn de visie en de beleidsambities aangepast.

De zienswijze van LandRaad, namens indiener 9 (W9.3) heeft geleid tot aanpassing van het MER. De stap van de onderzoeksalternatieven naar het VKA voor wat betreft het terrein van Putman is verduidelijkt in het MER.

De zienswijze van indiener Putman exploitatiemaatschappij (W16.5) heeft geleid tot aanpassing van de beleidsambities in paragraaf 3.5 (3^e bullit). Hierin wordt benoemd dat het bij het beschikbaar stellen van laad- en losfaciliteiten aan derden, de regie bij Putman ligt.

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. ambtshalve wijzigingen

De tekst van de gebiedsuitwerking 3.5 onder beleidsambities, 3^e bullit over het terrein van Putman is aangepast (n.a.v. ambtshalve wijziging 1 en 2). Het betreft de omschrijving van de verkeersveilige toegangsweg naar het bedrijf, bijvoorbeeld door de aanleg van een brug.

De tekst van de gebiedsuitwerking 3.5 onder beleidsambities, 4^e bullit over het Emptepol-terrein is aangepast (n.a.v. ambtshalve wijziging 2). Het betreft een aanvulling op de omschrijving van de beleidsambities voor dit terrein.

2.5 Gemeente Zevenaar

nr.	Zienswijze	Beantwoording
Z1	Indiener 1 (inwoner van Riverparc, Lathum)	
Z1.1	Indiener doet een voorstel bij de beleidsambities op pagina 41 van de IGSV. Omdat recreatieparken aan de Noordzijde van het Rhederlaag de laatste jaren zijn uitgebreid en er nu ook plannen zijn voor uitbreiding van camping de Veerstal, ziet indiener graag het woordje 'economisch' geschrapt bij de terreineigenaren (pagina 41, 2 ^e punt). Tevens wil indiener de zin toevoegen: 'inclusief overleg met alle betrokken omwonenden'. Zij willen inspraak hebben bij alle ontwikkelingen.	De IGSV onderschrijft een aantal doelen, waarvan economie er één is. Wij zien daarom geen aanleiding het woordje 'economisch' op pagina 41 te schrappen. De IGSV geeft een richting aan waarbinnen ontwikkelingen mogen plaatsvinden. Of deze ontwikkelingen er ook daadwerkelijk komen is afhankelijk van de omstandigheid of zich wel of geen initiatiefnemer aandient. Op het moment dat er sprake is van een concreet initiatief, dan zullen belanghebbenden hierbij worden betrokken.
Z1.2	Indiener heeft bezwaar tegen het aanwijzen van elk stukje oever als recreatiegebied. De Bahrse Pol is daar minder geschikt voor en er zijn ook nooit dagrecreanten. De Bahrse Pol ligt vlakbij jachthaven het Eiland waarvandaan eenvoudige waterrecreatie niet goed mogelijk is. Daarentegen is het gebied perfect voor duurzame energieopwekking, ingepast in een landschappelijke ontwikkeling. Schrap daarom '(verblijfs)recreatie, al dan niet in combinatie met de' (pagina 41, derde punt).	De IGSV gaat uit van een duurzame invulling van de Bahrse Pol. Hierbij wordt ruimte geboden aan (verblijfs-)recreatie, al dan niet in combinatie met de kleinschalige opwekking van duurzame energie. Deze ambities zijn tot stand gekomen in een interactief participatieproces met de omgeving. In de IGSV is opgenomen dat de ontwikkeling een zorgvuldige landschappelijke inpassing vergt. Daaraan zal worden toegevoegd dat hierbij bijzondere aandacht zal zijn voor de specifieke kenmerken en kwaliteiten van deze locatie en haar omgeving. Ten slotte wordt nog opgemerkt dat het feit dat de oevers rondom het Rhederlaag zijn aangeduid als 'Kwaliteitsimpuls Rhederlaag met ruimte voor vrijetijdseconomie' niet betekent dat alle oevers een recreatieve functie krijgen. In het kader van de beoogde kwaliteitsimpuls vindt nog een nadere uitwerking van de visie plaats.
Z2	Indiener 2 (inwoner van Giesbeek)	
Z2.1	Indiener verwijst naar de beleidsambitie in de IGSV om 'met terreineigenaren, ondernemers en gebruikers de mogelijkheden van een duurzame economische kwaliteitsimpuls van het Rhederlaag verder uit te werken'. Indiener vraagt in dat kader aandacht voor het draagvlak vanuit bewoners en gebruikers van het Rhederlaag en geeft dat het gebied niet alleen een economisch belang dient. Op bladzijde 41 zou daartoe het woord 'economisch' moeten worden verwijderd en achter gebruikers de toevoeging 'inclusief inwoners die niet lid zijn van een recreatieve club of vereniging'.	De IGSV onderschrijft een aantal doelen, waarvan economie er één is. Wij zien daarom geen aanleiding het woordje 'economisch' op pagina 41 te schrappen. De IGSV gaat uit van een duurzame invulling van de Bahrse Pol. Hierbij wordt ruimte geboden aan (verblijfs-)recreatie, al dan niet in combinatie met de kleinschalige opwekking van duurzame energie. Deze ambities zijn tot stand gekomen in een

	Indiener doet tevens een voorstel om op pagina 41 onder beleidsambities, laatste bullit de tekst te wijzigen; 'op de Bahrse Pol ruimte bieden voor duurzame ontwikkeling in een groene en toegankelijke omgeving' of 'samen in gesprek gaan met de grondeigenaar en inwoners over een duurzame invulling voor de Bahrse Pol. Voor deze aanpassingen heeft indiener de volgende onderbouwing: • Bestaande gebruikers willen het huidige gebruik borgen • De omgevingsmanager voor RKP heeft het belang van draagvlak voor nieuwe ontwikkelingen benadrukt • Bij gebrek aan andere plekken waar honden los mogen lopen, moet de Bahrse Pol voorzien in een veilige loslooplek voor honden binnen loopafstand; • Er zijn al meer dan genoeg plekken voor nieuwe verblijfsrecreatie • Er zijn nu al veel bezoekers, havens en campings. Indiener vraagt aandacht voor rust, ruimte, natuur en toegankelijkheid • De tekst geeft te weinig ruimte voor inbreng van bewoners en/of gebruikers. Er zijn diverse plaatselijke initiatieven die hiervoor in aanmerking komen; • De Bahrse Pol biedt goede kansen de afname van biodiversiteit te keren; • Een park blijft de meest klimaatvriendelijke oplossing.	interactief participatieproces met de omgeving. In de IGSV is opgenomen dat de ontwikkeling een zorgvuldige landschappelijke inpassing vergt. Daaraan zal worden toegevoegd dat hierbij bijzondere aandacht zal zijn voor de specifieke kenmerken en kwaliteiten van deze locatie en haar omgeving. In dat kader kunnen ook verschillende van de door indiener aangedragen aandachtspunten en argumenten een rol spelen. Verder geeft deze zienswijze geen aanleiding tot het aanpassen van de visie op de Bahrse Pol. De IGSV geeft een richting aan waarbinnen ontwikkelingen mogen plaatsvinden. Of deze ontwikkelingen er ook daadwerkelijk komen is afhankelijk van de omstandigheid of zich wel of geen initiatiefnemer aandient. Op het moment dat er sprake is van een concreet initiatief, dan zullen belanghebbenden hierbij worden betrokken. Dit geldt niet alleen voor verenigingen e.d., maar ook voor andere belanghebbenden uit het gebied.
Z3	Indiener 3 (inwoner van Doesburg)	
Z3.1	Indiener pleit voor een bord met vaartijden en een stoplicht voor de pont, zodat zichtbaar wordt of de pont in de vaart is.	Dit idee past bij het doel om recreatieve routes en de toegankelijkheid van het gebied te verbeteren. De IGSV staat een dergelijk initiatief niet in de weg. De suggestie van indiener vormt een onderwerp voor de planuitwerkingsfase.
Z4	Indiener 4 (inwoners van Lathum)	
Z4.1	Indieners geven aan het struinp pad in de Koppenwaard niet te dicht bij hun perceel te wensen en ontvangen hier graag meer informatie over.	De struinpadden zijn nu indicatief op de kaart van de IGSV weergegeven. In de uitwerkingsfase wordt dit nader gedetailleerd. Dit gebeurt in nauwe samenspraak met eigenaren en andere belanghebbenden.
Z5	Indiener 5 (inwoner van Lathum, eigenaar recreatiewoning)	
Z5.1	Indiener geeft aan zich zorgen te maken over het talud bij de plas waaraan zijn recreatiechalet op Camping Rhederlaagse Meren gelegen is. Door de	Zowel naar de waterstanden als naar de invloed op de stabiliteit van het talud is in het kader van het MER onderzoek

	brug bij de Marsweg, verwacht indiener hier waterstromen bij iets hogere waterstanden, waardoor het instortingsgevaar voor het (nu al vrij steile) talud, terras en recreatiechalet toeneemt.	uitgevoerd (zie onder meer 4.3.1 en (vooral) 5.3.2 van het Hoofdrapport MER en 2.5.3 van het Achtergronddocument MER). De conclusie is dat met aanvullende verstevigingsmaatregelen het talud zo nodig stabiel kan worden gehouden. De maatregelen worden in de planuitwerkingsfase verder uitgewerkt en geoptimaliseerd. Pas dan zal duidelijk zijn of en in welke mate versterkingsmaatregelen aan de oevers noodzakelijk zijn.
Z6	Indiener 6 (inwoner van Riverparc, Lathum)	
Z6.1	Indiener reageert op de invulling van de Bahrse Pol en is van mening dat er al voldoende (verblijfs)recreatie in het gebied aanwezig is. Meer (verblijfs)recreatie zou ten koste gaan van natuur en biodiversiteit. Men pleit daarom voor een duurzame invulling met veel groen, ruimte voor wandelaars en mogelijkheden voor bewoners van Giesbeek en Lathum om er hun hond uit te laten en om buurtgenoten te ontmoeten. Ook ziet indiener kansen voor picknickplaatsen voor fietsers en wandelaars en een voedselbos met mogelijkheden voor educatieve en sociale functies. Indiener appelleert aan 'Innofields', een fysieke en hybride leerplek en geeft via een link enkele voorbeelden. Tot slot geeft indiener aan dat 146 inwoners een petitie hebben getekend met die strekking: een groene en toegankelijke invulling.	De IGSV gaat uit van een duurzame invulling van de Bahrse Pol. Hierbij wordt ruimte geboden aan (verblijfs-)recreatie, al dan niet in combinatie met de kleinschalige opwekking van duurzame energie. Deze ambities zijn tot stand gekomen in een interactief participatieproces met de omgeving. In de IGSV is opgenomen dat de ontwikkeling een zorgvuldige landschappelijke inpassing vergt. Daaraan zal worden toegevoegd dat hierbij bijzondere aandacht zal zijn voor de specifieke kenmerken en kwaliteiten van deze locatie en haar omgeving. In dat kader kunnen ook verschillende van de door indiener genoemde aandachtspunten een rol spelen. De IGSV geeft een richting aan waarbinnen ontwikkelingen mogen plaatsvinden. Of deze ontwikkelingen er ook daadwerkelijk komen is afhankelijk van de omstandigheid of zich wel of geen initiatiefnemer aandient. Op het moment dat er sprake is van een concreet initiatief, dan zullen belanghebbenden hierbij worden betrokken.
Z7	Indiener 7 (inwoner van Westervoort)	
Z7.1	Indiener verzoekt om bij de invalswegen de openingstijden van de pontjes te vermelden.	Dit idee past bij het doel om recreatieve routes en de toegankelijkheid van het gebied te verbeteren. De IGSV staat een dergelijk initiatief niet in de weg. De suggestie van indiener vormt een onderwerp voor de planuitwerkingsfase.
Z8	Indiener 8 (inwoner van Riverparc, Lathum)	
Z8.1	Indiener onderschrijft de ambities uit het plan voor ruimte voor natuur, kenmerkende natuurwaarden van het rivierengebied terugbrengen en versterken van de cultuurhistorische waarde en ruimtelijke kwaliteit. Indiener constateert gedurende het	De IGSV gaat uit van een duurzame invulling van de Bahrse Pol. Daarbij zijn verschillende functies in beeld: (verblijfs-)recreatie, al dan niet in combinatie met de kleinschalige opwekking van duurzame energie. Deze

	projectproces echter ook een verschuiving in de richting van economische belangen, met name bij de inrichting van Bahrse Pol. Hiermee wordt volgens indiener voorbijgegaan aan de wensen van de omwonenden. Indiener geeft aan dat hierdoor voorbijgegaan wordt aan het Nederlands Klimaatakkoord en pleit voor een groene invulling (natuur, bomen, landbouwgronden) van de Bahrse Pol. Ook maakt indiener melding van de ontwikkeling van vakantiewoningen aan de Meentsestraat te Lathum, die zich in een vergevorderd stadium bevindt. Dit heeft verdere afbraak van de groenvoorziening ter plaatse tot gevolg.	ambities zijn tot stand gekomen in een interactief participatieproces met de omgeving. In de IGSV is opgenomen dat de ontwikkeling een zorgvuldige landschappelijke inpassing vergt. Daaraan zal worden toegevoegd dat hierbij bijzondere aandacht zal zijn voor de specifieke kenmerken en kwaliteiten van deze locatie en haar omgeving. De IGSV geeft een richting aan waarbinnen ontwikkelingen mogen plaatsvinden. Of deze ontwikkelingen er ook daadwerkelijk komen is afhankelijk van de omstandigheid of zich wel of geen initiatiefnemer aandient. Op het moment dat er sprake is van een concreet initiatief, dan zullen belanghebbenden hierbij worden betrokken.
Z8.2	Ook constateert indiener dat er geen compensatie plaatsvindt van de uitstoot van de AVR. Bovendien neemt de uitstoot bij de AVR ernstig toe door plaatsing van windturbines.	Voor Windpark InnoFase in Duiven is een zelfstandige planologische procedure doorlopen. Het windpark maakt geen deel uit van het project RKP.
Z9	Indiener 9 (inwoner van Giesbeek)	
Z9.1	Indiener geeft aan dat de IGSV een evenwichtige belangenafweging uitstraalt. Indiener maakt zich echter zorgen over de verschillende en tegenstrijdige berichtgeving over de Valeplas en de overnachtingshaven. Indiener constateert dat niet duidelijk is welk plan 'leading' is (RKP of overnachtingshaven). De consequenties van autonome ontwikkelingen zijn niet duidelijk. Indiener constateert dat op de zuidoever nieuwe natuur is ontstaan die een positief effect heeft op de biodiversiteit. Deze nieuwe natuurwaarden zouden mogelijk door de verschillende plannen (inrichting overnachtingshaven, ruwe natuur aan zuidkant Valeplas, creëren van zichtlijnen op het Veluwe massief, e.d.) worden aangetast. Indiener pleit ervoor om de werkzaamheden die nodig zijn voor een bredere doorgang voor de overnachtingshaven zodanig uit te voeren dat de natuurwaarden waarover indiener spreekt, ongemoeid kunnen blijven. Indiener verneemt graag of en wanneer in het kader van het RKP plannen bestaan of stappen worden genomen die de huidige waarde aantasten en of sprake is van 'autonome ontwikkelingen'.	Wij zijn verheugd met de constatering van indiener dat de IGSV een evenwichtige belangenafweging uitstraalt. Over de aanleg van een overnachtingshaven bij Giesbeek vindt in een afzonderlijk parallel proces besluitvorming plaats. Om een volledig beeld te schetsen voor de ontwikkelingen in Rhederlaag, is wel een aanduiding op de IGSV-kaart opgenomen. In de planuitwerkingsfase worden de maatregelen verder gedetailleerd. Ook dan is er weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied. Via de projectwebsite (www.rivierklimaatpark.nl) blijft u op de hoogte van alle actualiteiten. Actuele ontwikkelingen met betrekking tot de overnachtingshaven Giesbeek kunt u volgen op de site https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/boven-ijs-sel-aanleg-overnachtingshaven-giesbeek-valeplas/index.aspx Indien gewenst kunt u zich aanmelden voor de nieuwsbrief.
Z10	Indiener 10 (inwoner van Riverparc, Lathum)	
Z10.1	Indiener maakt bezwaar tegen de plannen voor invulling van de Bahrse Pol, die lijkt te draaien om	De IGSV gaat uit van een duurzame invulling van de Bahrse Pol. Hierbij wordt ruimte geboden aan (verblijfs-)recreatie, al dan niet

	economie en kapitaal, waarmee de groene ruimte wordt opgeslokt door 'asfalt en bakstenen'. Decennialang wordt de Bahrse Pol gebruikt door bewoners voor hardlopen, te wandelen en de hond uit te laten. Ook is het een ontmoetingsplaats. Indiener wil graag dat dit gebruik geborgd wordt. Ook vindt indiener het belangrijk dat de groene ruimte beschikbaar blijft voor CO2-opvang en biodiversiteit. Indiener is tegen een plan van enkele bewoners van Riverparc om de Bahrse Pol te benutten voor het plaatsen van zonnepanelen. Indiener en vele bewoners van Riverparc zijn fel tegen deze vorm van horizonvervuiling. Indiener vraagt aandacht voor een idee van indiener om de Bahrse Pol in te richten als park. Daarbij heeft indiener de hulp van Royal Eijkelkamp uit Giesbeek en van studenten van Van Hall Larenstein.	in combinatie met de kleinschalige opwekking van duurzame energie. Deze ambities zijn tot stand gekomen in een interactief participatieproces met de omgeving. In de IGSV is opgenomen dat de ontwikkeling een zorgvuldige landschappelijke inpassing vergt. Daaraan zal worden toegevoegd dat hierbij bijzondere aandacht zal zijn voor de specifieke kenmerken en kwaliteiten van deze locatie en haar omgeving. De IGSV geeft een richting aan waarbinnen ontwikkelingen mogen plaatsvinden. Of deze ontwikkelingen er ook daadwerkelijk komen is afhankelijk van de omstandigheid of zich wel of geen initiatiefnemer aandient. Op het moment dat er sprake is van een concreet initiatief, dan zullen belanghebbenden hierbij worden betrokken.
Z10.2	Indiener wijst erop dat er een petitie door 146 bewoners is ondertekend voor 'Een groen en vrij toegankelijk Bahrse Pol en Uitmeentsestraat'. Verder vraagt indiener om als bewoners te worden gezien die niet zogenaamd worden vertegenwoordigd door één persoon die claimt namens alle Riverparc-bewoners te spreken.	Ook in de volgende fase is er uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied. Dit geldt niet alleen voor belangengroepen, maar ook voor individuele bewoners.
Z11	Indiener 11 (inwoner van Riverparc, Lathum)	
Z11.1	Indiener doet een voorstel bij de beleidsambities op pagina 41 van de IGSV. Omdat recreatieparken aan de Noordzijde van het Rhederlaag de laatste jaren zijn uitgebreid en er nu ook plannen zijn voor uitbreiding van camping de Veerstal, ziet indiener graag het woordje 'economisch' geschrapt bij de terreineigenaren (pagina 41, 2e punt). Tevens wil indiener de zin toevoegen: 'inclusief overleg met alle betrokken omwonenden'. Zij willen inspraak hebben bij alle ontwikkelingen.	De IGSV onderschrijft een aantal doelen, waarvan economie er één is. Wij zien daarom geen aanleiding het woordje 'economisch' op pagina 41 te schrappen. De IGSV geeft een richting aan waarbinnen ontwikkelingen mogen plaatsvinden. Of deze ontwikkelingen er ook daadwerkelijk komen is afhankelijk van de omstandigheid of zich wel of geen initiatiefnemer aandient. Op het moment dat er sprake is van een concreet initiatief, dan zullen belanghebbenden hierbij worden betrokken.
Z11.2	Indiener heeft bezwaar tegen het aanwijzen van elk stukje oever als recreatiegebied. De Bahrse Pol is daar minder geschikt voor en er zijn ook nooit dagrecreanten. De Bahrse Pol ligt vlakbij jachthaven het Eiland waarvandaan eenvoudige waterrecreatie niet goed mogelijk is. Daarentegen is het gebied perfect voor duurzame energieopwekking, ingepast in een landschappelijke ontwikkeling. Schrap daarom '(verblijfs)recreatie, al dan niet in combinatie met de' (pagina 41, derde punt).	De IGSV gaat uit van een duurzame invulling van de Bahrse Pol. Daarbij zijn verschillende functies in beeld: (verblijfs-)recreatie, al dan niet in combinatie met de kleinschalige opwekking van duurzame energie. Deze ambities zijn tot stand gekomen in een interactief participatieproces met de omgeving. In de IGSV is opgenomen dat de ontwikkeling een zorgvuldige landschappelijke inpassing vergt. Daaraan zal worden toegevoegd dat hierbij bijzondere aandacht zal zijn voor de

		specifieke kenmerken en kwaliteiten van deze locatie en haar omgeving. Ten slotte wordt nog opgemerkt dat het feit dat de oevers rondom het Rhederlaag zijn aangeduid als 'Kwaliteitsimpuls Rhederlaag met ruimte voor vrijetijdseconomie' niet betekent dat alle oevers een recreatieve functie krijgen. In het kader van de beoogde kwaliteitsimpuls vindt nog een nadere uitwerking van de visie plaats.
Z12	Indiener 12 (inwoner van Doesburg)	
	Indiener onderschrijft het plan en benadrukt het belang van natuur en herstel van ecosystemen. De coöperatie Land van Ons biedt haar medewerking aan om intensieve landbouw om te zetten naar natuurinclusieve landbouw.	Dank voor uw ondersteuning van de visie. Samenwerken om de visie te realiseren past helemaal bij de filosofie van samenwerken. Wij zijn benieuwd naar de eventuele bijdrage die coöperatie Land van Ons aan het RKP zou kunnen leveren.
Z13	VGGM (Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden)	
Z13.1	Indiener adviseert om per deelgebied de implicaties voor, en bijdragen aan een veilige en gezonde leefomgeving te benoemen en ook in het uitvoeringsproces te borgen. De volgende reactie kan gebruikt worden om de doelen en beleidsambities voor veiligheid en gezondheid op hoofdlijnen concreter te maken: Indiener gaat in op de gevolgen van het plan, waarbij naar verwachting verschillende risico's worden verminderd, maar toch aanwezig blijven. Om de hulpverlening/rampenbestrijding en zelfredzaamheid van de bewoners/gebruikers te verbeteren adviseert indiener de volgende punten (Z13.2 tot en met Z13.6) te verwerken in de IGSV.	De uitvoering van de IGSV draagt bij aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. De maatregelen die in de IGSV zijn benoemd, zijn op het abstractieniveau van een IGSV beoordeeld (zowel doelbereik als milieueffecten) in het MER. Wij danken indiener voor de aangedragen aandachtspunten. Het betreffen grotendeels algemene aandachtspunten voor ontwikkelingen in buitendijkse gebieden, die niet leiden tot een wijziging van de IGSV of het MER. In de volgende fase worden de maatregelen uit de IGSV nader uitgewerkt en vindt ook gedetailleerder onderzoek plaats. In die fase zullen ook veel van de aandachtspunten van indiener een plek krijgen. Bovendien zal indiener tijdens deze fase nadrukkelijk betrokken worden. Hierna wordt kort op de door indiener aangedragen punten ingegaan.
Z13.2	Aandacht voor risicocommunicatie: informeren over risico's en bieden van een handelingsperspectief bij incidenten;	Communicatie en het bieden van een handelingsperspectief bij incidenten zijn geen een onderwerpen waar de IGSV zich specifiek op richt. Wel speelt communicatie met alle betrokkenen een cruciale rol bij het realiseren van de beschreven ambities. In de planuitwerkings- en realisatiefase is hier uitgebreid aandacht voor.
Z13.3	Geen activiteiten toelaten voor groepen die niet zelfredzaam zijn;	De visie is niet gericht op mogelijkheden voor wonen en werken voor niet-zelfredzame doelgroepen. Overigens is daar niet mee gezegd dat het gebied niet door

		dergelijke doelgroepen kan worden gebruikt.
Z13.4	Bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen;	De visie staat de bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen niet in de weg. Bij de uitwerking op maatregelniveau vormt dit een belangrijk aandachtspunt.
Z13.5	Bij de uitvoering specifiek rekening houden met overstroming/hoog water door een aantal maatregelen te overwegen: 1. Hoogwatervrije infrastructuur, hoogwaterplaatsen en botenhelling(en) om zo tijdens hoogwater de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor de hulpdiensten te verbeteren; 2. Nieuwe gebouwen beschermen tegen hoogwater i.c.m. een slimme indeling; 3. Afstand houden tussen potentiële waterlijn en bebouwing; 4. Ruimtelijke en bouwtechnische maatregelen treffen met betrekking tot bereikbaarheid; 5. Concepten voor risico en crisiscommunicatie uitwerken.	1. Verbetering van infrastructuur is op een aantal plaatsen in de IGSV expliciet aan de orde. Het spreekt vanzelf dat die verbeteringen ook ten goede komen aan de hulpdiensten. Zoals aangegeven wordt indiener betrokken bij de nadere uitwerking van de maatregelen; 2. Voor zover nieuwe bebouwing aan de orde is, zal zeker rekening gehouden worden met de context van het rivierengebied, die gekenmerkt wordt door mogelijke overstromingen en inundatie. 3. Het beschrevene onder 2 geldt ook voor de afstand tussen de waterlijn en bebouwing 4. Alle partijen zijn ervan doordrongen dat het RKP een uiterwaardengebied is, met alle consequenties van dien. Bereikbaarheid is voor alle doelgroepen belangrijk. 5. In de IGSV worden geen concepten voor risico- en crisiscommunicatie uitgewerkt. Daar is het niet het juiste instrument voor.
Z13.6	Met betrekking tot gezondheid adviseert de veiligheidsregio de volgende zaken mee te nemen in de visie: 1. Verkoeling in warme periode: hier gaat het om het verbeteren van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Een goed punt maar een extra aandachtspunt is de (zwem) waterkwaliteit, zeker bij langdurige hitte, en extra mogelijkheden voor schaduw (bijvoorbeeld bomen) in verband met de UV-blootstelling en huidkanker. Behoud van de openbaarheid van stranden en zwemwater is van belang zodat iedereen gratis verkoeling kan zoeken. 2. Het verbeteren van de natuurwaarde (natuurcorridor) en het streven naar natuurinclusieve (minder intensieve) landbouw zijn zeker positieve punten voor gezondheid. Aandachtspunt	De aandachtspunten die onder het kopje 'gezondheid' worden genoemd, zijn allen speerpunten van het RKP: 1. Het RKP voorziet in een uitbreiding van het netwerk van wandel- en fietspaden. Dit zorgt voor een verbetering van de toegankelijkheid en recreatieve waarde van het gebied. Meer specifiek is in het MER uitgebreid aandacht besteed aan het aspect zwemwaterkwaliteit, als één van de beoordelingscriteria voor de alternatieven en het VKA. Specifiek is ingezoomd op de waterkwaliteit in het Rhederlaag (zie ook bijlage VI in het achtergrondrapport). Mede op grond van deze beoordeling is besloten in de visie geen mee stromende nevengeul op te nemen die uitkomt op het Rhederlaag. 2. Zoals onder 1 aangegeven voorziet het RKP in de uitbreiding van het netwerk aan wandel- en fietspaden. In de volgende fase, de planuitwerkingsfase,

	is wel om ook te streven naar een verbindend netwerk van aantrekkelijke (schaduwrijke) en veilige wandel- en fietspaden (toegankelijkheid/groene infrastructuur). 3. Voorwaarden voor aanleg van passende recreatievoorzieningen, passende energiewinning en het vinden van een functie voor het oude steenfabrieksterrein. Een aandachtspunt is de mogelijke geluidhinder en dergelijke en daarmee de verstoring van de rust en (natuur/water)beleving van het RKP.	vindt een nadere detaillering van dit netwerk plaats. Dan is ook aandacht voor zaken als veiligheid en schaduw. Bovendien gaan wij ervan uit dat de stranden ook in de toekomst openbaar toegankelijk zijn. 3. In het MER is op hoofdlijnen onderzocht wat effecten van nieuwe ontwikkelingen zijn, waarbij eveneens naar geluidhinder is gekeken. In de planuitwerkkingsfase vindt gedetailleerder onderzoek plaats.
Z14	Coöperatie heideboeren Veluwezoom en stichting heideboerderij Nederland	
Z14.1	Het spreekt indiener zeer aan dat de visie inspeelt op nieuwe begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw'. Indiener merkt echter wel op dat begrippen circulaire en natuur inclusieve landbouw nog concreet inhoud moeten krijgen en dat dit de nodige tijd en overleg vergt. Het heideboerderijconcept kan hier invulling aan geven. Indiener brengt daarvoor de volgende punten in: 1. Indiener benoemt het belang van langjarige beheer en -pacht en geeft aan dat dat alleen in gezamenlijk overleg tot stand kan komen; 2. Indiener benadrukt het belang van het aanbrengen van samenhang met de hele regio. De effecten van beheerafspraken blijven niet beperkt tot het RKP, onder meer vanwege de behoefte aan productiegrond. Ook is aanvullend beleid nodig voor aangepast beheer en ondersteuning voor aanpassingen op hun bedrijven; 3. Indiener wijst op het belang van sociale cohesie: gebiedseigen sturing en lokale betrokkenheid zijn daarbij van belang. Het gebiedsproces moet daarvoor door en vanuit de belanghebbenden worden opgestart, ondersteund door gelieerde partners. 4. Het verdienvermogen van alle partners tezamen moet ertoe bijdragen dat de Veluwezoom zich duurzaam ontwikkelt tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Indiener is van mening dat het behalen van deze doelen zonder eigendomsoverdracht goedkoper is en vraagt daarom deze mogelijkheid te onderzoeken. 5. Indiener wil daadwerkelijk op zoek naar nieuwe manieren van landbouw, veeteelt en akkerbouw, in betere verhouding met de omgeving. Daarvoor is wel voldoende verdienvermogen nodig. Indiener is van	Wij vinden het goed te horen dat begrippen als 'natuurinclusieve landbouw' en 'kringlooplandbouw' indiener aanspreken. Naar aanleiding van deze zienswijze wordt in de IGSV aangegeven dat het streven naar natuurinclusieve landbouw verder moet worden uitgewerkt in goed overleg met alle betrokken partners. Daarnaast leggen we in de IGSV de koppeling met het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. De door indiener aangegeven aandachtspunten spelen bij de uitwerking een belangrijke rol. Uitgezien wordt naar een vruchtbare samenwerking om het nieuwe landbouwconcept samen verder te onderzoeken en te ontwikkelen. Ten slotte wordt (mede naar aanleiding van de punten 2 en 5) nog opgemerkt dat de partners binnen het RKP zich inspinnen om een beter toekomstperspectief voor de landbouw te creëren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond. Zo ontstaat meer ruimte voor blijvende bedrijven in het gebied.

	mening dat grondruil en wellicht bedrijfsverplaatsing daarvoor nodig zijn.	
Z15	LTO Noord, vestiging Zwolle	
Z15.1	<i>Behoud productieruimte</i> Indiener verzoekt om in de visie het perspectief voor de landbouw te beschrijven, waarbij het belang van voldoende productiegrond voor grondgebondenheid en weidegang gerealiseerd kan worden. Indiener mist in de IGSV hoe de landbouw daadwerkelijk perspectief kan worden geboden. Indiener geeft aan dat de teksten van de IGSV en het MER melden dat de bedrijven geen toekomstperspectief hebben. Indiener wil weten hoe die visie tot stand is gekomen. Indiener mist in de beschrijving over de Koppenwaard het gebruik als agrarische grond van grote delen van deze uiterwaard. Vervangen van agrarische gronden voor oobossen is in strijd met het doel om de historische kwaliteiten van de Koppenwaard te verbeteren, want het agrarisch gebruik is van alle tijden en een inherent cultuurhistorisch onderdeel van het landschap.	Zoals in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is verwoord, is het bieden van toekomstperspectief aan de landbouw een van de doelen van het RKP. In de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) uit 2017 is geconcludeerd dat er een hoog percentage kortdurend gebruik van grond is in het RKP en dat dit risico's voor de continuïteit van de bedrijven geeft. Daarnaast is er een tekort aan grond en komt er middels bedrijfsbeëindiging onvoldoende grond beschikbaar voor de blijvende bedrijven. Het bovenstaande is ook in de IGSV gesignaleerd. Daarnaast is hierin beschreven dat onder bovengenoemde omstandigheden de bedrijven een <u>beperkt</u> (in plaats van geen) toekomstperspectief hebben. Om die reden werken de partners binnen het RKP aan een beter toekomstperspectief voor de landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een bedrijfsverplaatsing en/of de verwerving van ruilgrond, waardoor meer ruimte ontstaat voor blijvende bedrijven in het gebied. Vanwege de complexiteit kosten dat soort processen echter de nodige tijd. In antwoord op het bezwaar van indiener, zijn wij van mening dat de IGSV wel degelijk perspectief voor de landbouw biedt. Wel zullen wij naar aanleiding van deze zienswijze het belang van de landbouw in het RKP in hoofdstuk 2 van de IGSV duidelijker en meer uitgebreid onder woorden brengen. Zowel het agrarisch gebruik en het (niet) voorkomen van agrarische erven is in de beschrijving opgenomen. Het agrarisch gebruik blijft voor een deel van de Koppenwaard gehandhaafd, voor een deel wordt in de vorm van oobos ingezet op natuurontwikkeling. De oobosontwikkeling is voor het overgrote deel voorzien op locaties waar al sprake is van oobosontwikkeling en/of locaties die reeds in eigendom zijn van Natuurmonumenten. Het deel van de beoogde

		oibosontwikkeling dat is voorzien op grond die momenteel agrarisch wordt verpacht, is relatief beperkt. De cultuurhistorische kwaliteiten van het agrarisch landschap worden zoveel mogelijk behouden. Daarnaast zijn de cultuurhistorische waarden vooral vertegenwoordigd in de (restanten van de) voormalige steenfabriek.
Z15.2	<i>Beoordeling gevolgen in de m.e.r.:</i> In de opzet van het MER is als beoordelingskader vastgesteld: een kwalitatieve analyse aan de hand van de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) en daarnaast een kwantitatieve analyse op basis van ruimtebeslag. Indiener stelt vast dat: • een kwalitatief voordeel wordt geïntroduceerd dat geen basis vindt in de TVLR; • het de boeren niet duidelijk is of de verdienpotentie daadwerkelijk bestaat; • er geen afsprakenkader ligt omtrent inzet op natuurbeheer en tariefstellingen; • nadelige kwantitatieve effecten wel worden benoemd maar worden in de beoordeling weggestreept tegen een veronderstelde uitplaatsing van twee bedrijven. Die noodzaak wordt onderschreven maar is nog onzeker. Zonder zekerheid over mitigerende maatregelen loopt de score van het MER op de feiten vooruit. Indiener merkt daarbij op dat ondernemers bereid zijn tot overleg met overheden, maar dat zekerheden nodig zijn, alvorens met maatregelen kan worden ingestemd. • De toegenomen frequentie van inundatie heeft nadelig effect op de landbouw. Dit wordt in het MER wel vermeld, maar wordt in de beoordeling niet gekwantificeerd. Indiener is van mening dat niet duidelijk is hoe dit effect is meegenomen in de beoordeling	De veronderstelde verdienpotentie uit natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw is momenteel nog in ontwikkeling en vergt een nadere uitwerking. De inzet is om hier samen met de betrokken grondeigenaren en andere belanghebbenden nader invulling aan te geven. De partners binnen het RKP zetten in op de verwerving van ruilgronden en de verplaatsing van één agrarisch bedrijf. Dit soort processen zijn complex en kosten dan ook de nodige tijd. Ruilgrond en de uitplaatsing van een bedrijf kunnen uiteindelijk bijdragen aan de gewenste extensivering van de landbouw en aan het verhogen van de biodiversiteit, wat leidt tot een verbetering van het toekomstperspectief van de agrariërs in het gebied. Ten slotte is nog van belang om aan te geven dat het VKA, dat beleidsmatig is vertaald in de IGSV, een planhorizon heeft van 2035. Omdat de scores in het MER gebaseerd zijn op de eindsituatie in 2035, is een aanpassing van het MER niet nodig. Het effect van inundatie is inzichtelijk gemaakt en benoemd in het Hoofdrapport MER in onder meer paragraaf 4.3.1, 4.4.5, 5.3.2 en 5.5.1. Deze constatering is mede sturend geweest voor de keuze om geen maaiveldverlaging en geul in de Koppenwaard te realiseren, maar om in te zetten op een transitie naar natuurinclusieve landbouw, aangezien dit beter past in een riviersysteem. De transitie moet leiden tot een businessmodel met voldoende verdien capaciteit bij de toekomstige inrichting van het gebied.
Z15.3	<i>Kwelproblematiek</i> Verlaging van de Koppenwaardse dam en Marsweg leiden tot vaker inunderen, vergroting van de (bestaande) kwelproblematiek en mogelijk tot piping. Het plan geeft niet aan welke maatregelen genomen worden om dit tegen te gaan.	Wij begrijpen de zorg van indiener, te meer omdat nu ook al sprake is van binnendijkse kwel en piping. De verlaging van de Koppenwaardse dam leidt tot vaker inunderen, omdat dit al bij minder hoge hoogwatergolven gebeurt. Dat dit tot meer kwel leidt in het binnendijkse gebied, is

		geconstateerd in het MER. Deze kwel is echter beperkt van duur en ook van omvang, gezien de kleiige bodem in vergelijking met de zandige bodem van de plas, waarvan het peil ook in de huidige situatie al stijgt tijdens een hoogwatergolf. De meer frequente inundatie leidt niet tot een verandering van de pipingproblematiek binnendijks van de Koppenwaard. Nu de waterstanden an sich niet wijzigen mag eenzelfde kweleffect worden verwacht. Hier is het binnendijkse gebied op ingericht. Het voorkomen van extra binnendijkse kwel was wel één van de redenen om in de Koppenwaard geen geul aan te leggen. In het onderzoek naar de dijkversterkingsopgave voor dit gebied zal specifiek aandacht worden besteed aan het tegengaan van binnendijkse kwel en piping.
Z15.4	<i>Ligging beoogde brug Koppenwaardse dam</i> Volgens Indiener is de beoogde brug in de Koppenwaardse dam niet goed gelokaliseerd. Indiener geeft aan dat er in 1988 immers een doorbraak was in het noordelijke deel van de dam.	Wij gaan ervan uit dat indiener de brug bij de Marsweg bedoelt, omdat in de IGSV geen brug is voorzien in de Koppenwaardse dam. De brug Marsweg is indicatief aangegeven op de visiekaart in de IGSV. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en wordt ook de meest optimale locatie van de brug bepaald. Ook dan is er voor belanghebbenden weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
Z15.5	<i>Constructieve veiligheid Koppenwaardse dam/ Marswegkade</i> Niet duidelijk is wat er met de sluis gebeurt, die automatisch sluit bij hoogwater. Als het de bedoeling is de werking van de sluis aan te passen, had dat in het MER onderzocht moeten worden, wat nu niet het geval is. Verder vreest indiener voor extra uitschuring van de dijk met een groter risico op doorbraak.	In de planuitwerkingsfase zal het definitieve ontwerp van de kadeverlaging en de brug worden bepaald. Hierbij zal het effect van het ontwerp op het huidige hydrologisch functioneren van de uiterwaard en sluis worden meegewogen. Het is ons bekend dat de sluis op dit moment een belangrijke rol heeft bij het geleidelijk inunderen en voorspoedig leeglopen van de Koppenwaard.
Z15.6	<i>Natuurbeheer door agrarische bedrijven</i> Indiener geeft aan dat er nog geen overleg is gevoerd over de beschreven verweving van landbouw en natuur en over natuurbeheer door agrarische bedrijven. Het is indiener dan ook niet duidelijk wat deze plannen inhouden en in hoeverre deze de aantasting van de agrarische benutting compenseren. Indiener treedt graag in overleg om dat verder uit te werken.	Tijdens de verkenningsfase zijn verkennende gesprekken gevoerd met de landbouwsector om te komen tot genoemde beleidsambities voor de Koppenwaard. In de planuitwerkingsfase is een nadere uitwerking nodig. Wij gaan hierover gaan ook graag in overleg met indiener en andere belanghebbenden.
Z15.7	<i>Ontstening oevers</i> Indiener is van mening dat er betere opties zijn om de biodiversiteit te verbeteren dan ontstening van oevers. Oeverontstening gaat ten koste van rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoud inspanningen	Uit het MER volgt dat ontstening van rivieroeveren een geschikte manier is om de natuurlijke processen te herstellen en daarmee de biodiversiteit in de rivier op het niveau te krijgen dat voor de KRW is afgesproken. Ook draagt dit bij aan een

		andere opgave, namelijk het zo veel mogelijk beperken van de uitschuring van de bodem, die zorgt voor verdroging in de omliggende (landbouw)gebieden. Uiteraard is in het MER aandacht besteed aan eventuele risico's, zoals voor rivierveiligheid, bevaarbaarheid en onderhoudsinspanningen (zie bijvoorbeeld hoofdstuk 2 en 3 van het Achtergrondrapport MER). Daarbij zijn geen nadelige gevolgen geconstateerd die het doorvoeren van deze maatregel in de weg staan. In de planuitwerkingsfase zal het ontwerp van deze oeverontstening overigens nog nader worden uitgewerkt
Z15.8	<i>Voorgenomen natuurontwikkeling</i> Aanpassing van GNN leidt tot het schrappen van oppervlakten elders. Het plan maakt niet duidelijk of en waar er al dergelijke afspraken zijn gemaakt	Het is ons bekend dat op provinciaal niveau bij het begrenzen van extra GNN elders een oppervlakte geschrapt moet worden. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. De herbegrenzing is voorzien in de planuitwerkingsfase. De bevoegdheid hiertoe ligt overigens niet bij de gemeente, maar bij de provincie.
Z15.9	<i>Natuurontwikkeling in MER</i> In het MER wordt uitgegaan van hoogwatervrije realisatie van ooibos. Dit bevreemdt, aangezien de MER verwijst naar Rivier- en beek begeleidend bos. Dit natuurdoeltype kenmerkt zich door periodieke overstroming. Om binnen de vastgestelde waterstandkaders te blijven, veronderstelt dat volstaan moet worden met een kleinere oppervlakte aan ooibos.	Ontwikkeling van ooibos in de Koppenwaard vindt plaats op zowel hoog- als laaggelegen delen van de uiterwaard. Deze locaties kunnen af en toe inunderen door de rivier en zijn niet geheel hoogwatervrij. De bossen op de laaggelegen delen en die dus de meeste invloed hebben op de doorstroming, zijn in de huidige situatie al aanwezig. Gelet op de bestaande natuurwaarden, is er in de IGSV voor gekozen om deze bossen te behouden. De uitbreiding van ooibos is vooral beoogd op de hoger gelegen gebieden (bij de steenfabriek) en heeft derhalve slechts beperkt invloed op de doorstroming van de IJssel. In de rivierkundige berekeningen van het VKA is rekening gehouden met de ontwikkeling van dit ooibos.
Z16	Belangenvereniging Rhedense Veerweg	
	Belangenvereniging Rhedense Veerweg heeft twee zienswijzen ingediend. De zienswijze die tijdens de inloopavond is ingediend, is vergelijkbaar met de later ingediende zienswijze onder Z16.1.	
Z16.1	<i>Hoogwater:</i> Verlaging van de dijk langs de Koppenwaard heeft grote gevolgen voor de bewoners aan de Rhedense Veerweg en vergt maatregelen om die woningen bereikbaar te houden. Verlaging van de dijk kan voor de lagergelegen woningen aan de Rhedense Veerweg desastreuze gevolgen hebben.	In de IGSV zijn maatregelen beschreven die zorgen voor een waterstandsverlaging (bij hoge rivierafvoeren) en zodoende bijdragen aan de waterveiligheid. In het MER is onderzocht wat de waterstandsverhoging in het Rhederlaag is als gevolg van de kaderverlagingen in de Koppenwaard. Hieruit kan worden afgeleid dat bij een afvoer van zowel 10.000 als 16.000 m³/s bij

		Lobith er geen effect is op de Rhedense Veerweg. Verondersteld mag worden dat dit ook bij andere afvoeren niet het geval is.
Z16.2	<i>Waterkwaliteit:</i> Door verlaging van de dijk langs de Koppenwaard zal hoogwater eerder en dus vaker het Rhederlaag instromen, waardoor de waterkwaliteit in het recreatiegebied vermindert. Dit heeft gevolgen voor de veiligheid van de dagrecreatie en de stranden.	In het MER wordt bevestigd dat de zwemwaterkwaliteit van het Rhederlaag als uitstekend kan worden beoordeeld. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de verhoogde inundatiefrequentie van de Koppenwaard op de waterkwaliteit van het Rhederlaag. In de huidige situatie is reeds sprake van een geleidelijke toename van de hoeveelheid nutriënten en zwevend stof in het Rhederlaag. Deels vindt deze belasting plaats vanuit de instroomopening bij Giesbeek en deels via inundatie van de Koppenwaard bij hoogwater. Mede onder invloed van kwelwater wordt een deel van de nutriënten en het zwevend stof na een hoogwater weer afgevoerd uit het Rhederlaag. In de zomermaanden is hierdoor sprake van helder zwemwater en treden blauwalgen slechts zelden op. Op de lange termijn zal mogelijk sprake zijn van het ophopen van zwevend stof en nutriënten waardoor er een omslag plaatsvindt en in de zomermaanden niet langer helder en blauwalgenvrij water kan worden gegarandeerd. Hoewel de ophoping van zwevend stof en nutriënten een autonoom proces is, zou de verhoging van de inundatiefrequentie vanuit de Koppenwaard dit proces wel kunnen versnellen. In de planuitwerkingsfase zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin het systeem in de huidige situatie al wordt belast door nutriënten en naar de invloed van de verhoogde inundatiefrequentie hierop. Met deze informatie kan het ontwerp van de kadeverlagingen in de Koppenwaard worden geoptimaliseerd met als doel eventuele negatieve effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk te beperken. In het MER is de beoordeling van het VKA op het onderwerp zwemwaterkwaliteit niet gewijzigd maar wel nader toegelicht in lijn met deze reactie op de zienswijze.
Z16.3	<i>Overnachtingshaven:</i> Op de kaart van de IGSV is een overnachtingshaven voor de binnenvaart ingetekend, terwijl er op dit moment een vaarverbod voor de binnenvaart geldt	Over de aanleg van een overnachtingshaven bij Giesbeek vindt in een afzonderlijk en parallel proces besluitvorming plaats. Om een volledig beeld te schetsen voor de

	op het Rhederlaag. In tegenstelling tot de provinciale uitgangspunten, zouden er nu ineens minimaal 17 vaarbewegingen kunnen voorkomen. Het mogelijk maken van een overnachtingshaven voor beroepsvaart staat haaks op de veiligheid, het recreatiebelang en de bijbehorende kwaliteitsimpuls.	ontwikkelingen in Rhederlaag, is wel een aanduiding op de IGSV-kaart opgenomen.
Z16.4	<i>Archeologie</i> Indiener geeft aan dat er wel degelijk archeologische waarden in het gebied voorkomen en dat bij ontzandingswerkzaamheden delen van mammoetskeletten zijn opgezogen. Door een andere werkwijze zijn er geen archeologische vondsten van dien aard meer mogelijk.	In het MER zijn de effecten op archeologische waarden onderzocht. In de planuitwerking zal met name op locaties waar vergravingen zijn voorzien nader archeologisch onderzoek worden uitgevoerd. Voor wat betreft de ontzandingen in het Rhederlaag geldt dat hiervoor een afzonderlijke vergunningprocedure wordt doorlopen. In dat kader zal ook het aspect archeologie een rol spelen.
Z17	Camping-Jachthaven "De Mars"	
Z17.1	Indiener spreekt haar waardering uit over de wijze waarop zij als belanghebbende bij het project is betrokken.	Wij danken u voor uw waardering voor het planproces dat is doorlopen.
Z17.2	<i>De IJssel</i> Indiener stelt vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de uitkomsten van het gehanteerde WAQMORF-model. Ook geeft indiener aan dat in de systeemanalyse de IJssel over een grotere lengte betrokken moet worden. Daarmee vraagt indiener zich ook af of er een betrouwbaar beeld is ontstaan van de te verwachten effecten van de projectmaatregelen.	WAQMORF is een door Rijkswaterstaat ontwikkeld en algemeen geaccepteerd model voor de globale bepaling van effecten op de bodemligging van de hoofdgeul bij grootschalige ingrepen in het gebied. Voor deze fase van het project (verkenning) wordt een dergelijke analyse voldoende geacht voor het maken van principekeuzes voor de met het VKA beoogde ingrepen. In de planuitwerkingsfase worden de ingrepen verder uitgewerkt en zullen de effecten op de bodemligging van de IJssel nauwkeuriger in beeld worden gebracht. Een gevoeligheidsonderzoek en een nadere analyse waarbij de rivier over een grotere lengte wordt beschouwd zullen hier deel van uitmaken. Mede op basis van deze informatie zijn optimalisaties mogelijk en wordt een definitief ontwerp gemaakt.
Z17.3	<i>Hoogwater</i> Indiener geeft een beschouwing van het functioneren van het Koppenwaard-Rhederlaagsysteem tijdens hoogwater. Op basis hiervan concludeert indiener dat het verlagen van de kades in de Koppenwaard resulteert in een toename van de overstromingsfrequentie van de Koppenwaard en het Rhederlaag en hiermee in het frequenter optreden van een hoger peil en een hogere stroomsnelheid en een verlaging van de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Indiener acht dit een ongewenste verslechtering. De oevers in het Rhederlaag zijn, zowel qua talud	De conclusie van indiener dat het verlagen van de zomerkades in de Koppenwaard leidt tot een toename van de inundatie van IJsselwater via de Koppenwaard naar het Rhederlaag wordt in het MER bevestigd. In het MER is aangegeven dat de inundatie van de Koppenwaard toeneemt van eens per ca. 6 jaar naar eens per ca. 2 jaar. In de volgende zienswijze (Z17.4) wordt verder ingegaan op de gevolgen voor waterkwaliteit De gevolgen voor de stabiliteit van de oevers zijn in het MER onderzocht. Door de

	als bescherming, berekend en afgestemd op de huidige situatie. Door frequent meer water en meer stroming in het Rhederlaag kan deze situatie in het gedrang komen. Indiener acht het frequenter optreden van een hoger peil ongewenst en stelt dat de besparing op de dijkverzwaring ter hoogte van de Koppenwaard en het Rhederlaag leidt tot veel meer nadelige gevolgen aldaar. Indiener geeft aan dat verlaging van de zomerkade bovenstrooms in de Koppenwaard, gepaard moet gaan met een brugconstructie over een grotere lengte in de Marsweg of een algehele verhoging van de Marsweg. Het frequenter onderlopen van de Marsweg is voor indiener een onoverkomelijk probleem, omdat daarmee de bereikbaarheid van bedrijven via de Marsweg in het geding is en kan leiden tot grote economische schade. Indiener geeft aan dat door het vergroten van de waterafvoer door het Rhederlaag te verwachten is dat de waterstanden benedenstrooms in de IJssel (bij Giesbeek) toenemen. Dit leidt tot opstuwning en hiermee een hoger peil dan is berekend. Indiener acht om deze reden de hoogwaterberekening onvolledig en de uitkomsten ervan aanvechtbaar.	verhoogde inundatiefrequentie zal vaker sprake zijn van een west-oost stroming in het gebied. De conclusie uit het MER is dat bij zeer hoogwater de stroomsnelheden op enkele plaatsen in de buurt komen van waarden waarbij erosie kan optreden. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om ongewenste oevererosie tegen te gaan. Dat een frequentere inundatie van de Koppenwaard zal resulteren in het frequenter optreden van hoogwaterstanden in het Rhederlaag wordt slechts in beperkte mate door het MER ondersteund. In het MER is aangegeven dat de absolute waterstandsverandering beperkt is. Dit komt mede doordat het Rhederlaag in de huidige situatie ook al in open verbinding staat met de IJssel. In paragraaf 5.3.2 van het hoofdrapport MER is aangegeven dat dit bij een extreem hoge afvoer maximaal een enkele cm is bij de oevers van de Lathumse plas. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de kadeverlagingen in de Koppenwaard en op de Marsweg. Uitgangspunt van het VKA is dat de bereikbaarheid van de aan de Marsweg gelegen bedrijven gelijk blijft. Om deze reden is in het VKA ook uitgegaan van de bouw van een brugconstructie in de weg. De precieze vormgeving, waaronder de lengte van het te overbruggen deel, zal in de planuitwerkingsfase worden bepaald. Indiener gaat er in haar redenatie van uit dat bij een toename van de afvoer via het Rhederlaag de afvoer via de IJssel niet verandert en er ter hoogte van Giesbeek sprake is van een grotere hoeveelheid water dan in de huidige situatie. Dat is niet het geval. Uitgangspunt van het MER is dat de afvoerverdeling ter hoogte van het splitsingspunt IJsselkop niet wijzigt en er door het RKP dus niet meer water via de IJssel wordt afgevoerd. Ter hoogte van Lathum is er alleen sprake van een andere verdeling van het water tussen het Rhederlaag en de IJssel. Ter hoogte van Giesbeek komen beide stromen net als in de
--	---	--

		huidige situatie weer samen. In het MER (zie figuur 2.17 van het Achtergrondrapport MER) is te zien dat dit niet leidt tot een hogere waterstand bij Giesbeek
Z17.4	<i>Waterkwaliteit</i> De huidige goede waterkwaliteit in het Rhederlaag is niet alleen van belang voor het recreatief gebruik, maar ook voor natuur en ecologie. Als vaker dan nu het geval is, grotere hoeveelheden IJsselwater via de Koppenwaard (waarin ook nog twee ongesaneerde stortlocaties liggen) door het Rhederlaag gaan stromen, dan gaat dit ten koste van de waterkwaliteit. Er kan volgens indiner zelfs zoveel disharmonie ontstaan dat de huidige goede waterkwaliteit structureel verloren gaat. Dat is funest voor de recreatieve en natuur-/landschapontwikkeling van het Rhederlaag. Bovendien staat dat haaks op de doelstelling om hier tot een kwaliteitsimpuls te komen. Ook zullen kosten voor beheer en onderhoud hierdoor toenemen.	In het MER wordt bevestigd dat de zwemwaterkwaliteit van het Rhederlaag als uitstekend kan worden beoordeeld. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de verhoogde inundatiefrequentie van de Koppenwaard op de waterkwaliteit van het Rhederlaag. In de huidige situatie is reeds sprake van een geleidelijke toename van de hoeveelheid nutriënten en zwevend stof in het Rhederlaag. Deels vindt deze belasting plaats vanuit de instroomopening bij Giesbeek en deels via inundatie van de Koppenwaard bij hoogwater. Mede onder invloed van kwelwater wordt een deel van de nutriënten en het zwevend stof na een hoogwater weer afgevoerd uit het Rhederlaag. In de zomermaanden is hierdoor sprake van helder zwemwater en treden blauwalgen slechts zelden op. Op de lange termijn zal mogelijk sprake zijn van het ophopen van zwevend stof en nutriënten waardoor er een omslag plaatsvindt en in de zomermaanden niet langer helder en blauwalgenvrij water kan worden gegarandeerd. Hoewel de ophoping van zwevend stof en nutriënten een autonoom proces is, zou de verhoging van de inundatiefrequentie vanuit de Koppenwaard dit proces wel kunnen versnellen. In de planuitwerkingsfase zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin het systeem in de huidige situatie al wordt belast door nutriënten en naar de invloed van de verhoogde inundatiefrequentie hierop. Met deze informatie kan het ontwerp van de kadeverlagingen in de Koppenwaard worden geoptimaliseerd met als doel eventuele negatieve effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk te beperken. In het MER is de beoordeling van het VKA op het onderwerp zwemwaterkwaliteit niet gewijzigd maar wel nader toegelicht in lijn met deze reactie op de zienswijze. Ten slotte wordt opgemerkt dat in het MER literatuuronderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van bodemverontreinigingen

		in het gebied (zie paragraaf 10.5 van het Achtergrondrapport MER). Ook de stortplaatsen in de Koppenwaard zijn hierin vermeld. De stortlocaties zijn afgedekt met grond en begroeiing en kunnen ook in de huidige situatie al overspoelen. Mede gelet op de herinrichtingsmaatregelen in de Koppenwaard zelf zal in de planuitwerkingsfase nader onderzoek worden gedaan naar de toestand van beide stortplaatsen. Zo nodig worden maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen.
Z17.5	<i>Parkontwikkeling</i> Indiener juicht de maatregelen die in de IGSV zijn benoemd voor parkontwikkeling toe. Hoe hier invulling aan wordt gegeven, wordt in de IGSV niet benoemd. Ook ontbreekt, buiten de Vaalwaard en Koppenwaard, een duidelijk landschappelijk streefbeeld. Indiener vraagt aandacht voor de herinrichting van de Marsweg over de hele lengte om tot een verkeersveilige en aantrekkelijke route te komen. Volgens indiener is een scheiding van verkeersfuncties daarbij essentieel. Ook een keermogelijkheid aan het eind van de Marsweg vraagt om invulling.	Wij zijn het eens met de constatering van indiener dat de invulling van de parkontwikkeling en het landschappelijke streefbeeld nog een nadere uitwerking vergen. Dit geldt onder andere ook voor de gewenste herinrichting van de Marsweg. Deze nadere uitwerking vindt plaats in de volgende fase. Samen met de aanliggende bedrijven willen we dan komen tot een goede oplossing voor de Marsweg
Z17.6	Vanuit het IGOR is de wens geuit om de damwand van de zandwinning van K3Delta te behouden met het oog op toekomstige ontwikkelingen.	De damwand is met een tijdelijke vergunning geregeld. Dat impliceert dat de damwand tijdelijk aanwezig is. Wel kan in het kader van de kwaliteitsimpuls die de IGSV beoogt, bekeken worden of de damwand mogelijk kan worden gehandhaafd. Dit is een onderwerp voor de planuitwerkingsfase.
Z17.7	<i>Natuurontwikkeling</i> Indiener geeft aan dat het ontwikkelen van ooibos en andere opgaande beplanting de doorstroom van water bij hoogwater belemmert en bovendien in strijd is met het beleid van Rijkswaterstaat. Indiener pleit voor het vrijhouden van enkele brede stroken ooibos in de Koppenwaard en Vaalwaard, zodat de instroom en uitstroom niet worden belemmerd.	In het RKP komen verschillende opgaven samen, waaronder ook de ontwikkeling van nieuwe natuur. In delen van de Koppenwaard is nieuw ooibos voorzien op zowel de hoog- als de laaggelegen delen van de uiterwaard. Deze locaties kunnen af en toe inunderen door de rivier en zijn niet geheel hoogwatervrij. De bossen op de laaggelegen delen die de meeste invloed hebben op de doorstroming, zijn in de huidige situatie al aanwezig. Gelet op de natuurwaarden die hier al aanwezig zijn, is er in IGSV voor gekozen om deze bossen te behouden. De uitbreiding van ooibos is vooral beoogd op de hoger gelegen gebieden (bij de voormalige steenfabriek) en heeft dus slechts beperkt invloed op de doorstroming van de IJssel. In de rivierkundige berekeningen van het VKA is rekening gehouden met de ontwikkeling van

		dit ooibos. Het aanleggen van brede open stroken wordt op basis van de huidige ontwerpinzichten niet nodig geacht om de gewenste doorstroming te behalen. Voor wat betreft de ooibosontwikkeling in de Vaalwaard geldt dat sprake is van een autonome ontwikkeling, waarvoor eerder al een vergunning is verleend. Deze ooibosontwikkeling staat in het kader van het RKP niet ter discussie.
Z17.8	<i>Duurzame energie:</i> Indiener kan zich vinden in kleinschalige vormen van het opwekken van duurzame energie, zoals zonne-energie op daken. Zonneparken, windenergie en warmte-koudeopslag vindt indiener echter niet passend bij een Natura 2000-gebied, vanwege de negatieve gevolgen voor landschap, natuur en ecologie. Bovendien belemmert dit de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het gebied.	De IGSV geeft aan dat er kansen zijn voor het opwekken van kleinschalige vormen van duurzame energie. Dat kan op daken van gebouwen plaatsvinden maar ook op de Bahrse Pol worden mogelijkheden gezien. Nadrukkelijk is in de visie aangegeven dat dit een goede landschappelijke inpassing vereist. Ook zullen dergelijke initiatieven in goed overleg met belanghebbenden tot stand moeten komen. In het kader van het RKP is ervoor gekozen om geen onderzoek te doen naar mogelijkheden voor de grootschalige winning van duurzame energie. De reden is dat de regio Arnhem-Nijmegen bezig is met het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). Hierin wordt gezien op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de klimaatambitie van de regio. Mocht de RES een specifieke opgave voor het RKP inhouden, dan zal moeten worden onderzocht óf en zo ja, op welke wijze die ruimtelijk kan worden ingepast.
Z17.9	Indiener vindt het MER ter ondersteuning van de ontwerpstructuurvisie (veel) te globaal en wellicht ook onvolledig. Om te voorkomen dat nu al voorgesorteerd wordt op basis van onvolledige gegevens en daarmee onjuiste uitkomsten, richt indiener richt haar zienswijze ook rechtstreeks aan de Commissie voor de m.e.r.	Wij hebben een MER opgesteld dat past bij het abstractieniveau van de IGSV. Van voorsorteren op onvolledige gegevens is in onze ogen dan ook geen sprake. Dit neemt niet weg dat nog een nadere uitwerking nodig is. In de volgende fase gaan we dan ook aan de slag met een gedetailleerder ontwerp, op basis waarvan ook gedetailleerdere onderzoeken kunnen worden uitgevoerd.
Z17.10	Indiener wijst op het ontbreken van archeologisch onderzoek.	Er is archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, met name gebaseerd op verwachtingswaarde-kaarten. In deze fase van planontwikkeling op visieniveau is dit gebruikelijk. In een latere fase vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z17.11	Indiener geeft aan dat informatie over PFAS ontbreekt.	Er is literatuuronderzoek uitgevoerd naar bodemverontreiniging, met name naar puntverontreinigingen. In deze fase is een algemeen onderzoek naar de diffuse

		bodemkwaliteit niet nodig. In een latere fase vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z17.12	Indiener vraagt of de gemeente Zevenaar al een bijdrage voor de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag heeft opgenomen in haar meerjarenbegroting.	De provincie heeft budget beschikbaar gesteld onder de voorwaarde dat ook andere partijen, waaronder de gemeente Zevenaar, meebetalen. De gemeente streeft ernaar om het benodigde budget voor de komende jaren beschikbaar te krijgen. Indien partijen in het gebied profijt hebben, gaan wij ervan uit dat ook zij middelen ter beschikking stellen voor de beoogde kwaliteitsverbetering van het Rhederlaag en de omliggende terreinen.
Z18	Dorpsraad Lathum	
Z18.1	Indiener spreekt haar waardering uit over de wijze waarop zij als belanghebbende bij het project zijn betrokken.	Wij danken u voor uw waardering voor het planproces dat is doorlopen.
Z18.2	<i>De IJssel</i> Indiener stelt vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de uitkomsten van het gehanteerde WAQMORF-model. Ook geeft indiener aan dat in de systeemanalyse de IJssel over een grotere lengte betrokken moet worden. Daarmee vraagt indiener zich ook af of er een betrouwbaar beeld is ontstaan van de te verwachten effecten van de projectmaatregelen.	WAQMORF is een door Rijkswaterstaat ontwikkeld en algemeen geaccepteerd model voor de globale bepaling van effecten op de bodemligging van de hoofdgeul bij grootschalige ingrepen in het gebied. Voor deze fase van het project (verkenning) wordt een dergelijke analyse voldoende geacht voor het maken van principekeuzes voor de met het VKA beoogde ingrepen. In de planuitwerkingsfase worden de ingrepen verder uitgewerkt en zullen de effecten op de bodemligging van de IJssel nauwkeuriger in beeld worden gebracht. Een gevoeligheidsonderzoek en een nadere analyse waarbij de rivier over een grotere lengte wordt beschouwd zullen hier deel van uitmaken. Mede op basis van deze informatie zijn optimalisaties mogelijk en wordt een definitief ontwerp gemaakt.
Z18.3	<i>Hoogwater</i> Indiener geeft een beschouwing van het functioneren van het Koppenwaard-Rhederlaagsysteem tijdens hoogwater. Op basis hiervan concludeert indiener dat het verlagen van de kades in de Koppenwaard resulteert in een toename van de overstromingsfrequentie van de Koppenwaard en het Rhederlaag en hiermee in het frequenter optreden van een hoger peil en een hogere stroomsnelheid en een verlaging van de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Indiener acht dit een ongewenste verslechtering. De oevers in het Rhederlaag zijn, zowel qua talud als bescherming, berekend en afgestemd op de huidige situatie. Door frequent meer water en meer stroming in het Rhederlaag kan deze situatie in het gedrang komen.	De conclusie van indiener dat het verlagen van de zomerkades in de Koppenwaard leidt tot een toename van de inundatie van IJsselwater via de Koppenwaard naar het Rhederlaag wordt in het MER bevestigd. In het MER is aangegeven dat de inundatie van de Koppenwaard toeneemt van eens per ca. 6 jaar naar eens per ca. 2 jaar. In de volgende zienswijze (Z17.4) wordt verder ingegaan op de gevolgen voor waterkwaliteit De gevolgen voor de stabiliteit van de oevers zijn in het MER onderzocht. Door de verhoogde inundatiefrequentie zal vaker sprake zijn van een west-oost stroming in het gebied. De conclusie uit het MER is dat bij zeer hoogwater de stroomsnelheden op

	Indiener acht het frequenter optreden van een hoger peil ongewenst en stelt dat de besparing op de dijkverzwaring ter hoogte van de Koppenwaard en het Rhederlaag leidt tot veel meer nadelige gevolgen aldaar. Indiener geeft aan dat verlaging van de zomerkade bovenstrooms in de Koppenwaard, gepaard moet gaan met een brugconstructie over een grotere lengte in de Marsweg of een algehele verhoging van de Marsweg. Het frequenter onderlopen van de Marsweg is voor indiener een onoverkomelijk probleem, omdat daarmee de bereikbaarheid van bedrijven via de Marsweg in het geding is en kan leiden tot grote economische schade. Indiener geeft aan dat door het vergroten van de waterafvoer door het Rhederlaag te verwachten is dat de waterstanden benedenstrooms in de IJssel (bij Giesbeek) toenemen. Dit leidt tot opstuwning en hiermee een hoger peil dan is berekend. Indiener acht om deze reden de hoogwaterberekening onvolledig en de uitkomsten ervan aanvechtbaar.	enkele plaatsen in de buurt komen van waarden waarbij erosie kan optreden. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om ongewenste oevererosie tegen te gaan. Dat een frequentere inundatie van de Koppenwaard zal resulteren in het frequenter optreden van hoogwaterstanden in het Rhederlaag wordt slechts in beperkte mate door het MER ondersteund. In het MER is aangegeven dat de absolute waterstandsverandering beperkt is. Dit komt mede doordat het Rhederlaag in de huidige situatie ook al in open verbinding staat met de IJssel. In paragraaf 5.3.2 van het hoofdrapport MER is aangegeven dat dit bij een extreem hoge afvoer maximaal een enkele cm is bij de oevers van de Lathumse plas. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de kadeverlagingen in de Koppenwaard en op de Marsweg. Uitgangspunt van het VKA is dat de bereikbaarheid van de aan de Marsweg gelegen bedrijven gelijk blijft. Om deze reden is in het VKA ook uitgegaan van de bouw van een brugconstructie in de weg. De precieze vormgeving, waaronder de lengte van het te overbruggen deel, zal in de planuitwerkingsfase worden bepaald. Indiener gaat er in haar redenering van uit dat bij een toename van de afvoer via het Rhederlaag de afvoer via de IJssel niet verandert en er ter hoogte van Giesbeek sprake is van een grotere hoeveelheid water dan in de huidige situatie. Dat is niet het geval. Uitgangspunt van het MER is dat de afvoerverdeling ter hoogte van het splitsingspunt IJsselkop niet wijzigt en er door het RKP dus niet meer water via de IJssel wordt afgevoerd. Ter hoogte van Lathum is er alleen sprake van een andere verdeling van het water tussen het Rhederlaag en de IJssel. Ter hoogte van Giesbeek komen beide stromen net als in de huidige situatie weer samen. In het MER (zie figuur 2.17 van het Achtergrondrapport MER) is te zien dat dit niet leidt tot een hogere waterstand bij Giesbeek
--	---	--

Z18.4	<i>Waterkwaliteit</i> De huidige goede waterkwaliteit in het Rhederlaag is niet alleen van belang voor het recreatief gebruik, maar ook voor natuur en ecologie. Als vaker dan nu het geval is, grotere hoeveelheden IJsselwater via de Koppenwaard (waarin ook nog twee ongesaneerde stortlocaties liggen) door het Rhederlaag gaan stromen, dan gaat dit ten koste van de waterkwaliteit. Er kan volgens indieneer zelfs zoveel disharmonie ontstaan dat de huidige goede waterkwaliteit structureel verloren gaat. Dat is funest voor de recreatieve en natuur-/landschapsontwikkeling van het Rhederlaag. Bovendien staat dat haaks op de doelstelling om hier tot een kwaliteitsimpuls te komen. Ook zullen kosten voor beheer en onderhoud hierdoor toenemen.	In het MER wordt bevestigd dat de zwemwaterkwaliteit van het Rhederlaag als uitstekend kan worden beoordeeld. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de verhoogde inundatiefrequentie van de Koppenwaard op de waterkwaliteit van het Rhederlaag. In de huidige situatie is reeds sprake van een geleidelijke toename van de hoeveelheid nutriënten en zwevend stof in het Rhederlaag. Deels vindt deze belasting plaats vanuit de instroomopening bij Giesbeek en deels via inundatie van de Koppenwaard bij hoogwater. Mede onder invloed van kwelwater wordt een deel van de nutriënten en het zwevend stof na een hoogwater weer afgevoerd uit het Rhederlaag. In de zomermaanden is hierdoor sprake van helder zwemwater en treden blauwalgen slechts zelden op. Op de lange termijn zal mogelijk sprake zijn van het ophopen van zwevend stof en nutriënten waardoor er een omslag plaatsvindt en in de zomermaanden niet langer helder en blauwalgenvrij water kan worden gegarandeerd. Hoewel de ophoping van zwevend stof en nutriënten een autonoom proces is, zou de verhoging van de inundatiefrequentie vanuit de Koppenwaard dit proces wel kunnen versnellen. In de planuitwerkingsfase zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin het systeem in de huidige situatie al wordt belast door nutriënten en naar de invloed van de verhoogde inundatiefrequentie hierop. Met deze informatie kan het ontwerp van de kadeverlagingen in de Koppenwaard worden geoptimaliseerd met als doel eventuele negatieve effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk te beperken. In het MER is de beoordeling van het VKA op het onderwerp zwemwaterkwaliteit niet gewijzigd maar wel nader toegelicht in lijn met deze reactie op de zienswijze. Ten slotte wordt opgemerkt dat in het MER literatuuronderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van bodemverontreinigingen in het gebied (zie paragraaf 10.5 van het Achtergrondrapport MER). Ook de stortplaatsen in de Koppenwaard zijn hierin
-------	---	---

		vermeld. De stortlocaties zijn afgedekt met grond en begroeiing en kunnen ook in de huidige situatie al overspoelen. Mede gelet op de herinrichtingsmaatregelen in de Koppenwaard zelf zal in de planuitwerkingsfase nader onderzoek worden gedaan naar de toestand van beide stortplaatsen. Zo nodig worden maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen.
Z18.5	<i>Parkontwikkeling</i> Indiener juicht de maatregelen die in de IGSV zijn benoemd voor parkontwikkeling toe. Hoe hier invulling aan wordt gegeven, wordt in de IGSV niet benoemd. Ook ontbreekt, buiten de Vaalwaard en Koppenwaard, een duidelijk landschappelijk streefbeeld. Indiener vraagt aandacht voor de herinrichting van de Marsweg over de hele lengte om tot een verkeersveilige en aantrekkelijke route te komen. Volgens indiener is een scheiding van verkeersfuncties daarbij essentieel. Ook een keermogelijkheid aan het eind van de Marsweg vraagt om invulling.	Wij zijn het eens met de constatering van indiener dat de invulling van de parkontwikkeling en het landschappelijke streefbeeld nog een nadere uitwerking vergen. Dit geldt onder andere ook voor de gewenste herinrichting van de Marsweg. Deze nadere uitwerking vindt plaats in de volgende fase. Samen met de aanliggende bedrijven willen we dan komen tot een goede oplossing voor de Marsweg
Z18.6	Vanuit het IGOR is de wens geuit om de damwand van de zandwinning van K3Delta te behouden met het oog op toekomstige ontwikkelingen.	De damwand is met een tijdelijke vergunning geregeld. Dat impliceert dat de damwand tijdelijk aanwezig is. Wel kan in het kader van de kwaliteitsimpuls die de IGSV beoogt, bekeken worden of de damwand mogelijk kan worden gehandhaafd. Dit is een onderwerp voor de planuitwerkingsfase.
Z18.7	<i>Natuurontwikkeling</i> Indiener geeft aan dat het ontwikkelen van ooibos en andere opgaande beplanting de doorstroom van water bij hoogwater belemmert en bovendien in strijd is met het beleid van Rijkswaterstaat. Indiener pleit voor het vrijhouden van enkele brede stroken ooibos in de Koppenwaard en Vaalwaard, zodat de instroom en uitstroom niet worden belemmerd.	In het RKP komen verschillende opgaven samen, waaronder ook de ontwikkeling van nieuwe natuur. In delen van de Koppenwaard is nieuw ooibos voorzien op zowel de hoog- als de laaggelegen delen van de uiterwaard. Deze locaties kunnen af en toe inunderen door de rivier en zijn niet geheel hoogwatervrij. De bossen op de laaggelegen delen die de meeste invloed hebben op de doorstroming, zijn in de huidige situatie al aanwezig. Gelet op de natuurwaarden die hier al aanwezig zijn, is er in IGSV voor gekozen om deze bossen te behouden. De uitbreiding van ooibos is vooral beoogd op de hoger gelegen gebieden (bij de voormalige steenfabriek) en heeft dus slechts beperkt invloed op de doorstroming van de IJssel. In de rivierkundige berekeningen van het VKA is rekening gehouden met de ontwikkeling van dit ooibos. Het aanleggen van brede open stroken wordt op basis van de huidige

		ontwerpinzichten niet nodig geacht om de gewenste doorstroming te behalen. Voor wat betreft de ooibosontwikkeling in de Vaalwaard geldt dat sprake is van een autonome ontwikkeling, waarvoor eerder al een vergunning is verleend. Deze ooibosontwikkeling staat in het kader van het RKP niet ter discussie.
Z18.8	<i>Duurzame energie:</i> Indiener kan zich vinden in kleinschalige vormen van het opwekken van duurzame energie, zoals zonne-energie op daken. Zonneparken, windenergie en warmte-koudeopslag vindt indiener echter niet passend bij een Natura 2000-gebied, vanwege de negatieve gevolgen voor landschap, natuur en ecologie. Bovendien belemmert dit de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het gebied.	De IGSV geeft aan dat er kansen zijn voor het opwekken van kleinschalige vormen van duurzame energie. Dat kan op daken van gebouwen plaatsvinden maar ook op de Bahrse Pol worden mogelijkheden gezien. Nadrukkelijk is in de visie aangegeven dat dit een goede landschappelijke inpassing vereist. Ook zullen dergelijke initiatieven in goed overleg met belanghebbenden tot stand moeten komen. In het kader van het RKP is ervoor gekozen om geen onderzoek te doen naar mogelijkheden voor de grootschalige winning van duurzame energie. De reden is dat de regio Arnhem-Nijmegen bezig is met het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). Hierin wordt gezien op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de klimaatambitie van de regio. Mocht de RES een specifieke opgave voor het RKP inhouden, dan zal moeten worden onderzocht of en zo ja, op welke wijze die ruimtelijk kan worden ingepast.
Z18.9	Indiener vindt het MER ter ondersteuning van de ontwerpstructuurvisie (veel) te globaal en wellicht ook onvolledig. Om te voorkomen dat nu al voorgesorteerd wordt op basis van onvolledige gegevens en daarmee onjuiste uitkomsten, richt indiener richt haar zienswijze ook rechtstreeks aan de Commissie voor de m.e.r.	Wij hebben een MER opgesteld dat past bij het abstractieniveau van de IGSV. Van voorsorteren op onvolledige gegevens is in onze ogen dan ook geen sprake. Dit neemt niet weg dat nog een nadere uitwerking nodig is. In de volgende fase gaan we dan ook aan de slag met een gedetailleerder ontwerp, op basis waarvan ook gedetailleerdere onderzoeken kunnen worden uitgevoerd.
Z18.10	Indiener wijst op het ontbreken van archeologisch onderzoek.	Er is archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, met name gebaseerd op verwachtingswaarde-kaarten. In deze fase van planontwikkeling op visieniveau is dit gebruikelijk. In een latere fase vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z18.11	Indiener geeft aan dat informatie over PFAS ontbreekt.	Er is literatuuronderzoek uitgevoerd naar bodemverontreiniging, met name naar puntverontreinigingen. In deze fase is een algemeen onderzoek naar de diffuse bodemkwaliteit niet nodig. In een latere fase

		vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z18.12	Indiener vraagt of de gemeente Zevenaar al een bijdrage voor de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag heeft opgenomen in haar meerjarenbegroting.	De provincie heeft budget beschikbaar gesteld onder de voorwaarde dat ook andere partijen, waaronder de gemeente Zevenaar, meebetalen. De gemeente streeft ernaar om het benodigde budget voor de komende jaren beschikbaar te krijgen. Indien partijen in het gebied profijt hebben, gaan wij ervan uit dat ook zij middelen ter beschikking stellen voor de beoogde kwaliteitsverbetering van het Rhederlaag en de omliggende terreinen.
Z19	Melkveebedrijf M.J.E. Kraaijvanger, Lathum	
Z19.1	<i>Behoud productieruimte</i> Indiener benoemt het belang van behoud van haar productieruimte en verzoekt om voldoende compensatie voor de financiële continuïteit van haar bedrijf. In dat kader stelt indiener een maximale verlaging van 50-60 cm voor en iets minder ooibos. Indiener benadrukt het belang van agrarisch beheer, ook in het kader van behoud van cultuurhistorie en landschap.	Indiener constateert terecht dat het agrarisch beheer in de Koppenwaard van belang is voor het behoud van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Met de IGSV wordt dit behoud nagestreefd, in combinatie met het verbeteren van de doorstroming van de rivier. De IGSV beoogt kadeverlagingen bij de Koppenwaardse dam en de Marsweg om zo bij hoge rivierafvoeren een waterstandsdeling te realiseren. Het gevolg hiervan is dat de inundatie-frequentie ten opzichte van de huidige situatie toeneemt en vergelijkbaar wordt met die in de Velperwaarden die ook voor een belangrijk deel in agrarisch gebruik is. De plannen voor de Koppenwaard (waaronder de vormgeving van de kadeverlagingen en de ooibossen) worden in de volgende fase nader uitgewerkt. Dan moet ook bepaald worden of, rekening houdend met alle belangen in het gebied, de hoeveelheid kadeverlaging kan worden geoptimaliseerd. Er zal hierbij ook meer gedetailleerd aandacht zijn voor de gevolgen voor de gebruikers in het gebied. Op basis hiervan ontstaat meer duidelijkheid over eventuele compensatie van nadelige effecten.
Z19.2	<i>Kwelproblematiek</i> Verlaging van de Koppenwaardse dam en Marsweg leiden tot vaker inunderen, vergroting van de (bestaande) kwelproblematiek en mogelijk tot piping. Het plan geeft niet aan welke maatregelen genomen worden om dit tegen te gaan.	Wij begrijpen de zorg van indiener, te meer omdat nu ook al sprake is van binnendijkse kwel en piping. De verlaging van de Koppenwaardse dam leidt tot vaker inunderen, omdat dit al bij minder hoge hoogwatergolven gebeurt. Dat dit tot meer kwel leidt in het binnendijkse gebied, is geconstateerd in het MER. Deze kwel is

		echter beperkt van duur en ook van omvang, gezien de kleiige bodem in vergelijking met de zandige bodem van de plas, waarvan het peil ook in de huidige situatie al stijgt tijdens een hoogwatergolf. De meer frequente inundatie leidt niet tot een verandering van de pipingproblematiek binnendijs van de Koppenwaard. Nu de waterstanden an sich niet wijzigen mag eenzelfde kweleffect worden verwacht. Hier is het binnendijkse gebied op ingericht. Het voorkomen van extra binnendijkse kwel was wel één van de redenen om in de Koppenwaard geen geul aan te leggen. In het onderzoek naar de dijkversterkingsopgave voor dit gebied zal specifiek aandacht worden besteed aan het tegengaan van binnendijkse kwel en piping.
Z19.3	<i>Ligging beoogde brug Koppenwaardse dam</i> Volgens Indiener is de beoogde brug in de Koppenwaardse dam niet goed gelokaliseerd. Indiener geeft aan dat er in 1988 immers een doorbraak was in het noordelijke deel van de dam.	Wij gaan ervan uit dat indiener de brug bij de Marsweg bedoelt, omdat in de IGSV geen brug is voorzien in de Koppenwaardse dam. De brug Marsweg is indicatief aangegeven op de visiekaart in de IGSV. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en wordt ook de meest optimale locatie van de brug bepaald. Ook dan is er voor belanghebbenden weer uitgebreid de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van het gebied.
Z19.4	<i>Constructieve veiligheid Koppenwaardse dam/ Marswegkade</i> Niet duidelijk is wat er met de sluis gebeurt, die automatisch sluit bij hoogwater. Als het de bedoeling is de werking van de sluis aan te passen, had dat in het MER onderzocht moeten worden, wat nu niet het geval is. Verder vreest indiener voor extra uitschuring van de dijk met een groter risico op doorbraak.	In de planuitwerkingsfase zal het definitieve ontwerp van de kadeverlaging en de brug worden bepaald. Hierbij zal het effect van het ontwerp op het huidige hydrologisch functioneren van de uiterwaard en sluis worden meegewogen. Het is ons bekend dat de sluis op dit moment een belangrijke rol heeft bij het geleidelijk inunderen en voorspoedig leeglopen van de Koppenwaard.
Z19.5	<i>Natuurbeheer door agrarische bedrijven</i> Indiener geeft aan dat er nog geen overleg is gevoerd over de beschreven verweving van landbouw en natuur en over natuurbeheer door agrarische bedrijven. Het is indiener dan ook niet duidelijk wat deze plannen inhouden en in hoeverre deze de aantasting van de agrarische benutting compenseren. Indiener treedt graag in overleg om dat verder uit te werken.	Tijdens de verkenningsfase zijn verkennende gesprekken gevoerd met de landbouwsector om te komen tot genoemde beleidsambities voor de Koppenwaard. In de planuitwerkingsfase is een nadere uitwerking nodig. Wij gaan hierover gaan ook graag in overleg met indiener en andere belanghebbenden.
Z19.6	<i>Beoordeling gevolgen in de m.e.r.:</i> In de opzet van het MER is als beoordelingskader vastgesteld: een kwalitatieve analyse aan de hand van de Toekomstverkenning Landbouw Rivierklimaatpark IJsselpoort (TVLR) en daarnaast een kwantitatieve analyse op basis van ruimtebeslag. Indiener stelt vast dat:	De veronderstelde verdienpotentie uit natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw is momenteel nog in ontwikkeling en vergt een nadere uitwerking. De inzet is om hier samen met de betrokken grondeigenaren en andere belanghebbenden nader invulling aan te geven.

	• een kwalitatief voordeel wordt geïntroduceerd dat geen basis vindt in de TVLR; • het de boeren niet duidelijk is of de verdienpotentie daadwerkelijk bestaat; • er geen afsprakenkader ligt omtrent inzet op natuurbeheer en tariefstellingen; • nadelige kwantitatieve effecten wel worden benoemd maar worden in de beoordeling weggestreept tegen een veronderstelde uitplaatsing van twee bedrijven. Die noodzaak wordt onderschreven maar is nog onzeker. Zonder zekerheid over mitigerende maatregelen loopt de score van het MER op de feiten vooruit. Indiener merkt daarbij op dat ondernemers bereid zijn tot overleg met overheden, maar dat zekerheden nodig zijn, alvorens met maatregelen kan worden ingestemd.	De partners binnen het RKP zetten in op de verwerving van ruilgronden en de verplaatsing van één agrarisch bedrijf. Dit soort processen zijn complex en kosten dan ook de nodige tijd. Ruilgrond en de uitplaatsing van een bedrijf kunnen uiteindelijk bijdragen aan de gewenste extensivering van de landbouw en aan het verhogen van de biodiversiteit, wat leidt tot een verbetering van het toekomstperspectief van de agrariërs in het gebied. Ten slotte is nog van belang om aan te geven dat het VKA, dat beleidsmatig is vertaald in de IGSV, een planhorizon heeft van 2035. Omdat de scores in het MER gebaseerd zijn op de eindsituatie in 2035, is een aanpassing van het MER niet nodig.
Z19.7	<i>Natuurontwikkeling</i> Aanpassing van GNN leidt tot schrappen oppervlakten elders. Het plan maakt dat niet duidelijk of hierover al.	Het is ons bekend dat op provinciaal niveau bij het begrenzen van extra GNN elders een oppervlakte geschrapt moet worden. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt. De herbegrenzing is voorzien in de planuitwerkingsfase. De bevoegdheid hiertoe ligt overigens niet bij de gemeente, maar bij de provincie.
Z20	LandRaad, namens maatschap Weijers De Genders	
Z20.1	De zienswijze van indiener ziet op de agrarische percelen op twee locaties, te weten één locatie in de Koppenwaard en één locatie ten oosten van Giesbeek aan de IJssel.	
Z20.2	<i>Agrarisch perceel Koppenwaard</i> Indiener wenst de huidige landbouwfunctie op zijn percelen te behouden en verzet zich tegen de functie natuurinclusieve landbouw die op zijn perceel terecht is gekomen. In de IGSV, noch in het MER is onderbouwd waarom specifiek op zijn perceel de functie natuurinclusieve landbouw ontwikkeld zou moeten worden. Ook maakt indiener bezwaar tegen het verlagen van de Koppenwaardse dam en de kade onder de Marsweg omdat het perceel van indiener eerder zal overstromen. Hierdoor worden de percelen minder geschikt voor de teelt van maïs of andere akkerbouwgewassen en zal de bijdrage van dit perceel aan de ruwvoervoorziening van indiener fors afnemen. Indiener bestrijdt ook de noodzaak voor de kadeverlaging van de IJsseldijk en de Marsweg. In dat kader verwijst indiener naar de geul in de Hondsbroeksche Pleij en de IJsseldijkwaard in	Om tot de keuzes te komen die in de IGSV zijn vastgelegd, heeft een uitvoerig proces plaats gevonden, waarin aan de hand van een groot aantal stappen is 'getrechterd' naar een VKA dat uiteindelijk in de IGSV is geland. De onderzoeksalternatieven zijn uitvoerig op hun effecten onderzocht, zodat we een afgewogen en inzichtelijke keuze voor het VKA hebben kunnen maken. Dit proces is begeleid door vele overleggen met gebiedspartijen, burgers en belanghebbenden. De uitkomst is een compromis, waarin alle belangen zijn afgewogen en waarin de doelen van waterveiligheid, scheepvaart, natuur en economie het best tot hun recht komen. In de Koppenwaard was het streven naar versterking van de biodiversiteit reden om in te zetten op natuurinclusieve landbouw. Bij een dergelijk proces is het doorgaans niet te voorkomen dat er keuzes gemaakt

	onderzoeksalternatief 'Avontuurlijk loslaten', die een waterstandsdeling van 15 centimeter lokaal en 6 centimeter op de IJsselkop heeft. In het VKA wordt in deze uiterwaarden een waterstandsdeling van 7 centimeter lokaal en 3 centimeter IJsselkop bereikt. Dit verschil wordt volgens indiener veroorzaakt door de uitbreiding van het hoogwatervrije terrein van Putman. Indiener is van mening dat de noodzaak voor uitbreiding van het terrein van Putman ontbreekt, zodat volstaan kan worden met een beperkte kadeverlaging in de Koppenwaard. Om de kadeverlaging te compenseren verzoekt Indiener om een kade rond zijn perceel of deze toe te voegen aan het recreatiepark Rhederlaagse Meren.	worden, die niet voor iedereen positief uitvallen. De vergelijking die indiener maakt tussen het onderzoeksalternatief 'Avontuurlijk loslaten' en het VKA is niet zuiver. Het onderzoeksalternatief 'Avontuurlijk loslaten' gaat – naast het stroomlijnen van Putman en Struyk Verwo en de aanleg van een geul – immers ook uit van het reliëfvolgend ontgraven van de IJsseldijkerwaard. Deze maatregel is niet overgenomen in het VKA. Verder wordt bestreden dat de noodzaak voor kadeverlaging in de Koppenwaard bepaald is door de uitbreiding van het bedrijventerrein van Putman. In de IGSV is sprake van een adaptief systeem, waarbij de kadeverlaging in de Koppenwaard een essentiële schakel vormt om de hoeveelheid waterstandsdeling bij hoogwater te beïnvloeden. Voor het Putman geldt dat de uitbreiding van het hoogwatervrije terrein niet mag leiden tot een verkleining van de afvoercapaciteit. Dit betekent dat Putman de waterstandsverhogende effecten van de maatregel zal moeten compenseren door een waterstandsverlaging te realiseren, die het waterstandsverhogende effect ter plekke wegneemt. De plannen voor de Koppenwaard (waaronder de vormgeving van de kadeverlagingen en de oobossen) worden in de volgende fase nader uitgewerkt. Dan moet ook bepaald worden of, rekening houdend met alle belangen in het gebied, de hoeveelheid kadeverlaging kan worden geoptimaliseerd. Er zal hierbij ook meer gedetailleerd aandacht zijn voor de gevolgen voor de gebruikers in het gebied. Op basis hiervan ontstaat meer duidelijkheid over eventuele compensatie van nadelige effecten.
Z20.3	<i>Agrarische perceel in Giesbeek</i> In de IGSV krijgt een deel van de percelen de functie 'Ooibos' en de rest van deze percelen de functie 'Natuur'. Indiener verzet zich tegen deze functietoekenning omdat die de bedrijfsvoering raken. Bovendien hebben deze ontwikkelingen een negatief effect op de waarde van de percelen. Indiener vindt bovendien dat in de IGSV en de MER een onderbouwing ontbreekt om genoemde keuzes te rechtvaardigen. Indiener verzoekt om een agrarische functie toe te kennen conform de huidige bestemming.	Op de genoemde percelen van indiener is in de ontwerp-IGSV onterecht de aanduiding 'Natuur' opgenomen. Met het RKP wordt hier ingezet op de ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw. De bosontwikkeling is voorzien op naastgelegen percelen waar in de huidige situatie al sprake is van bosontwikkeling. Het IGSV wordt hierop aangepast.

Z21	Leisurelands	
Z21.1	Indiener is positief over het proces dat is doorlopen en de constructieve gesprekken die in dat kader hebben plaatsgevonden. De ambitie om tot een kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag te komen en ontwikkelmogelijkheden te faciliteren sluit aan bij de noodzaak die indiener ziet om te blijven vernieuwen en ontwikkelen. Om een nadere invulling te geven aan de beoogde kwaliteitsimpuls en de ontwikkelmogelijkheden verwijst indiener naar de 'Toekomstvisie Rhederlaag, waterparel van de IJssel'. Als aanvulling op de beleidsambities voor het Rhederlaag vraagt indiener om naast de Bahrse Pol ook het huidige zandoverslagterrein aan de Rivierweg aan te wijzen als locatie met ruimte voor ontwikkeling van recreatie inclusief bebouwing. Verder onderschrijft indiener het belang om de Marsweg veiliger en aantrekkelijker te maken. Volgens indiener is het daarbij essentieel dat verkeersfuncties gescheiden worden en de Marsweg niet wordt omgezet naar een fietsstraat. Ook een keermogelijkheid aan het eind van de Marsweg vraagt om invulling.	Wij danken indiener voor de waardering die hij uitspreekt voor het doorlopen planproces. Daarnaast zijn wij verheugd met het feit dat indiener de ambities voor het Rhederlaag onderschrijft. In de volgende fase gaan wij graag met indiener en andere belanghebbenden aan de slag met de nadere uitwerking van de beoogde kwaliteitsimpuls. Dan is het onder meer zaak om te komen tot een passende functie voor het huidige zandoverslag terrein en een veilige en aantrekkelijke inrichting van de Marsweg. Het is goed om te zien dat indiener hier in de vorm van de aangereikte 'Toekomstvisie Rhederlaag' samen met andere partijen al uitgebreid over na heeft gedacht.
Z21.2	Indiener uit een aantal zorgen met betrekking tot het RKP. De zorg betreft onder meer de verslechtering van de waterkwaliteit, als gevolg van de frequentie waarmee rivierwater het recreatiegebied binnenkomt. Indiener spreekt ook zijn zorg uit over de gemiddelde waterstand, die een nadelig effect voor recreatief gebruik heeft. Een derde zorg betreft de verhoging van de stroomsnelheid van het water in het Rhederlaag bij (extreem) hoogwater en de gevolgen daarvan voor de oevers en oeverbescherming. Aan deze zorgen ligt een viertal punten ten grondslag:	Genoemde onderwerpen komen in hieronder aan de orde.
Z21.3	<i>De IJssel</i> Indiener stelt vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de uitkomsten van het gehanteerde WAQMORF-model. Ook geeft indiener aan dat in de systeemanalyse de IJssel over een grotere lengte betrokken moeten worden. Daarmee vraagt indiener zich ook af of er een betrouwbaar beeld is ontstaan van de te verwachten effecten van de projectmaatregelen.	WAQMORF is een door Rijkswaterstaat ontwikkeld en algemeen geaccepteerd model voor de globale bepaling van effecten op de bodemligging van de hoofdgeul bij grootschalige ingrepen in het gebied. Voor deze fase van het project (verkenning) wordt een dergelijke analyse voldoende geacht voor het maken van principekeuzes voor de met het VKA beoogde ingrepen. In de planuitwerkingsfase worden de ingrepen verder uitgewerkt en zullen de effecten op de bodemligging van de IJssel nauwkeuriger in beeld worden gebracht. Een gevoeligheidsonderzoek en een nadere analyse waarbij de rivier over een grotere lengte wordt beschouwd zullen hier deel van uitmaken. Mede op basis van deze

		informatie zijn optimalisaties mogelijk en wordt een definitief ontwerp gemaakt.
Z21.4	<i>Hoogwater</i> Indiener geeft een beschouwing van het functioneren van het Koppenwaard-Rhederlaagsysteem tijdens hoogwater. Op basis hiervan concludeert indiener dat het verlagen van de kades in de Koppenwaard resulteert in een toename van de overstromingsfrequentie van de Koppenwaard en het Rhederlaag en hiermee in het frequenter optreden van een hoger peil en een hogere stroomsnelheid en een verlaging van de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Indiener acht dit een ongewenste verslechtering. De oevers in het Rhederlaag zijn, zowel qua talud als bescherming, berekend en afgestemd op de huidige situatie. Door frequent meer water en meer stroming in het Rhederlaag kan deze situatie in het gedrang komen. Indiener acht het frequenter optreden van een hoger peil ongewenst en stelt dat de besparing op de dijkverzwaring ter hoogte van de Koppenwaard en het Rhederlaag leidt tot veel meer nadelige gevolgen aldaar. Indiener geeft aan dat verlaging van de zomerkaade bovenstrooms in de Koppenwaard, gepaard moet gaan met een brugconstructie over een grotere lengte in de Marsweg of een algehele verhoging van de Marsweg. Het frequenter onderlopen van de Marsweg is voor indiener een onoverkomelijk probleem, omdat daarmee de bereikbaarheid van bedrijven via de Marsweg in het geding is en kan leiden tot grote economische schade.	De conclusie van indiener dat het verlagen van de zomerkaades in de Koppenwaard leidt tot een toename van de inundatie van IJsselwater via de Koppenwaard naar het Rhederlaag wordt in het MER bevestigd. In het MER is aangegeven dat de inundatie van de Koppenwaard toeneemt van eens per ca. 6 jaar naar eens per ca. 2 jaar. In de volgende zienswijze (Z17.4) wordt verder ingegaan op de gevolgen voor waterkwaliteit De gevolgen voor de stabiliteit van de oevers zijn in het MER onderzocht. Door de verhoogde inundatiefrequentie zal vaker sprake zijn van een west-oost stroming in het gebied. De conclusie uit het MER is dat bij zeer hoogwater de stroomsnelheden op enkele plaatsen in de buurt komen van waarden waarbij erosie kan optreden. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om ongewenste oevererosie tegen te gaan. Dat een frequentere inundatie van de Koppenwaard zal resulteren in het frequenter optreden van hoogwaterstanden in het Rhederlaag wordt slechts in beperkte mate door het MER ondersteund. In het MER is aangegeven dat de absolute waterstandsverandering beperkt is. Dit komt mede doordat het Rhederlaag in de huidige situatie ook al in open verbinding staat met de IJssel. In paragraaf 5.3.2 van het hoofdrapport MER is aangegeven dat dit bij een extreem hoge afvoer maximaal een enkele cm is bij de oevers van de Lathumse plas. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de kadeverlagingen in de Koppenwaard en op de Marsweg. Uitgangspunt van het VKA is dat de bereikbaarheid van de aan de Marsweg gelegen bedrijven gelijk blijft. Om deze reden is in het VKA ook uitgegaan van de bouw van een brugconstructie in de weg. De precieze vormgeving, waaronder de lengte van het te overbruggen deel, zal in de planuitwerkingsfase worden bepaald.

	Indiener geeft aan dat door het vergroten van de waterafvoer door het Rhederlaag te verwachten is dat de waterstanden benedenstrooms in de IJssel (bij Giesbeek) toenemen. Dit leidt tot opstuwning en hiermee een hoger peil dan is berekend. Indiener acht om deze reden de hoogwaterberekening onvolledig en de uitkomsten ervan aanvechtbaar.	Indiener gaat er in haar redenatie van uit dat bij een toename van de afvoer via het Rhederlaag de afvoer via de IJssel niet verandert en er ter hoogte van Giesbeek sprake is van een grotere hoeveelheid water dan in de huidige situatie. Dat is niet het geval. Uitgangspunt van het MER is dat de afvoerverdeling ter hoogte van het splitsingspunt IJsselkop niet wijzigt en er door het RKP dus niet meer water via de IJssel wordt afgevoerd. Ter hoogte van Lathum is er alleen sprake van een andere verdeling van het water tussen het Rhederlaag en de IJssel. Ter hoogte van Giesbeek komen beide stromen net als in de huidige situatie weer samen. In het MER (zie figuur 2.17 van het Achtergrondrapport MER) is te zien dat dit niet leidt tot een hogere waterstand bij Giesbeek
Z21.5	<i>Waterkwaliteit</i> De huidige goede waterkwaliteit in het Rhederlaag is niet alleen van belang voor het recreatief gebruik, maar ook voor natuur en ecologie. Als vaker dan nu het geval is, grotere hoeveelheden IJsselwater via de Koppenwaard (waarin ook nog twee ongesaneerde stortlocaties liggen) door het Rhederlaag gaan stromen, dan gaat dit ten koste van de waterkwaliteit. Er kan volgens indiener zelfs zoveel disharmonie ontstaan dat de huidige goede waterkwaliteit structureel verloren gaat. Dat is funest voor de recreatieve en natuur-/landschapsontwikkeling van het Rhederlaag. Bovendien staat dat haaks op de doelstelling om hier tot een kwaliteitsimpuls te komen. Ook zullen kosten voor beheer en onderhoud hierdoor toenemen.	In het MER wordt bevestigd dat de zwemwaterkwaliteit van het Rhederlaag als uitstekend kan worden beoordeeld. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de verhoogde inundatiefrequentie van de Koppenwaard op de waterkwaliteit van het Rhederlaag. In de huidige situatie is reeds sprake van een geleidelijke toename van de hoeveelheid nutriënten en zwevend stof in het Rhederlaag. Deels vindt deze belasting plaats vanuit de instroomopening bij Giesbeek en deels via inundatie van de Koppenwaard bij hoogwater. Mede onder invloed van kwelwater wordt een deel van de nutriënten en het zwevend stof na een hoogwater weer afgevoerd uit het Rhederlaag. In de zomermaanden is hierdoor sprake van helder zwemwater en treden blauwalgen slechts zelden op. Op de lange termijn zal mogelijk sprake zijn van het ophopen van zwevend stof en nutriënten waardoor er een omslag plaatsvindt en in de zomermaanden niet langer helder en blauwalgenvrij water kan worden gegarandeerd. Hoewel de ophoping van zwevend stof en nutriënten een autonoom proces is, zou de verhoging van de inundatiefrequentie vanuit de Koppenwaard dit proces wel kunnen versnellen. In de planuitwerkingsfase zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin het systeem in de huidige situatie al wordt belast door nutriënten en naar de

		invloed van de verhoogde inundatiefrequentie hierop. Met deze informatie kan het ontwerp van de kadeverlagingen in de Koppenwaard worden geoptimaliseerd met als doel eventuele negatieve effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk te beperken. In het MER is de beoordeling van het VKA op het onderwerp zwemwaterkwaliteit niet gewijzigd maar wel nader toegelicht in lijn met deze reactie op de zienswijze. Ten slotte wordt opgemerkt dat in het MER literatuuronderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van bodemverontreinigingen in het gebied (zie paragraaf 10.5 van het Achtergrondrapport MER). Ook de stortplaatsen in de Koppenwaard zijn hierin vermeld. De stortlocaties zijn afgedekt met grond en begroeiing en kunnen ook in de huidige situatie al overspoelen. Mede gelet op de herinrichtingsmaatregelen in de Koppenwaard zelf zal in de planuitwerkingsfase nader onderzoek worden gedaan naar de toestand van beide stortplaatsen. Zo nodig worden maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen.
Z21.6	<i>Natuurontwikkeling</i> Indiener geeft aan dat het ontwikkelen van ooibos en andere opgaande beplanting de doorstroom van water bij hoogwater belemmert en bovendien in strijd is met het beleid van Rijkswaterstaat. Indiener pleit voor het vrijhouden van enkele brede stroken ooibos in de Koppenwaard en Vaalwaard, zodat de instroom en uitstroom niet worden belemmerd.	In het RKP komen verschillende opgaven samen, waaronder ook de ontwikkeling van nieuwe natuur. In delen van de Koppenwaard is nieuw ooibos voorzien op zowel de hoog- als de laaggelegen delen van de uiterwaard. Deze locaties kunnen af en toe inunderen door de rivier en zijn niet geheel hoogwatervrij. De bossen op de laaggelegen delen die de meeste invloed hebben op de doorstroming, zijn in de huidige situatie al aanwezig. Gelet op de natuurwaarden die hier al aanwezig zijn, is er in IGSV voor gekozen om deze bossen te behouden. De uitbreiding van ooibos is vooral beoogd op de hoger gelegen gebieden (bij de voormalige steenfabriek) en heeft dus slechts beperkt invloed op de doorstroming van de IJssel. In de rivierkundige berekeningen van het VKA is rekening gehouden met de ontwikkeling van dit ooibos. Het aanleggen van brede open stroken wordt op basis van de huidige ontwerpinzichten niet nodig geacht om de gewenste doorstroming te behalen.

		Voor wat betreft de ooibosontwikkeling in de Vaalwaard geldt dat sprake is van een autonome ontwikkeling, waarvoor eerder al een vergunning is verleend. Deze ooibosontwikkeling staat in het kader van het RKP niet ter discussie.
Z22	Recreatiepark de Veerstal	
Z22.1	Indiener spreekt haar waardering uit over de wijze waarop zij als belanghebbende bij het project zijn betrokken.	Wij danken u voor uw waardering voor het planproces dat is doorlopen.
Z22.2	<i>De IJssel</i> Indiener stelt vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de uitkomsten van het gehanteerde WAQMORF-model. Ook geeft indiener aan dat in de systeemanalyse de IJssel over een grotere lengte betrokken moet worden. Daarmee vraagt indiener zich ook af of er een betrouwbaar beeld is ontstaan van de te verwachten effecten van de projectmaatregelen.	WAQMORF is een door Rijkswaterstaat ontwikkeld en algemeen geaccepteerd model voor de globale bepaling van effecten op de bodemligging van de hoofdgeul bij grootschalige ingrepen in het gebied. Voor deze fase van het project (verkenning) wordt een dergelijke analyse voldoende geacht voor het maken van principekeuzes voor de met het VKA beoogde ingrepen. In de planuitwerkingsfase worden de ingrepen verder uitgewerkt en zullen de effecten op de bodemligging van de IJssel nauwkeuriger in beeld worden gebracht. Een gevoeligheidsonderzoek en een nadere analyse waarbij de rivier over een grotere lengte wordt beschouwd zullen hier deel van uitmaken. Mede op basis van deze informatie zijn optimalisaties mogelijk en wordt een definitief ontwerp gemaakt.
Z22.3	<i>Hoogwater</i> Indiener geeft een beschouwing van het functioneren van het Koppenwaard-Rhederlaagsysteem tijdens hoogwater. Op basis hiervan concludeert indiener dat het verlagen van de kades in de Koppenwaard resulteert in een toename van de overstromingsfrequentie van de Koppenwaard en het Rhederlaag en hiermee in het frequenter optreden van een hoger peil en een hogere stroomsnelheid en een verlaging van de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Indiener acht dit een ongewenste verslechtering. De oevers in het Rhederlaag zijn, zowel qua talud als bescherming, berekend en afgestemd op de huidige situatie. Door frequent meer water en meer stroming in het Rhederlaag kan deze situatie in het gedrang komen.	De conclusie van indiener dat het verlagen van de zomerkades in de Koppenwaard leidt tot een toename van de inundatie van IJsselwater via de Koppenwaard naar het Rhederlaag wordt in het MER bevestigd. In het MER is aangegeven dat de inundatie van de Koppenwaard toeneemt van eens per ca. 6 jaar naar eens per ca. 2 jaar. In de volgende zienswijze (Z17.4) wordt verder ingegaan op de gevolgen voor waterkwaliteit De gevolgen voor de stabiliteit van de oevers zijn in het MER onderzocht. Door de verhoogde inundatiefrequentie zal vaker sprake zijn van een west-oost stroming in het gebied. De conclusie uit het MER is dat bij zeer hoogwater de stroomsnelheden op enkele plaatsen in de buurt komen van waarden waarbij erosie kan optreden. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om ongewenste oevererosie tegen te gaan.

	Indiener acht het frequenter optreden van een hoger peil ongewenst en stelt dat de besparing op de dijkverzwaring ter hoogte van de Koppenwaard en het Rhederlaag leidt tot veel meer nadelige gevolgen aldaar. Indiener geeft aan dat verlaging van de zomerkade bovenstrooms in de Koppenwaard, gepaard moet gaan met een brugconstructie over een grotere lengte in de Marsweg of een algehele verhoging van de Marsweg. Het frequenter onderlopen van de Marsweg is voor indiener een onoverkomelijk probleem, omdat daarmee de bereikbaarheid van bedrijven via de Marsweg in het geding is en kan leiden tot grote economische schade. Indiener geeft aan dat door het vergroten van de waterafvoer door het Rhederlaag te verwachten is dat de waterstanden benedenstrooms in de IJssel (bij Giesbeek) toenemen. Dit leidt tot opstuwning en hiermee een hoger peil dan is berekend. Indiener acht om deze reden de hoogwaterberekening onvolledig en de uitkomsten ervan aanvechtbaar.	Dat een frequentere inundatie van de Koppenwaard zal resulteren in het frequenter optreden van hoogwaterstanden in het Rhederlaag wordt slechts in beperkte mate door het MER ondersteund. In het MER is aangegeven dat de absolute waterstandsverandering beperkt is. Dit komt mede doordat het Rhederlaag in de huidige situatie ook al in open verbinding staat met de IJssel. In paragraaf 5.3.2 van het hoofdrapport MER is aangegeven dat dit bij een extreem hoge afvoer maximaal een enkele cm is bij de oevers van de Lathumse plas. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de kadeverlagingen in de Koppenwaard en op de Marsweg. Uitgangspunt van het VKA is dat de bereikbaarheid van de aan de Marsweg gelegen bedrijven gelijk blijft. Om deze reden is in het VKA ook uitgegaan van de bouw van een brugconstructie in de weg. De precieze vormgeving, waaronder de lengte van het te overbruggen deel, zal in de planuitwerkingsfase worden bepaald. Indiener gaat er in haar redenatie van uit dat bij een toename van de afvoer via het Rhederlaag de afvoer via de IJssel niet verandert en er ter hoogte van Giesbeek sprake is van een grotere hoeveelheid water dan in de huidige situatie. Dat is niet het geval. Uitgangspunt van het MER is dat de afvoerverdeling ter hoogte van het splitsingspunt IJsselkop niet wijzigt en er door het RKP dus niet meer water via de IJssel wordt afgevoerd. Ter hoogte van Lathum is er alleen sprake van een andere verdeling van het water tussen het Rhederlaag en de IJssel. Ter hoogte van Giesbeek komen beide stromen net als in de huidige situatie weer samen. In het MER (zie figuur 2.17 van het Achtergrondrapport MER) is te zien dat dit niet leidt tot een hogere waterstand bij Giesbeek
Z22.4	<i>Waterkwaliteit</i> De huidige goede waterkwaliteit in het Rhederlaag is niet alleen van belang voor het recreatief gebruik, maar ook voor natuur en ecologie. Als vaker dan nu het geval is, grotere hoeveelheden IJsselwater via de Koppenwaard (waarin ook nog twee ongesaneerde stortlocaties liggen) door het Rhederlaag gaan stromen, dan gaat dit ten koste	In het MER wordt bevestigd dat de zwemwaterkwaliteit van het Rhederlaag als uitstekend kan worden beoordeeld. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de verhoogde inundatiefrequentie van de Koppenwaard op de waterkwaliteit van het Rhederlaag.

	van de waterkwaliteit. Er kan volgens indiener zelfs zoveel disharmonie ontstaan dat de huidige goede waterkwaliteit structureel verloren gaat. Dat is funest voor de recreatieve en natuur-/landschapontwikkeling van het Rhederlaag. Bovendien staat dat haaks op de doelstelling om hier tot een kwaliteitsimpuls te komen. Ook zullen kosten voor beheer en onderhoud hierdoor toenemen.	In de huidige situatie is reeds sprake van een geleidelijke toename van de hoeveelheid nutriënten en zwevend stof in het Rhederlaag. Deels vindt deze belasting plaats vanuit de instroomopening bij Giesbeek en deels via inundatie van de Koppenwaard bij hoogwater. Mede onder invloed van kwelwater wordt een deel van de nutriënten en het zwevend stof na een hoogwater weer afgevoerd uit het Rhederlaag. In de zomermaanden is hierdoor sprake van helder zwemwater en treden blauwalgen slechts zelden op. Op de lange termijn zal mogelijk sprake zijn van het ophopen van zwevend stof en nutriënten waardoor er een omslag plaatsvindt en in de zomermaanden niet langer helder en blauwalgenvrij water kan worden gegarandeerd. Hoewel de ophoping van zwevend stof en nutriënten een autonoom proces is, zou de verhoging van de inundatiefrequentie vanuit de Koppenwaard dit proces wel kunnen versnellen. In de planuitwerkingsfase zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin het systeem in de huidige situatie al wordt belast door nutriënten en naar de invloed van de verhoogde inundatiefrequentie hierop. Met deze informatie kan het ontwerp van de kadeverlagingen in de Koppenwaard worden geoptimaliseerd met als doel eventuele negatieve effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk te beperken. In het MER is de beoordeling van het VKA op het onderwerp zwemwaterkwaliteit niet gewijzigd maar wel nader toegelicht in lijn met deze reactie op de zienswijze. Ten slotte wordt opgemerkt dat in het MER literatuuronderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van bodemverontreinigingen in het gebied (zie paragraaf 10.5 van het Achtergrondrapport MER). Ook de stortplaatsen in de Koppenwaard zijn hierin vermeld. De stortlocaties zijn afgedekt met grond en begroeiing en kunnen ook in de huidige situatie al overspoelen. Mede gelet op de herinrichtingsmaatregelen in de Koppenwaard zelf zal in de planuitwerkingsfase nader onderzoek worden gedaan naar de toestand van beide stortplaatsen. Zo nodig worden maatregelen
--	---	---

		getroffen om negatieve effecten te voorkomen.
Z22.5	<i>Parkontwikkeling</i> Indiener juicht de maatregelen die in de IGSV zijn benoemd voor parkontwikkeling toe. Hoe hier invulling aan wordt gegeven, wordt in de IGSV niet benoemd. Ook ontbreekt, buiten de Vaalwaard en Koppenwaard, een duidelijk landschappelijk streefbeeld. Indiener vraagt aandacht voor de herinrichting van de Marsweg over de hele lengte om tot een verkeersveilige en aantrekkelijke route te komen. Volgens indiener is een scheiding van verkeersfuncties daarbij essentieel. Ook een keermogelijkheid aan het eind van de Marsweg vraagt om invulling.	Wij zijn het eens met de constatering van indiener dat de invulling van de parkontwikkeling en het landschappelijke streefbeeld nog een nadere uitwerking vergen. Dit geldt onder andere ook voor de gewenste herinrichting van de Marsweg. Deze nadere uitwerking vindt plaats in de volgende fase. Samen met de aanliggende bedrijven willen we dan komen tot een goede oplossing voor de Marsweg
Z22.6	Vanuit het IGOR is de wens geuit om de damwand van de zandwinning van K3Delta te behouden met het oog op toekomstige ontwikkelingen.	De damwand is met een tijdelijke vergunning geregeld. Dat impliceert dat de damwand tijdelijk aanwezig is. Wel kan in het kader van de kwaliteitsimpuls die de IGSV beoogt, bekeken worden of de damwand mogelijk kan worden gehandhaafd. Dit is een onderwerp voor de planuitwerkingsfase.
Z22.7	<i>Natuurontwikkeling</i> Indiener geeft aan dat het ontwikkelen van ooibos en andere opgaande beplanting de doorstroom van water bij hoogwater belemmert en bovendien in strijd is met het beleid van Rijkswaterstaat. Indiener pleit voor het vrijhouden van enkele brede stroken ooibos in de Koppenwaard en Vaalwaard, zodat de instroom en uitstroom niet worden belemmerd.	In het RKP komen verschillende opgaven samen, waaronder ook de ontwikkeling van nieuwe natuur. In delen van de Koppenwaard is nieuw ooibos voorzien op zowel de hoog- als de laaggelegen delen van de uiterwaard. Deze locaties kunnen af en toe inunderen door de rivier en zijn niet geheel hoogwatervrij. De bossen op de laaggelegen delen die de meeste invloed hebben op de doorstroming, zijn in de huidige situatie al aanwezig. Gelet op de natuurwaarden die hier al aanwezig zijn, is er in IGSV voor gekozen om deze bossen te behouden. De uitbreiding van ooibos is vooral beoogd op de hoger gelegen gebieden (bij de voormalige steenfabriek) en heeft dus slechts beperkt invloed op de doorstroming van de IJssel. In de rivierkundige berekeningen van het VKA is rekening gehouden met de ontwikkeling van dit ooibos. Het aanleggen van brede open stroken wordt op basis van de huidige ontwerpinzichten niet nodig geacht om de gewenste doorstroming te behalen. Voor wat betreft de ooibosontwikkeling in de Vaalwaard geldt dat sprake is van een autonome ontwikkeling, waarvoor eerder al een vergunning is verleend. Deze ooibosontwikkeling staat in het kader van het RKP niet ter discussie.

Z22.8	<i>Duurzame energie:</i> Indiener kan zich vinden in kleinschalige vormen van het opwekken van duurzame energie, zoals zonne-energie op daken. Zonneparken, windenergie en warmte-koudeopslag vindt indiener echter niet passend bij een Natura 2000-gebied, vanwege de negatieve gevolgen voor landschap, natuur en ecologie. Bovendien belemmert dit de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het gebied.	De IGSV geeft aan dat er kansen zijn voor het opwekken van kleinschalige vormen van duurzame energie. Dat kan op daken van gebouwen plaatsvinden maar ook op de Bahrse Pol worden mogelijkheden gezien. Nadrukkelijk is in de visie aangegeven dat dit een goede landschappelijke inpassing vereist. Ook zullen dergelijke initiatieven in goed overleg met belanghebbenden tot stand moeten komen. In het kader van het RKP is ervoor gekozen om geen onderzoek te doen naar mogelijkheden voor de grootschalige winning van duurzame energie. De reden is dat de regio Arnhem-Nijmegen bezig is met het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). Hierin wordt bezien op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de klimaatambitie van de regio. Mocht de RES een specifieke opgave voor het RKP inhouden, dan zal moeten worden onderzocht óf en zo ja, op welke wijze die ruimtelijk kan worden ingepast.
Z22.9	Indiener vindt het MER ter ondersteuning van de ontwerpstructuurvisie (veel) te globaal en wellicht ook onvolledig. Om te voorkomen dat nu al voorgesorteerd wordt op basis van onvolledige gegevens en daarmee onjuiste uitkomsten, richt indiener richt haar zienswijze ook rechtstreeks aan de Commissie voor de m.e.r.	Wij hebben een MER opgesteld dat past bij het abstractieniveau van de IGSV. Van voorsorteren op onvolledige gegevens is in onze ogen dan ook geen sprake. Dit neemt niet weg dat nog een nadere uitwerking nodig is. In de volgende fase gaan we dan ook aan de slag met een gedetailleerder ontwerp, op basis waarvan ook gedetailleerdere onderzoeken kunnen worden uitgevoerd.
Z22.10	Indiener wijst op het ontbreken van archeologisch onderzoek.	Er is archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, met name gebaseerd op verwachtingswaarde-kaarten. In deze fase van planontwikkeling op visieniveau is dit gebruikelijk. In een latere fase vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z22.11	Indiener geeft aan dat informatie over PFAS ontbreekt.	Er is literatuuronderzoek uitgevoerd naar bodemverontreiniging, met name naar puntverontreinigingen. In deze fase is een algemeen onderzoek naar de diffuse bodemkwaliteit niet nodig. In een latere fase vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z22.12	Indiener vraagt of de gemeente Zevenaar al een bijdrage voor de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag heeft opgenomen in haar meerjarenbegroting.	De provincie heeft budget beschikbaar gesteld onder de voorwaarde dat ook andere partijen, waaronder de gemeente Zevenaar, meebetalen. De gemeente streeft ernaar om het benodigde budget voor de komende jaren beschikbaar te krijgen. Indien partijen in het gebied profijt hebben, gaan wij ervan uit dat

		ook zij middelen ter beschikking stellen voor de beoogde kwaliteitsverbetering van het Rhederlaag en de omliggende terreinen.
Z23	Integraal gebiedsoverleg Rhederlaag (IGOR)	
Z23.1	Indiener spreekt haar waardering uit over de wijze waarop zij als belanghebbende bij het project zijn betrokken..	Wij danken u voor uw waardering voor het planproces dat is doorlopen.
Z23.2	<i>De IJssel</i> Indiener stelt vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de uitkomsten van het gehanteerde WAQMORF-model. Ook geeft indiener aan dat in de systeemanalyse de IJssel over een grotere lengte betrokken moet worden. Daarmee vraagt indiener zich ook af of er een betrouwbaar beeld is ontstaan van de te verwachten effecten van de projectmaatregelen.	WAQMORF is een door Rijkswaterstaat ontwikkeld en algemeen geaccepteerd model voor de globale bepaling van effecten op de bodemligging van de hoofdgeul bij grootschalige ingrepen in het gebied. Voor deze fase van het project (verkenning) wordt een dergelijke analyse voldoende geacht voor het maken van principekeuzes voor de met het VKA beoogde ingrepen. In de planuitwerkingsfase worden de ingrepen verder uitgewerkt en zullen de effecten op de bodemligging van de IJssel nauwkeuriger in beeld worden gebracht. Een gevoeligheidsonderzoek en een nadere analyse waarbij de rivier over een grotere lengte wordt beschouwd zullen hier deel van uitmaken. Mede op basis van deze informatie zijn optimalisaties mogelijk en wordt een definitief ontwerp gemaakt.
Z23.3	<i>Hoogwater</i> Indiener geeft een beschouwing van het functioneren van het Koppenwaard-Rhederlaagsysteem tijdens hoogwater. Op basis hiervan concludeert indiener dat het verlagen van de kades in de Koppenwaard resulteert in een toename van de overstromingsfrequentie van de Koppenwaard en het Rhederlaag en hiermee in het frequenter optreden van een hoger peil en een hogere stroomsnelheid en een verlaging van de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Indiener acht dit een ongewenste verslechtering. De oevers in het Rhederlaag zijn, zowel qua talud als bescherming, berekend en afgestemd op de huidige situatie. Door frequent meer water en meer stroming in het Rhederlaag kan deze situatie in het gedrang komen. Indiener acht het frequenter optreden van een hoger peil ongewenst en stelt dat de besparing op de dijkverzwaring ter hoogte van de Koppenwaard	De conclusie van indiener dat het verlagen van de zomerkades in de Koppenwaard leidt tot een toename van de inundatie van IJsselwater via de Koppenwaard naar het Rhederlaag wordt in het MER bevestigd. In het MER is aangegeven dat de inundatie van de Koppenwaard toeneemt van eens per ca. 6 jaar naar eens per ca. 2 jaar. In de volgende zienswijze (Z17.4) wordt verder ingegaan op de gevolgen voor waterkwaliteit De gevolgen voor de stabiliteit van de oevers zijn in het MER onderzocht. Door de verhoogde inundatiefrequentie zal vaker sprake zijn van een west-oost stroming in het gebied. De conclusie uit het MER is dat bij zeer hoogwater de stroomsnelheden op enkele plaatsen in de buurt komen van waarden waarbij erosie kan optreden. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om ongewenste oevererosie tegen te gaan. Dat een frequentere inundatie van de Koppenwaard zal resulteren in het frequenter optreden van hoogwaterstanden in het Rhederlaag wordt slechts in beperkte

	en het Rhederlaag leidt tot veel meer nadelige gevolgen aldaar. Indiener geeft aan dat verlaging van de zomerkade bovenstrooms in de Koppenwaard, gepaard moet gaan met een brugconstructie over een grotere lengte in de Marsweg of een algehele verhoging van de Marsweg. Het frequenter onderlopen van de Marsweg is voor indiener een onoverkomelijk probleem, omdat daarmee de bereikbaarheid van bedrijven via de Marsweg in het geding is en kan leiden tot grote economische schade. Indiener geeft aan dat door het vergroten van de waterafvoer door het Rhederlaag te verwachten is dat de waterstanden benedenstrooms in de IJssel (bij Giesbeek) toenemen. Dit leidt tot opstuwning en hiermee een hoger peil dan is berekend. Indiener acht om deze reden de hoogwaterberekening onvolledig en de uitkomsten ervan aanvechtbaar.	mate door het MER ondersteund. In het MER is aangegeven dat de absolute waterstandsverandering beperkt is. Dit komt mede doordat het Rhederlaag in de huidige situatie ook al in open verbinding staat met de IJssel. In paragraaf 5.3.2 van het hoofdrapport MER is aangegeven dat dit bij een extreem hoge afvoer maximaal een enkele cm is bij de oevers van de Lathumse plas. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader gedetailleerd en waar mogelijk geoptimaliseerd. Zo nodig worden passende maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de kadeverlagingen in de Koppenwaard en op de Marsweg. Uitgangspunt van het VKA is dat de bereikbaarheid van de aan de Marsweg gelegen bedrijven gelijk blijft. Om deze reden is in het VKA ook uitgegaan van de bouw van een brugconstructie in de weg. De precieze vormgeving, waaronder de lengte van het te overbruggen deel, zal in de planuitwerkingsfase worden bepaald. Indiener gaat er in haar redenatie van uit dat bij een toename van de afvoer via het Rhederlaag de afvoer via de IJssel niet verandert en er ter hoogte van Giesbeek sprake is van een grotere hoeveelheid water dan in de huidige situatie. Dat is niet het geval. Uitgangspunt van het MER is dat de afvoerverdeling ter hoogte van het splitsingspunt IJsselkop niet wijzigt en er door het RKP dus niet meer water via de IJssel wordt afgevoerd. Ter hoogte van Lathum is er alleen sprake van een andere verdeling van het water tussen het Rhederlaag en de IJssel. Ter hoogte van Giesbeek komen beide stromen net als in de huidige situatie weer samen. In het MER (zie figuur 2.17 van het Achtergrondrapport MER) is te zien dat dit niet leidt tot een hogere waterstand bij Giesbeek
Z23.4	<i>Waterkwaliteit</i> De huidige goede waterkwaliteit in het Rhederlaag is niet alleen van belang voor het recreatief gebruik, maar ook voor natuur en ecologie. Als vaker dan nu het geval is, grotere hoeveelheden IJsselwater via de Koppenwaard (waarin ook nog twee ongesaneerde stortlocaties liggen) door het Rhederlaag gaan stromen, dan gaat dit ten koste van de waterkwaliteit. Er kan volgens indiener zelfs zoveel disharmonie ontstaan dat de huidige goede waterkwaliteit structureel verloren gaat. Dat is	In het MER wordt bevestigd dat de zwemwaterkwaliteit van het Rhederlaag als uitstekend kan worden beoordeeld. In het MER is onderzocht wat de consequenties zijn van de verhoogde inundatiefrequentie van de Koppenwaard op de waterkwaliteit van het Rhederlaag. In de huidige situatie is reeds sprake van een geleidelijke toename van de hoeveelheid nutriënten en zwevend stof in het Rhederlaag. Deels vindt deze belasting

	funest voor de recreatieve en natuur-/landschapsontwikkeling van het Rhederlaag. Bovendien staat dat haaks op de doelstelling om hier tot een kwaliteitsimpuls te komen. Ook zullen kosten voor beheer en onderhoud hierdoor toenemen.	plaats vanuit de instroomopening bij Giesbeek en deels via inundatie van de Koppenwaard bij hoogwater. Mede onder invloed van kwelwater wordt een deel van de nutriënten en het zwevend stof na een hoogwater weer afgevoerd uit het Rhederlaag. In de zomermaanden is hierdoor sprake van helder zwemwater en treden blauwalgen slechts zelden op. Op de lange termijn zal mogelijk sprake zijn van het ophopen van zwevend stof en nutriënten waardoor er een omslag plaatsvindt en in de zomermaanden niet langer helder en blauwalgenvrij water kan worden gegarandeerd. Hoewel de ophoping van zwevend stof en nutriënten een autonoom proces is, zou de verhoging van de inundatiefrequentie vanuit de Koppenwaard dit proces wel kunnen versnellen. In de planuitwerkingsfase zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin het systeem in de huidige situatie al wordt belast door nutriënten en naar de invloed van de verhoogde inundatiefrequentie hierop. Met deze informatie kan het ontwerp van de kadeverlagingen in de Koppenwaard worden geoptimaliseerd met als doel eventuele negatieve effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk te beperken. In het MER is de beoordeling van het VKA op het onderwerp zwemwaterkwaliteit niet gewijzigd maar wel nader toegelicht in lijn met deze reactie op de zienswijze. Ten slotte wordt opgemerkt dat in het MER literatuuronderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van bodemverontreinigingen in het gebied (zie paragraaf 10.5 van het Achtergrondrapport MER). Ook de stortplaatsen in de Koppenwaard zijn hierin vermeld. De stortlocaties zijn afgedekt met grond en begroeiing en kunnen ook in de huidige situatie al overspoelen. Mede gelet op de herinrichtingsmaatregelen in de Koppenwaard zelf zal in de planuitwerkingsfase nader onderzoek worden gedaan naar de toestand van beide stortplaatsen. Zo nodig worden maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen.
Z23.5	<i>Parkontwikkeling</i>	Wij zijn het eens met de constatering van indiener dat de invulling van de

	Indiener juicht de maatregelen die in de IGSV zijn benoemd voor parkontwikkeling toe. Hoe hier invulling aan wordt gegeven, wordt in de IGSV niet benoemd. Ook ontbreekt, buiten de Vaalwaard en Koppenwaard, een duidelijk landschappelijk streefbeeld. Indiener vraagt aandacht voor de herinrichting van de Marsweg over de hele lengte om tot een verkeersveilige en aantrekkelijke route te komen. Volgens indiener is een scheiding van verkeersfuncties daarbij essentieel. Ook een keermogelijkheid aan het eind van de Marsweg vraagt om invulling.	parkontwikkeling en het landschappelijke streefbeeld nog een nadere uitwerking vergen. Dit geldt onder andere ook voor de gewenste herinrichting van de Marsweg. Deze nadere uitwerking vindt plaats in de volgende fase. Samen met de aanliggende bedrijven willen we dan komen tot een goede oplossing voor de Marsweg
Z23.6	Vanuit het IGOR is de wens geuit om de damwand van de zandwinning van K3Delta te behouden met het oog op toekomstige ontwikkelingen.	De damwand is met een tijdelijke vergunning geregeld. Dat impliceert dat de damwand tijdelijk aanwezig is. Wel kan in het kader van de kwaliteitsimpuls die de IGSV beoogt, bekeken worden of de damwand mogelijk kan worden gehandhaafd. Dit is een onderwerp voor de planuitwerkingsfase.
Z23.7	<i>Natuurontwikkeling</i> Indiener geeft aan dat het ontwikkelen van ooibos en andere opgaande beplanting de doorstroom van water bij hoogwater belemmert en bovendien in strijd is met het beleid van Rijkswaterstaat. Indiener pleit voor het vrijhouden van enkele brede stroken ooibos in de Koppenwaard en Vaalwaard, zodat de instroom en uitstroom niet worden belemmerd.	In het RKP komen verschillende opgaven samen, waaronder ook de ontwikkeling van nieuwe natuur. In delen van de Koppenwaard is nieuw ooibos voorzien op zowel de hoog- als de laaggelegen delen van de uiterwaard. Deze locaties kunnen af en toe inunderen door de rivier en zijn niet geheel hoogwatervrij. De bossen op de laaggelegen delen die de meeste invloed hebben op de doorstroming, zijn in de huidige situatie al aanwezig. Gelet op de natuurwaarden die hier al aanwezig zijn, is er in IGSV voor gekozen om deze bossen te behouden. De uitbreiding van ooibos is vooral beoogd op de hoger gelegen gebieden (bij de voormalige steenfabriek) en heeft dus slechts beperkt invloed op de doorstroming van de IJssel. In de rivierkundige berekeningen van het VKA is rekening gehouden met de ontwikkeling van dit ooibos. Het aanleggen van brede open stroken wordt op basis van de huidige ontwerpinzichten niet nodig geacht om de gewenste doorstroming te behalen. Voor wat betreft de ooibosontwikkeling in de Vaalwaard geldt dat sprake is van een autonome ontwikkeling, waarvoor eerder al een vergunning is verleend. Deze ooibosontwikkeling staat in het kader van het RKP niet ter discussie.
Z23.8	<i>Duurzame energie:</i> Indiener kan zich vinden in kleinschalige vormen van het opwekken van duurzame energie, zoals	De IGSV geeft aan dat er kansen zijn voor het opwekken van kleinschalige vormen van duurzame energie. Dat kan op daken van

	zonne-energie op daken. Zonneparken, windenergie en warmte-koudeopslag vindt indiener echter niet passend bij een Natura 2000-gebied, vanwege de negatieve gevolgen voor landschap, natuur en ecologie. Bovendien belemmert dit de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het gebied.	gebouwen plaatsvinden maar ook op de Bahrse Pol worden mogelijkheden gezien. Nadrukkelijk is in de visie aangegeven dat dit een goede landschappelijke inpassing vereist. Ook zullen dergelijke initiatieven in goed overleg met belanghebbenden tot stand moeten komen. In het kader van het RKP is ervoor gekozen om geen onderzoek te doen naar mogelijkheden voor de grootschalige winning van duurzame energie. De reden is dat de regio Arnhem-Nijmegen bezig is met het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). Hierin wordt bezien op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de klimaatambitie van de regio. Mocht de RES een specifieke opgave voor het RKP inhouden, dan zal moeten worden onderzocht óf en zo ja, op welke wijze die ruimtelijk kan worden ingepast.
Z23.9	Indiener vindt het MER ter ondersteuning van de ontwerpstructuurvisie (veel) te globaal en wellicht ook onvolledig. Om te voorkomen dat nu al voorgesorteerd wordt op basis van onvolledige gegevens en daarmee onjuiste uitkomsten, richt indiener richt haar zienswijze ook rechtstreeks aan de Commissie voor de m.e.r.	Wij hebben een MER opgesteld dat past bij het abstractieniveau van de IGSV. Van voorsorteren op onvolledige gegevens is in onze ogen dan ook geen sprake. Dit neemt niet weg dat nog een nadere uitwerking nodig is. In de volgende fase gaan we dan ook aan de slag met een gedetailleerder ontwerp, op basis waarvan ook gedetailleerdere onderzoeken kunnen worden uitgevoerd.
Z23.10	Indiener wijst op het ontbreken van archeologisch onderzoek.	Er is archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, met name gebaseerd op verwachtingswaarde-kaarten. In deze fase van planontwikkeling op visieniveau is dit gebruikelijk. In een latere fase vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z23.11	Indiener geeft aan dat informatie over PFAS ontbreekt.	Er is literatuuronderzoek uitgevoerd naar bodemverontreiniging, met name naar puntverontreinigingen. In deze fase is een algemeen onderzoek naar de diffuse bodemkwaliteit niet nodig. In een latere fase vindt waar nodig gedetailleerder onderzoek plaats.
Z23.12	Indiener vraagt of de gemeente Zevenaar al een bijdrage voor de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag heeft opgenomen in haar meerjarenbegroting.	De provincie heeft budget beschikbaar gesteld onder de voorwaarde dat ook andere partijen, waaronder de gemeente Zevenaar, meebetalen. De gemeente streeft ernaar om het benodigde budget voor de komende jaren beschikbaar te krijgen. Indien partijen in het gebied profijt hebben, gaan wij ervan uit dat ook zij middelen ter beschikking stellen voor de beoogde kwaliteitsverbetering van het Rhederlaag en de omliggende terreinen.

Z24	Koninklijke BLN Schuttevaer	
	Koninklijke Schuttevaer behartigt namens de vaarweggebruikers de vaarwegbelangen op het gebied van nautisch-technische zaken en infrastructuur. Indiener heeft een zienswijze ingediend bij de gemeente Arnhem. Omdat de zienswijze grotendeels betrekking heeft op het hele plangebied, wordt de zienswijze behandeld door alle gemeenten waarvan het plangebied grenst aan de IJssel.	
Z24.1	<i>Verbetering scheepvaartfunctie</i> Indiener geeft aan dat vier maatregelen worden getroffen om de bevaarbaarheid te verbeteren. Bij drie scheepvaartknelpunten is geen verandering te zien, en één knelpunt verslechtert. Indiener is blij met de verbeteringen, maar verzoekt om mitigerende maatregelen te treffen, daar waar de situatie verslechtert.	Volgens tabel 5.4 van het Hoofdrapport MER worden van de acht knelpunten zes punten opgelost met structurele maatregelen. Bij twee knelpunten blijft baggeren (zoals ook vermeld) noodzakelijk om de vaarweg in voldoende conditie te houden. De situatie verslechtert niet voor de scheepvaart.
Z24.2	<i>Rivierverruiming</i> Indiener geeft aan blij te zijn met de afspraak dat nevengeulen alleen mee stromen bij hoge afvoeren. Indiener geeft aan dat voorkomen moet worden dat de rivier een nog grilliger karakter krijgt met een veranderende discontinue rivierbodem en zandbanken.	Wij zijn verheugd met deze positieve reactie.
Z24.3	<i>Bodemerosie</i> Indiener leest dat rivierverruiming kan bijdragen aan het tegengaan van bodemerosie en wijst erop dat rivierverruiming kan leiden tot extra sediment op ongewenste locaties en dus tot nautisch onveilige situaties. Indiener vraagt daarom om • onafhankelijk onderzoek te doen naar de toepassing van rivierverruiming voor het tegengaan van bodemerosie en de invloed hiervan op de bevaarbaarheid • rivierverruiming alleen toe te passen als de sedimentstroom gestuurd kan worden richting plaatsen waar extra sediment daadwerkelijk nodig is • een adequaat baggerprogramma op te stellen waarmee verondiepingen direct verwijderd kunnen worden.	Niet alleen rivierverruiming maar ook ontstening van de oevers kan leiden tot sedimentatie in de vaargeul. In het RKP is dergelijke sedimentatie gewenst om de bodemerosie te stoppen. Hierbij dient voorkomen te worden dat dit leidt tot lokale ondiepten die nautisch onveilige situaties veroorzaken. Zoals indiener al aangeeft, is de inzet om het ontwerp zodanig te sturen dat er sprake is van een gelijkmatige aanzanding over het gehele traject. Inzet is om dit te bereiken door een optimale ruimtelijke verdeling van rivierverruimende maatregelen en natuurvriendelijke oevers. In de planuitwerkingsfase wordt nader onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de maatregelen op de morfologie van de vaarweg. De wijze waarop de kwaliteitsborging wordt vormgegeven, moet nog worden bepaald. Bij de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers is gekozen voor een gefaseerde uitvoering, geflankeerd door een monitoringprogramma dat moet resulteren in nadere informatie voor het ontwerp van de volgende fase. Door de gefaseerde uitvoering is de verwachting dat onzekerheden in de morfologische

		effectbepaling worden beperkt en onvoorzien aanvullend baggerwerk kan worden voorkomen.
Z24.4	<i>Oeverontstening</i> Indiener verzoekt bij het ontsteden van oevers zorg te dragen voor een goede monitoring naar waar sediment neerslaat. Indiener wil graag de garantie dat adequaat en snel gebaggerd wordt, indien de neerslag van sediment leidt tot nautisch gevaarlijke situaties. Indiener gaat ervan uit dat de met de sector gemaakte afspraken uit de IJsselverklaring gerespecteerd blijven.	Deze monitoring is voorzien en het definitieve ontwerp zal in lijn met de afspraken met de sector worden uitgewerkt.
Z24.5	<i>Fietsbrug Rheden</i> Indiener geeft aan dat mocht in de toekomst bij Rheden een fietsbrug over de IJssel worden aangelegd, voldaan moet worden aan de Rijndoorvaartheogte van 9,10 meter ten opzichte van het hoogste waterniveau van de rivier de IJssel.	Een fietsbrug over de IJssel maakt op dit moment geen onderdeel uit van het VKA. Indien hier in de toekomst toch op wordt ingezet, zal rekening moeten worden gehouden met de dan geldende wet- en regelgeving.
Z24.6	<i>Tot slot</i> Indiener hoopt en vertrouwt erop dat bij de ontwikkeling van plannen voldoende rekening wordt gehouden met de wensen en belangen van de scheepvaart. Indiener blijft graag nauw betrokken bij het vervolgtraject en vraagt om op de hoogte gehouden te worden van mogelijke wijzigingen.	De projectorganisatie zal de nauwe afstemming die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden rond de ontwikkeling van het project voortzetten.

Conclusies

De zienswijzen en ambtshalve wijzigingen hebben geleid tot aanpassingen aan de IGSV-kaart op het grondgebied van de gemeente Zevenaar en tot enkele specifieke en algemene tekstaanpassingen (zie onderstaand).

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. zienswijzen

De zienswijzen van Heideboeren (Z14.1), LTO (Z15.1) en Melkveebedrijf Kraaijvanger te Lathum (Z19.1) hebben geleid tot een algemene tekstaanpassing van het visiedeel (hoofdstuk 2) van de IGSV, waarin ingegaan is op de doelen voor het RKP. In dit hoofdstuk is het belang van de landbouw duidelijker en meer uitgebreid onder woorden gebracht.

De zienswijzen van indiener 9 (Z9.1) en Belangenvereniging Rhedense Veerweg (Z16.3) heeft geleid tot aanpassing van de legenda van de visiekaart voor het onderdeel 'overnachtingshaven'. Aangegeven is dat in een parallel proces onderzoek gedaan wordt naar de overnachtingshaven.

De zienswijze van LandRaad namens maatschap Weijers (Z20.2) heeft geleid tot aanpassing van de visiekaart en de kaart van de gebiedsuitwerking. Het perceel in de uiterwaarden ten oosten van Giesbeek, dat in de ontwerp IGSV is aangeduid als natuur, is gewijzigd in natuurinclusieve landbouw.

De zienswijzen van indiener 1 (Z1.2), indiener 2 (Z2.1), indiener 6 (Z6.1), indiener 8 (Z8.1), indiener 10 (Z10.1) en indiener 11 (Z11.2) hebben geleid tot aanpassing van de tekst voor de gebiedsuitwerking (paragraaf 3.7 onder beleidsambities, laatste bullit). In de tekst is toegevoegd dat niet alleen een zorgvuldige landschappelijke inpassing van belang is, maar dat bijzondere aandacht wordt besteed aan de specifieke kenmerken en kwaliteiten van deze locatie en haar omgeving.

De zienswijzen van Camping De Mars (Z17), Dorpsraad Lathum (Z18.5), Recreatiepark de Veerstal (Z22.5) en het IGOR (Z23.5), hebben tot een aanpassing geleid op blz. 41 van de IGSV bij de opsomming over de

kwaliteitsimpuls. Hierin is opgenomen dat gezocht wordt naar een passende functie voor de locatie van de laad- en loswal in het Rhederlaag.

Wijziging van MER of IGSV n.a.v. ambtshalve wijzigingen

In de gebiedsuitwerking zal onder beleidsambities een passage worden opgenomen over kansen voor koude-warmteopslag in de diepe plassen van het Rhederlaag.

AMBTSHALVE WIJZIGINGEN

Naast ingediende zienswijzen zijn er ook enkele ambtshalve wijzigingen aangebracht in de IGSV en het MER. Deze komen voort uit voortschrijdend inzicht of het betreft enkele omissies of (vaak redactionele) onvolkomenheden die tijdens de tervisielegging zijn geconstateerd. Deze laatste categorie heeft geen gevolgen voor de beleidsinhoud van de IGSV of de inhoud van de onderzoeken in het MER en worden daarom niet beschreven. Die ambtshalve wijzigingen die dat wel hebben en geen relatie hebben met zienswijzen, worden hier omschreven en ander onderbouwd.

3.1 Ambtshalve wijzigingen MER

De ambtshalve wijzigingen van het MER komen voort uit eigen bevindingen (voortschrijdend inzicht e.d.) en uit het voorlopig toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. (zie bijlage I).

3.1.1 Eigen bevindingen

Naar aanleiding van eigen bevindingen is het hoofdrapport MER op de volgende punten gewijzigd:

- de voetnoot onder tabel 4.3 is aangepast, zodat duidelijker wordt dat het ophogen van het terrein van Putman in het effect is meegenomen;
- in tabel 4.6 en tabel 4.7 en in de tekst is aangegeven dat de tweezijdig aangetakte geul bij Putman loopt. De geul ligt echter bij Emptepol. Dit is aangepast;
- de argumentatie voor de score van het VKA en het alternatief Creatief Sturen op landschap en cultuurhistorie is aangevuld en verduidelijkt;
- de effecten op (zwem)waterkwaliteit zijn aangevuld in paragraaf 5.3.1 en in paragraaf 5.4 voor wat betreft de leemten in kennis en informatie;
- in paragraaf 5.3.2. ontbreekt het effect van ophogen van het terrein van Putman. Dit is aangepast;
- in paragraaf 5.3.2. ontbreekt de inundatie van de IJsseldijkerwaard door aanleg van de geul. Dit is gecorrigeerd;
- de beheervisiekaart in de Passende beoordeling (Bijlage IV) is aangepast. Gebieden in het Rhedense laag en bij Giesbeek zijn ingetekend als 'Natuur', maar worden gewijzigd in 'Natuurinclusieve landbouw'. Deze gebieden zijn of worden niet opgenomen in het GNN.

3.1.2 Voorlopig toetsingsadvies

Naar aanleiding van het concept van het voorlopig toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r., heeft overleg met de Commissie plaats gevonden. Dit overleg is aanleiding voor, op hoofdlijnen, de volgende wijzigingen in het hoofdrapport MER:

- de samenvatting is uitgebreid, met name voor wat betreft de beschrijving van de alternatieven, het VKA en de beoordeling van het VKA;
- bij de beschrijving van het VKA in de hoofdtekst is nadrukkelijker ingegaan op de aanvullingen die in het VKA zijn gedaan na de bestuurlijke bespreking van het concept VKA en de effecten daarvan;
- in de tekst is duidelijker aangegeven dat voor de effectvoorspelling van het VKA gebruik is gemaakt van diverse kwantitatieve analyses;

- de effectbeschrijving van het VKA op het thema landschap en cultuurhistorie is uitgebreid, waarbij in paragraaf 5.3.4. onder ruimtelijke kwaliteit aandacht is besteed aan cruciale waarden en ontwikkelingen. Daarmee kan in het vervolg concreet worden afgewogen of ontwikkelingen bijdragen aan het beschreven positieve effect;
- de beoordeling van effecten op stikstofdepositie is uitgebreid met een kwalitatieve beoordeling per maatregel op de dichtstbijzijnde gevoelige habitats. Daarnaast is beschreven welke mitigerende maatregelen in de aanlegfase en gebruiksfase mogelijk zijn om te komen tot een juridisch haalbaar plan. Dit is ook in de Passende Beoordeling opgenomen. Na verwerking van de wijzigingen is het MER aan de Commissie voorgelegd voor een definitief toetsingsadvies;
- de ontwikkeling van de overnachtingshaven Giesbeek is niet meer als autonome ontwikkeling aangemerkt, maar als een parallel onderzoek. Daarmee hoeft in het MER geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten en wordt de schijn weggenomen dat in het kader van de IGSV wordt besloten over de overnachtingshaven.

Na verwerking van de wijzigingen is het MER aan de Commissie voorgelegd voor een definitief toetsingsadvies.

3.2 Ambtshalve wijzigingen IGSV

De ambtshalve wijzigingen kunnen voor de hele IGSV in zijn algemeenheid gelden, dan wel specifiek zijn voor één gemeente. Beide worden beschreven.

3.2.1 Algemeen

Uit het MER blijkt dat er veel potentie wordt gezien in de winning van thermische energie uit oppervlaktewater, al dan niet in combinatie met warmte-koudeopslag. Hieraan wordt in de IGSV (paragraaf 1.4 onder de kop 'energietransitie') aandacht besteed. Hetzelfde geldt voor de (kleinschalige) opwekking van zonne-energie op dak en/of grond, met name op de hoogwatervrije terreinen.

Op een aantal plaatsen in de IGSV is het taalgebruik gericht op een ontwerp-IGSV, bijvoorbeeld dat deze ter visie wordt gelegd. Na vaststelling hebben dergelijke acties plaats gevonden en dient het taalgebruik hierop worden aangepast. Dit komt het sterkst tot uiting in paragraaf 1.5 onder het kopje 'Dit gaan we nog doen'.

3.2.2 Gemeente Arnhem

Er zijn geen specifieke voor Arnhem geldende ambtshalve wijzigingen.

3.2.3 Gemeente Duiven

- 1 in de gebiedsuitwerking (paragraaf 3.5) zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor het terrein van Emptepol beschreven. De beschrijving wordt aangevuld zodat meer recht gedaan wordt aan de ontwikkelingsmogelijkheden en de van toepassing zijnde randvoorwaarden op het gebied van rivierkunde, natuur, landschap en cultuurhistorie.

3.2.4 Gemeente Rheden

- 1 op de IGSV-kaarten (Visiekaart van hoofdstuk 2 en gebiedsuitwerking paragraaf 3.4) zijn enkele gebieden in de Rhedense uiterwaarden die niet tot het Gelders Natuurnetwerk (zullen gaan) behoren, toch als 'Natuur' aangeduid. De aanduiding van deze gebieden wordt gewijzigd in 'Natuurinclusieve landbouw'.

3.2.5 Gemeente Westervoort

- 1 de visiekaart (hoofdstuk 2) suggereert dat bij het bedrijf van Putman een brug wordt aangelegd. In de tekst van de gebiedsuitwerking wordt gesteld dat gezocht wordt naar een nieuwe verkeersveilige toegangsweg voor het bedrijf van Putman. Om de tekst en de kaart beter op elkaar aan te laten sluiten, wordt aan de tekst van de gebiedsuitwerking toegevoegd dat de verkeersveilige toegangsweg voor het bedrijf van Putman bijvoorbeeld door de aanleg van een brug kan worden gerealiseerd;
- 2 in de gebiedsuitwerking (paragraaf 3.5) zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor het terrein van Emptepol beschreven. De beschrijving wordt aangevuld zodat meer recht gedaan wordt aan de ontwikkelingsmogelijkheden en de van toepassing zijnde randvoorwaarden op het gebied van rivierkunde, natuur, landschap en cultuurhistorie.

3.2.6 Gemeente Zevenaar

Er zijn geen specifieke voor Zevenaar geldende ambtshalve wijzigingen.

Bijlage(n)

BIJLAGE: 'ALTERNATIEF PLAN' BEHORENDE BIJ DE ZIENSWIJZE W14

Rivierklimaatpark IJsselpoort

Behoud het karakter van De IJsseldijkerwaard

Rivierklimaatpark IJsselpoort

Om de waterveiligheid in de regio te borgen is een goed doordacht plan nodig om de regio voor de toekomst klimaat bestendig te maken. Waterveiligheid staat voorop maar dergelijke ontwikkelingen bieden kansen om gebieden ecologisch, economisch en recreatief op te waarderen. Het plan is om een uniek rivierpark in de regio te realiseren. Een plan wat inzet op toegankelijke uiterwaarden die klimaatextremen kunnen blijven opvangen. Er is ruimte voor rijke natuur, duurzame landbouw, recreatie en bedrijvigheid. Ook wordt de IJssel beter bevaarbaar. Dit alles is opgesteld in de Intergemeentelijke Structuurvisie en betreft een voorstel voor het gemeentelijke beleid tot 2035 voor de inrichting van het Rivierklimaatpark met concrete doelen en maatregelen voor het gebied.

Vier opgaven

- Waterveiligheid - realiseren waterstandsraling, onder andere om ervoor te zorgen dat het waterschap de dijken minder hoeft te verhogen om te voldoen aan de nieuwe normering;
- Economie - passende (agrarische) bedrijvigheid, vaarwegverbetering en bijdrage kleinschalige duurzame energiewinning;
- Natuur en waterkwaliteit – verbinden natuurgebieden en verbeteren waterkwaliteit;
- Recreatie - verbeteren toegankelijkheid en vergroten beleving gebied.

(bron: Factsheet Rivierklimaatpark november 2019)

De werkgroep Boer-Burger alternatief kan zich goed vinden in het idee om een klimaatpark te ontwikkelen en kan zich vinden in de ontwikkeling van een robuust watersysteem dat beter in balans is, veiliger is, ontspanning biedt en niet alleen ecologische, maar ook een economische waarde heeft.

De werkgroep Boer-Burger alternatief is wel van mening dat de voorgestelde inrichtingsmaatregelen ter hoogte van de IJsseldijkerwaard te veel voorbij gaan aan de cultuurhistorische waarden, de wensen van de inwoners van Westervoort de ondernemers en de aanwezige agrariërs die al generaties lang de uiterwaarden in beheer hebben. Alle betrokkenen zijn zich bewust van het feit dat er met de gestelde klimaatdoelen, Kaderrichtlijn Water en de huidige achteruitgang van de biodiversiteit iets moet gebeuren. Maar de voorgestelde inrichtingsmaatregelen voor het gebied zijn nu vooral afstemt op het realiseren van 'wilde' natuur en 'grote' industrie en te weinig op de aanwezige kernwaarden en potentie van het gebied (behoud en versterken van het Oeverwallen en Uiterwaarde landschap zie bijlage 1)

Met de aanleg van een eenzijdig aangetakte geul die ten noorden van de steenfabriek door de IJsseldijkerwaard richting betonfabriek en onder de Brugweg/ Spoorbrug de uiterwaard volgt en waarbij de strang ter hoogte van de betonfabriek wordt gedempt wordt naar inziens van de werkgroep Boer-Burger alternatief gezien als een onnodig dure operatie. Een drastische ingreep die voorbij gaat aan de cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke waarde van de IJsseldijkerwaard. Daarnaast wordt er een bottelnek gecreëerd bij de toegangsweg naar de steenfabriek (Putman) door de aanleg van een hoogwater vrij terrein. De bottelnek die hierdoor ontstaat gaat op de langere termijn (bij klimaatextremen) zorgen voor meer problemen. Met het voorgestelde hoogwater vrije terrein blijft er tussen dit terrein en de IJsseldijk een vrij smalle zone over waar het water bij hoge water standen doorheen moet.

De werkgroep heeft een haalbaar alternatief voorhanden (zie bijlage 2 Plankaart) waarbij de eenzijdig aangetakte geul bij de betonfabriek wordt gerealiseerd door de bestaande water elementen met elkaar te verbinden. Herinrichting van deze waterelementen maakt ze eenvoudig geschikt voor de KRW-doelstelling. De gronden tussen Brugweg/ Spoorbrug en de steenfabriek (deelgebieden I, III, IV op de plankaart) hun agrarische karakter behouden en er wordt ingezet op natuur inclusief boeren met het versterken van het historische uiterwaarde landschap, kruidenrijke uiterwaarden, herstellen van de kavelbeplanting (heggen/ hagen), behouden van de kleiputten en meer robuuste natuur systeem ten zuiden Brugweg/Spoorbrug (deelgebied II). Middels een struin-/ klompenpad zijn de verschillende landschappen te beleven en zijn er mogelijkheden voor kleinschalige (water) recreatie.

Er is een alternatieve plankaart opgesteld door de werkgroep die graag mondeling wordt toegelicht en samen met Natuur Monumenten verder wordt uitgewerkt.

Het gebied is opgedeeld in 4 zones die elk hun eigen karakter hebben maar juist de onderlinge samenhang zorgt voor een interessante landschappelijke eenheid. Deze landschappelijke eenheid is in de Structuurvisie onderbelicht geraakt en zou door het graven van een eenzijdig aangetakte geul langs de steenfabriek teniet worden gedaan. De werkgroep is van mening dat door meer aan te sluiten op de aanwezige waarden er meer natuurwinst is te behalen, het veiliger is, minder vergraving minder verstoring- lagere kosten en er samen met ondernemers (agrariërs) en bewoners een robuust klimaat bestendig landschap gerealiseerd kan worden.

Hieronder volgt een korte omschrijving van de verschillende deelgebieden

Deelgebied I

Natuur inclusieve landbouw

Doelsoort: grutto

Inzetten op weidevogel beheer

Kruidenrijke uiterwaarden (bloemrijke uiterwaarden (doeltype stroomdalgrasland en glanshaverhooiland))

Minder scheiding tussen natuur en landbouw:

Het provinciale natuurbeleid en landbouwbeleid is sterk uit elkaar gegroeid, waardoor een grotere scheiding is ontstaan tussen landbouw en natuur. Aan de ene kant is een landbouw ontstaan die, gestuurd door complexe wet- en regelgeving (mest, fosfaatrechten, afschaffen melkquota) en de markt, die zich steeds verder ontwikkelt in de richting van een intensieve landbouw die steeds grootschaliger moet werken om nog iets te kunnen verdienen. En aan de andere kant een natuurontwikkeling die vooral gericht is op het realiseren van het Gelders Natuur Netwerk door het omvormen van landbouwgrond naar natuur.

Door het verweven van natuur en landbouw blijft er voldoende ruimte over voor agrarische bedrijven en wordt er tevens gewerkt aan de toename van de biodiversiteit" (dit is tevens een van de doelstellingen uit de Intergemeentelijke structuurvisie). Natuur inclusieve landbouw kan mogelijk het antwoord bieden. De gangbare landbouw heeft als doel om productiviteitsbevordering van dieren en gewassen steeds meer apart van de natuurlijke omgeving te beschouwen. Bij natuurinclusieve landbouw zijn natuur en economische activiteiten meer met elkaar vervlochten. Wij als werkgroep willen in dit gebied meer inzetten op natuur inclusieve landbouw. Voor de IJsseldijkerwaard liggen er kansen om deze transitie samen met de aanwezige agrariërs/ pachters op te pakken. In samenwerking met Natuur Monumenten zouden we dit graag verder uitwerken. Middels een pilot, *Natuurinclusief boeren in de IJsseldijkerwaard*, kan geëxperimenteerd worden om de biodiversiteit in het gebied te versterken, met ruimte voor passende agrarische activiteiten. De werkgroep doet een dringende oproep om actief betrokken te worden bij de concrete gebiedsinrichting en het toekomstige beheer.

- Inzetten op weidevogels/ boerenlandvogels;
- Inzetten op kruidenrijke vegetaties;
- voldoende ruimte voor agrarische bedrijven;
- het verweven van natuur en landbouw;
- Boerenland extensief beheert, bevordert de doorstroom bij hoog water (ruwheidsstructuur);
- Langdurige pacht, continuering van het beheer;

Deelgebied II

Kader richtlijn water

Doelsoort: Grote modderkruiper

Maatregelen richten zich onder andere op het bevorderen van de vismigratie, het verbeteren van de visstand, macrofauna en herstellen van natuurlijke processen zoals rivierhout en waterberging

Watersysteem in balans

Vanuit de KRW opgave werkt Rijkswaterstaat in de IJsseldijkerwaard aan de verbetering van de ecologische toestand van de rivieren. De realisatie van een eenzijdig aangetakte geul in het gebied versterkt het leefgebied van vis door te dienen als paai en leefgebied. Hier profiteert niet alleen de natuur onder water van: het heeft impact op de volledige omgeving. Onder en boven water. Een robuust watersysteem dat beter in balans is, biedt ontspanning, gezondheid en heeft niet alleen een ecologische, maar ook een economische waarde. Zo draagt een watersysteem in balans ook bij aan een duurzame samenleving in balans.

Maatregelen richten zich onder andere op het bevorderen van de vismigratie, het verbeteren van de visstand, het terugbrengen en verrijken van oevers en het herstellen van stroming in rivieren.

De maatregelen in het Kaderrichtlijn Water (KRW)-programma zijn zeer divers, maar zijn er allemaal op gericht de schadelijke gevolgen van verkeerd menselijk ingrijpen in de natuur zoveel mogelijk op te heffen.

De landelijke KRW maatregelen doen dit door het creëren van paaiplaatsen voor vissen, het aanleggen van ondiepe, langzaam stromende nevengeulen en het vispasseerbaar maken van sluizen en stuwen.

In het verlengde daarvan ligt ook het aanleggen van nevengeulen/ strangen.

Vroeger hadden rivieren veel van dit soort aftakkingen. In nevengeulen mogen ondiepten, langzaam stromend water, sedimentatie en erosie terugkeren waar in de hoofdgeul geen plaats (meer) voor is. Zo wordt het riviereengebied gevarieerder en rijker aan planten en dieren. En er is een tweede voordeel: nevengeulen/ strangen geven de rivier meer ruimte. De rode lijn in veel KRW-maatregelen is dat ze bewust gebruikmaken van de kracht van de natuur. Het idee is dat het pragmatisch inspelen op natuurkrachten zoals stroming, erosie en ecologie (dynamiek tussen organismen) op alle fronten voordeel oplevert en de natuur helpt zichzelf te herstellen.

Bron: <https://www.magazinesrijkswaterstaat.nl/programmamakrw/2018/01/sturen-en-bijsturen-open-ecosysteem-in-balans>

- De voorgestelde geul is 1,5 km lang en eenzijdig aangetakt. Gedurende gemiddelde omstandigheden zal deze niet veel stromen. Daarmee is deze geul geschikt voor met name limnofiele vissoorten (zie ook bijlage 3. Onderdeel 3. Ecologische toestand);
- Voorziening inlaat: inrichting van een golf remmende constructie betreffende een ecologische opbouw van palen en snoeihout afkomstig uit deelgebied IV;
- De bestaande geul en de twee plassen worden met elkaar verbonden en door herinrichting geoptimaliseerd;

- Rivieroeveren (kribvakken) zijn ecologisch verbonden met aangrenzende nevengeulen en strangen. Ze bieden uitwijkmogelijkheden als uiterwaardwateren droogvallen en vormen de overgangszone tussen deze wateren en de rivier. Het is daarom van belang dat rivieroeveren betrokken worden bij de aanleg van nevengeulen en strangen;

Deelgebied III

Natuur inclusieve landbouw (zie beschrijving deelgebied I)

Doelsoort: patrijs

Herstellen historische kavelbeplanting (heggen en hagen)

Botanisch hooiland beheer (doeltype stroomdalgrasland en glanshaverhooiland)

Minder scheiding tussen natuur en landbouw:

Groenstructuren zoals heggen komen sinds de middeleeuwen al voor in het rivierengebied. Het waren voor de boeren van die tijd belangrijke elementen. Maar ook veel planten en dieren hadden profijt van deze beplanting. Op Europese schaal is het cultuurlandschap van de laaglandrivier uniek. In de afgelopen eeuw zijn veel landschapselementen verdwenen waardoor nog bestaande groenstructuren waardevolle relictten zijn van het oude cultuurlandschap.

Door ruilverkaveling zijn veel kleine landschapselementen zoals sloten, moerasjes en wallen verdwenen. De karakteristieke slee- en meidoornhagen, in het nabije verleden bijvoorbeeld te zien langs de IJssel, zijn op veel plaatsen weggehaald, waardoor bepaalde karakteristieke vogelsoorten zijn verdwenen. De hagen werden in het verleden aangelegd als veekering en geriefhout. Tegelijkertijd zijn rivieren steeds meer aan banden gelegd. Veel planten en dieren zijn door al deze ontwikkelingen verdwenen en het uiterwaardenlandschap werd eentonig.

Historische groenstructuren zijn nog in het gebied aanwezig en deze zouden door de aanleg van een geul, zoals aangegeven op de plankaart in de Structuurvisie, vernietigd worden. Daarnaast liggen er kansen bij het herstellen van het cultuurlandschap om soorten zoals patrijs, kerkuil, vleermuizen en tal van andere dieren meer ruimte te geven. Veel van deze dieren hebben baad bij een meer gecultiveerde natuur. Juist de koppeling tussen meer robuuste natuur in het zuidelijk deel naar het cultuurlandschap in het noorden. Zorgt voor meer variatie in soorten en een systeem wat weerbaar is tegen de dynamiek van de rivier. Niet het een of het ander, maar een geïntegreerd systeem, waar natuur en cultuur verweven is

- Inzetten op behoud en versterken van het cultuurlandschap met doelsoort patrijs;
- Herstellen kavelbeplanting (met de stroomrichting mee);
- Natuur inclusief boeren: pilot met gebiedspartners;

Deelgebied IV

Behoud cultuurhistorische waarden

Doelsoort: steenuil

Kleiputten, griend, vanuit historisch perspectief de interactie tussen mens en rivier zichtbaar maken.

Cultuurhistorische wandelroute/ Klompenpad

Uiterwaarden zijn in eerste instantie bedoeld voor waterberging, maar daarnaast worden ze nog op veel andere manieren gebruikt. Het landschap en de ondergrond getuigen van een rijke bewoningsgeschiedenis en grondgebruik door de eeuwen heen. De verschillen in hoogte en waterhuishouding in het rivierenlandschap hebben geleid tot een gevarieerd landschap. Voor hun veiligheid leven bewoners van het riviereengebied hoog en droog op de oeverwallen en de stroomruggen wat resulteerde in een kleinschaliger landschap. Maar niet alleen het agrarische landgebruik drukte een stempel op het landschap, ook baksteenfabrieken horen al vanouds bij de uiterwaarden. De dikke lagen klei die zich in de uiterwaarden hebben afgezet, bleken heel geschikt voor de fabricage van bakstenen. In de loop van de tijd zijn overal langs de rivieren steenfabrieken verzeen.

Hier en daar in de uiterwaarden vinden we hele gordels van plasjes en moerasgebiedjes. Het lijken natuurlijk ontstane elementen, maar in werkelijkheid zijn het tichelgaten, plekken waar in het verleden klei is gewonnen voor baksteenfabricage. Deze tichelgaten zijn waardevol voor natuur en landschap. Tichelgaten staan tijdelijk of permanent vol water en vormen een belangrijk biotoop voor bijvoorbeeld planten, amfibieën, vogels en insecten.

Daarnaast is Westervoort een belangrijke plek geweest in de militaire geschiedenis van Nederland. Een aantal overblijfselen hiervan zijn nog zichtbaar.

Kortom de interactie tussen mens en rivier heeft geleid tot een bijzonder landschap. Door het voorgestelde tracé van de nevengeul/ aangetakte strang in de IGSV wordt voorbij gegaan aan deze cultuurhistorische waarde en zal er een stuk Westervoortse geschiedenis verloren gaan. Door te kiezen voor het alternatieve tracé weergeven in deze zienswijze blijft de rijke (agrarische) geschiedenis behouden en wordt er meer aangesloten op structuurvisie Westervoort 2020 en de erfgoednota 2018-2022 waarbij hoogwaterbestrijding, landschapsversterking, ecologie en economie hand in hand gaan.

- De strang bij de betonfabriek wordt ingericht tbv waterberging etc.;
- De gronden tussen Brugweg/ Spoorbrug en de steenfabriek (deelgebieden I, III, IV) hun agrarische karakter behouden;
- Behoud van de tiggelgaten;
- Beschermen van het agrarisch en industrieel erfgoed;
- Het cultureel erfgoed van Westervoort meer beleefbaar maken;

Samenvatting: Verbinden van de eenheid

Het gebied is door de werkgroep opgedeeld in 4 zones die elk hun eigen karakter hebben maar juist de onderlinge samenhang zorgt voor een interessante landschappelijke eenheid. De werkgroep is van mening dat door meer aan te sluiten op de aanwezige waarden er meer natuurwinst is te behalen, het veiliger is, minder vergraving minder verstoring- lagere kosten en er samen met ondernemers (agrariërs) en bewoners een robuust klimaat bestendig landschap gerealiseerd kan worden.

De Werkgroep komt graag in gesprek met de betrokken gebiedspartijen om de haalbaarheid van dit alternatief verder uit te werken en te komen tot een vruchtbare samenwerking om de IJsseldijkerwaard klimaat bestending te maken voor de toekomst met behoud van het karakter van dit unieke gebied.

Kansen voor de IJsseldijkerwaard*:

- Ontwikkeling van een robuust watersysteem dat beter in balans is, veiliger is, ontspanning biedt en niet alleen ecologische, maar ook een economische waarde heeft;
- Behoud en ontwikkel van het historische landschap;
- Verbinden van natuurgronden met cultuurgronden, het één sluit het ander niet uit maar versterkt;
- Behoud en ontwikkel van kruidenrijke vegetatie (stroomdalgraslanden / glanshaverhooilanden);
- Breng dood hout aan in en onder water;
- Natuurinclusief landbouw (landbouw en natuur slaan de handen in een);
- Langdurige pacht voor meer continuïteit in het beheer;
- Potentie voor kleinschalige (water) recreatie;

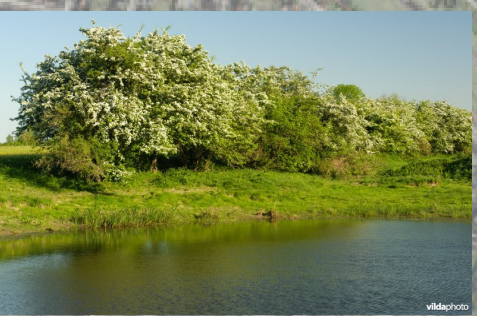
Er wordt aangesloten op de doelen kaderrichtlijnwater en het plan voldoet aan randvoorwaarden primaire waterkering.

- Deelgebied I**
natuurinclusieve landbouw
doelsoort: grutto
weidevogel beheer
- Deelgebied II**
Kader richtlijn water
doelsoort: winde
Maatregelen richten zich onder andere op het bevorderen van de vismigratie, het verbeteren van de visstand, macrofauna en herstellen van natuurlijke processen zoals rivierhout en waterberging
- Deelgebied III**
natuurinclusieve landbouw
doelsoort: patrijs
herstellen historische kavelbeplanting (heggen en hagen)
botanisch hoogland beheer
- Deelgebied IV**
behoud cultuurhistorische waarden
doelsoort: steenuil
kleiputten, griend, vanuit historisch perspectief de interactie tussen mens en rivier zichtbaar maken. Cultuurhistorische wandelroute/ klimpenpad

schets uiterwaardenpark

Schaal : 1:10.000		
Project :		
Datum : december 2019		
Versie : concept		

BIJLAGE: VOORLOPIG ADVIES COMMISSIE VOOR DE MILIEUEFFECTRAPPORTAGE

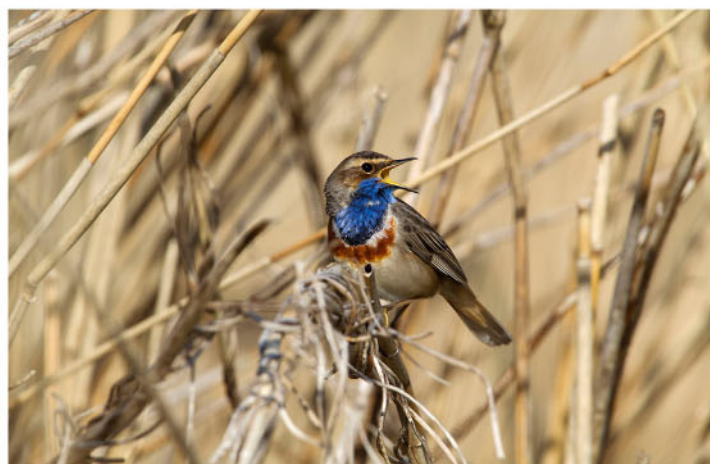
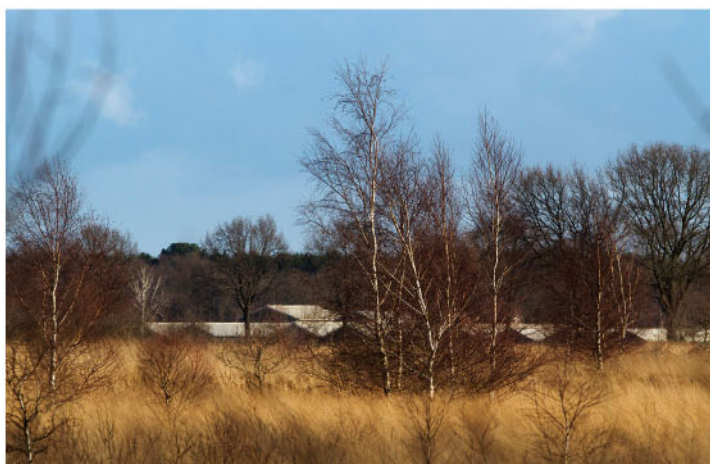

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Rivierklimaatpark IJsselpoort

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

23 januari 2020 / projectnummer: 3218

1 Advies over het MER in het kort

Een groot aantal partijen¹ wil met het project “Rivierklimaatpark IJsselpoort” in de uiterwaarden van de IJssel tussen Arnhem en Giesbeek verschillende doelen bereiken:

- realiseren van waterstandsdeling op de IJssel;
- creëren van meer ruimte voor recreatie, natuur, duurzame bedrijven en duurzame energieproductie in het gebied;
- oplossen van knelpunten voor waterkwaliteit en scheepvaart;
- versterken van de ‘ruimtelijke kwaliteit’ van het gebied.

De hoofdlijnen van het project worden vastgelegd in een gezamenlijke structuurvisie van de gemeenten Arnhem, Westervoort, Rheden, Zevenaar en Duiven, waarvoor een milieueffectrapport (MER) is opgesteld. De provincie Gelderland heeft, namens de betrokken gemeentes, de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

In het MER zijn twee maatregelenpakketten (alternatieven) vergeleken die de doelstellingen van het project zoveel mogelijk behalen, maar andere accenten leggen.² Beide alternatieven halen de doelen voor waterveiligheid, recreatie en natuur in meer of mindere mate, maar de doelen voor scheepvaart en landbouw niet. Het voorkeursalternatief bestaat uit een combinatie van de alternatieven, aangevuld met extra maatregelen en ontwikkelingen. Dit alternatief heeft aanzienlijk positievere effecten op scheepvaart en landbouw, maar minder positieve effecten op natuur. De effecten zijn op hoofdlijnen beschreven. Veel zal afhangen van de uitwerking van de maatregelen per deelgebied en de keuzes die daarin in het vervolg gemaakt zullen worden.

Wat is advies van de Commissie?

Het MER is goed leesbaar, relatief beknopt en helder van structuur. De illustraties en kaarten geven inzicht in de belangrijkste onderdelen van het project en de effecten daarvan. De grote hoeveelheid ambities en mogelijke maatregelen zijn op een gestructureerde wijze ondergebracht in twee alternatieve oplossingsrichtingen, die zich duidelijk van elkaar onderscheiden. Dit maakt helder welke (hoofd)keuzes voorliggen en wat daarvan de consequenties zijn.

Toch constateert de Commissie dat in het MER essentiële informatie ontbreekt om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming over de intergemeentelijke structuurvisie. Het gaat om de volgende punten:

- De twee alternatieven ‘Avontuurlijk Loslaten’ en ‘Creatief Sturen’ zijn in het MER als gelijkwaardige alternatieven beschreven en beoordeeld op doelrealisatie en effecten. Dit geldt niet voor het voorkeursalternatief (VKA) dat de basis voor de structuurvisie vormt. Het VKA past niet binnen de bandbreedte van de alternatieven en niet alle belangrijke

¹ Provincie Gelderland, gemeenten Arnhem, Westervoort, Rheden, Zevenaar en Duiven, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Waterschap Rijn en IJssel en Vereniging Natuurmonumenten.

² Alternatief *Avontuurlijk Loslaten* gaat uit van dynamische riviernatuur en extensieve vormen van landbouw, recreatie en energiewinning. In alternatief *Creatief Sturen* staan landschappelijke en cultuurhistorische waarden meer centraal en is ruimte voor meer intensieve vormen van recreatie en energiewinning.

keuzes om te komen tot het VKA zijn in het MER duidelijk beschreven of gemotiveerd. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan is de realisatie van een recreatievoorziening op het terrein De Groot, die vooral door de te verwachten verkeerstoename tot aanzienlijke effecten kan leiden. Mede hierdoor is de beoordeling van de effecten van het VKA ten opzichte van de andere alternatieven niet goed navolgbaar.

- Uit het MER en de bijbehorende Passende beoordeling is onvoldoende duidelijk wat de gevolgen van het project kunnen zijn voor kwetsbare natuur (Natura 2000) door de stikstofuitstoot en voor landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Hier komt bij dat de realisatie van een overnachtingshaven in het deelgebied Rhederlaag ten onrechte is beschouwd als autonome ontwikkeling.³ Daardoor is in het MER onvoldoende rekening gehouden met mogelijke cumulatie van effecten.

Verder merkt de Commissie op dat de samenvatting van het MER niet volledig is. Hierin ontbreekt een duidelijke beschrijving van de alternatieven en vooral van het voorkeursalternatief. Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

De Commissie adviseert om, voordat een besluit worden genomen over de structuurvisie, bovenstaande informatie in een aanvulling op het MER op te nemen en de samenvatting aan te passen. Daarbij is vooral van belang om te verduidelijken welke ingrepen het voorkeursalternatief omvat en welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen.

Tot slot merkt de Commissie op dat in het MER (en de ontwerpstructuurvisie) regelmatig ambities worden uitgesproken als duurzaam en natuurinclusief. Het is duidelijk dat het voornemen kansen biedt, maar deze ambities zijn op het abstractieniveau van de structuurvisie nog niet goed toetsbaar. Desondanks worden de alternatieven (zeer) positief beoordeeld op deze criteria. Om hieraan daadwerkelijk invulling te geven zullen deze begrippen in het vervolg meer concreet gemaakt moeten worden.

In de volgende hoofdstukken licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Achtergrond

Voor de realisatie van het project Rivierklimaatpark IJsselpoort worden verschillende besluiten genomen. In eerste instantie zullen de gemeenteraden van Arnhem, Westervoort, Rheden, Zevenaar en Duiven de hoofdlijnen van het plan opnemen in een intergemeentelijke structuurvisie. Voor de uitwerking van de visie zullen nog andere besluiten volgen, zoals bestemmingsplanwijzigingen en/of vergunningen. Voor de structuurvisie moet op grond van het Besluit m.e.r. een plan-MER worden opgesteld omdat dit plan een kader biedt voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten, zoals de aanleg of wijziging van primaire waterkeringen (categorie D3.2), landinrichting (D9) en/of ontbossing (D27). Daarnaast moet een plan-MER worden opgesteld vanwege mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden.

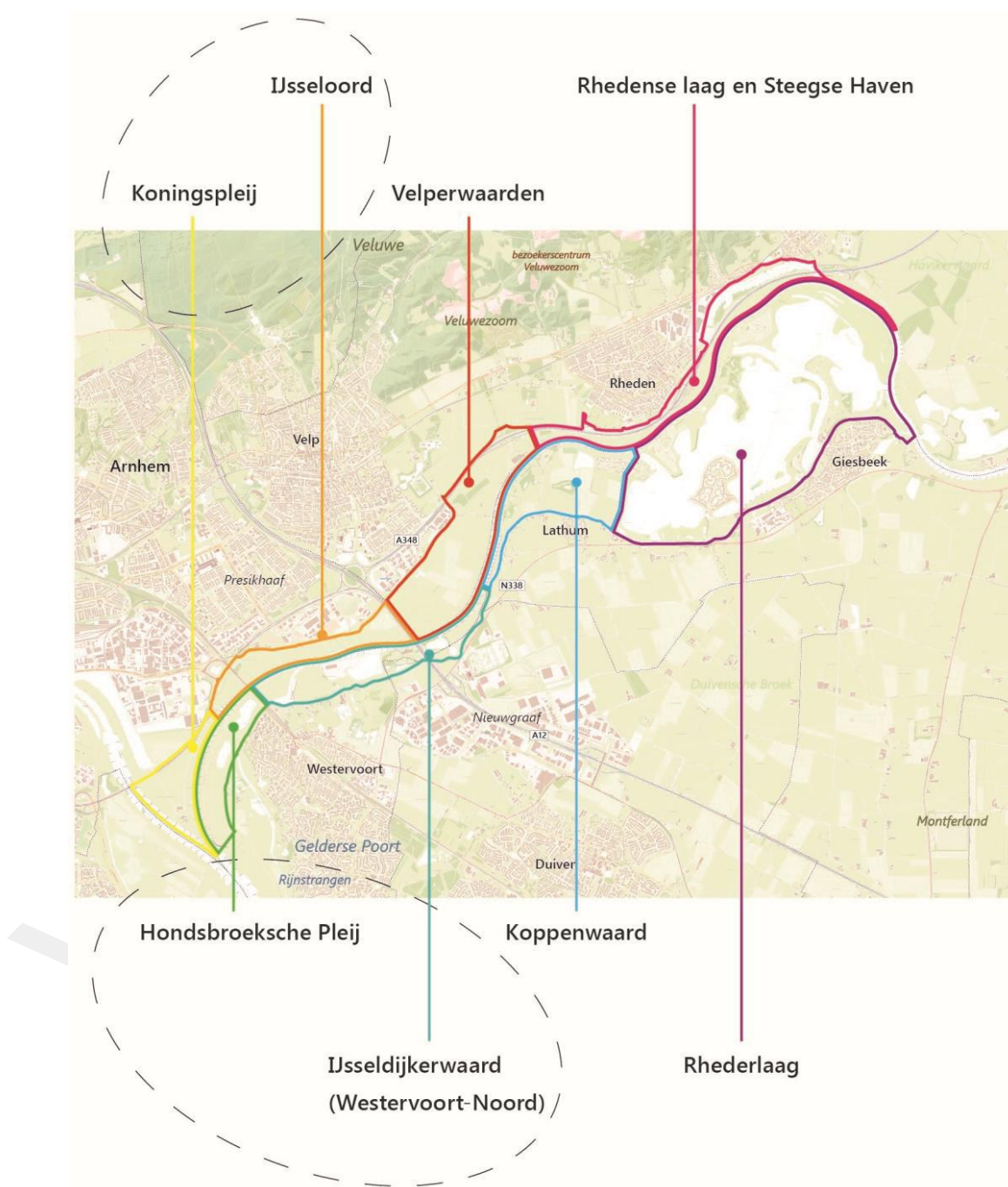
Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen.

³ Over deze overnachtingshaven is nog geen besluit genomen en de milieueffecten ervan zijn nog niet onderzocht.

De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraden van Arnhem, Westervoort, Rheden, Zevenaar en Duiven – besluit over de structuurvisie.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3218](#) op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

Figuur 1: Projectgebied Rivierklimaatpark IJsselpoort met deelgebieden (bron: MER)

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming over de structuurvisie.

2.1 Alternatieven

Ontwikkeling alternatieven

In het MER is de ontwikkeling van de alternatieven duidelijk beschreven. Vanuit de verschillende doelstellingen van het plan zijn in eerste instantie *kansrijke strategische oplossingsrichtingen* beschreven, die bestaan uit een groot aantal maatregelen in het plangebied. Uit deze oplossingsrichtingen zijn, mede naar aanleiding van tussentijds advies van de Commissie⁴, twee integrale alternatieven ontwikkeld:

- Avontuurlijk Loslaten (AL), dat uitgaat van dynamische riviernatuur en extensieve vormen van landbouw, recreatie en energiewinning.
- Creatief Sturen (CS), waarbij landschappelijke en cultuurhistorische waarden meer centraal staan en waarin ruimte is voor meer intensieve vormen van recreatie en energiewinning.

De alternatieven zijn op een heldere en navolgbare manier getoetst aan het doelbereik en effecten. Daarmee worden de belangrijkste verschillen tussen de alternatieven, en daarmee de dilemma's voor de te maken keuzes, op hoofdlijnen duidelijk. In hoofdstuk 3 van dit advies plaatst de Commissie enkele kanttekeningen bij deze effectbeoordeling en geeft zij naar aanleiding daarvan enkele aandachtspunten voor het vervolgproces mee.

Voorkeursalternatief

Nadat de genoemde alternatieven op doelbereik en effecten zijn onderzocht, is een voorkeursalternatief (VKA) samengesteld. De Commissie is van mening dat de beschrijving en beoordeling van het VKA op een aantal punten nog onvoldoende is om hierover een goed onderbouwd besluit te kunnen nemen:

- Hoofdstuk 5 van het MER licht de gemaakte afwegingen toe, maar het VKA zelf is daarin niet duidelijk beschreven. Uit deze afwegingen, de Passende beoordeling en de separate *Notitie Voorkeursalternatief* is af te leiden dat in het VKA extra maatregelen en elementen zijn toegevoegd. Het is echter niet duidelijk welke ingrepen in het VKA zijn toegevoegd ten opzichte van de andere alternatieven en welke argumenten daaraan ten grondslag liggen.
- Uit de vergelijking van de alternatieven met het VKA blijkt dat het VKA niet binnen de 'bandbreedte' van de oorspronkelijke alternatieven past⁵. Dit blijkt vooral uit de effectscores voor scheepvaart, natuur en landbouw⁶. De toegevoegde planonderdelen

⁴ Over de 'Notitie kansrijke oplossingsrichtingen' heeft de Commissie een tussentijds advies uitgebracht op 19 april 2018.

⁵ De alternatieven bepalen de speelruimte voor het uiteindelijke besluit: het MER kan alleen aan de structuurvisie ten grondslag worden gelegd, als het plan zoals dat uiteindelijk wordt vastgesteld, ook inderdaad in het MER is onderzocht óf op z'n minst binnen de bandbreedte van de beschouwde alternatieven valt.

⁶ De scoretabel in de samenvatting van het MER geeft aan dat de beide alternatieven zeer negatieve effecten hebben op de scheepvaart, het VKA scoort juist positief. Hetzelfde geldt voor de effecten op de landbouw. Voor natuur is het andersom: de alternatieven scoren positief tot zeer positief, het VKA neutraal tot positief.

zijn volgens de Commissie niet voldoende onderbouwd; het is niet duidelijk waarom deze niet al onderdeel waren van de oorspronkelijke alternatieven. De meest in het oog springende toevoeging in het VKA is de realisatie van een grootschalige recreatievoorziening op het terrein De Groot. De omvang van deze voorziening is alleen in de Passende beoordeling duidelijk omschreven. Deze toevoeging leidt tot een aanzienlijk minder gunstige beoordeling van de effecten op natuur.

- Het VKA is niet op hetzelfde detailniveau beschreven en beoordeeld op doelbereik en milieueffecten. De eerdergenoemde afwijkende effectscores zijn daardoor niet goed navolgbaar.

Referentiesituatie

De effecten van de alternatieven zijn in het MER vergeleken met de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. Deze referentiesituatie is beschreven in § 3.4 van het MER. Een van de autonome ontwikkelingen die hier is genoemd is de realisatie van de overnachtingshaven Giesbeek op een locatie in de Valeplas in het plangebied. Over deze overnachtingshaven heeft echter nog geen besluitvorming plaats gevonden, waardoor het niet juist is deze ontwikkeling in het MER voor het rivierklimaatpark als autonome ontwikkeling te beschouwen.⁷ De effecten van de beide ontwikkelingen tezamen zijn daarmee niet duidelijk. Dit is vooral van belang voor effecten op natuur en landschap (zie ook § 2.2 van dit advies).

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER voorafgaand aan de besluitvorming:

- een duidelijke beschrijving van het VKA op te nemen, waarin de gemaakte keuzes worden gemotiveerd. Speciale aandacht is nodig voor de elementen die geen deel uitmaken van de eerdere onderzoeksalternatieven;
- de effecten van het VKA op dezelfde wijze en met het zelfde detailniveau te beoordelen als de andere alternatieven en te vergelijken met een aangepaste referentiesituatie.

2.2 Effecten voorkeursalternatief op natuur en landschap

Zoals hierboven aangegeven zijn de effecten van het VKA niet op hetzelfde detailniveau beschreven als de effecten van de andere alternatieven. Dit levert naar de mening van de Commissie vooral risico's op waar het gaat om de effecten op natuur en landschap.

Natuur

De effecten op Natura 2000-gebieden zijn gedetailleerd in beeld gebracht in een Passende beoordeling (bijlage bij het MER). Hoewel de werkelijke effecten nog moeilijk te voorspellen zijn⁸, is over het algemeen een goed onderbouwde beschouwing gegeven van de kansen voor versterking van de natuurwaarden, de risico's op negatieve effecten en mogelijke maatregelen.

Dit geldt echter niet voor de effecten van stikstofdepositie. Hierover wordt in de Passende beoordeling gesteld dat de mate waarin stikstofdepositie zal optreden en de benodigde

⁷ De Commissie is zich ervan bewust dat het besluitvormingsproces voor de realisatie van deze overnachtingshaven al enige tijd gaande is. Ten tijde van het opstellen van het MER werd er vanuit gegaan dat besluitvorming zou hebben plaatsgevonden, maar dit is tot op heden niet het geval. Voor de stand van zaken van de besluitvorming over deze overnachtingshaven, zie: [website RWS](#)

⁸ Onder andere omdat de nadere invulling van het gebied deels afhangt van initiatieven van derden en de vrijwillige transitie van de landbouw.

maatregelen niet relevant zijn voor de keuze van de alternatieven. Om die reden wordt stikstofdepositie niet verder behandeld in de Passende beoordeling. De Commissie constateert echter dat:

- de Passende beoordeling tot doel heeft te beoordelen of het voorkeursalternatief kan leiden tot aantasting van Natura 2000-gebieden;
- het voor de hand ligt dat het VKA tot meer stikstofdepositie zal leiden dan de andere alternatieven, vooral door de verkeersaantrekkende werking van het terrein De Groot;
- de Passende beoordeling geen analyse van de mogelijke toename van stikstofdepositie bevat en evenmin een overtuigende onderbouwing van de stelling geeft dat de effecten van stikstofdepositie gemitigeerd kunnen worden.⁹

Verder is niet duidelijk of de Passende beoordeling rekening houdt met cumulatie van effecten in relatie tot de realisatie van de overnachtingshaven 'Giesbeek'. De gevolgen daarvan kunnen de negatieve gevolgen van het plan voor overwinterende ganzen en smienten (kwaliteits- en/of oppervlakteverlies van foerageergebied en/of slaapplaatsen) versterken¹⁰.

Landschap en cultuurhistorie

De effecten op landschappelijke en cultuurhistorische waarden komen in het MER op verschillende manieren aan bod. Uit de scoretabel in de samenvatting blijkt dat de effecten van de twee alternatieven zijn beoordeeld op *doelbereik* (aangezien behoud en versterking van deze waarden, onder andere in de Velperwaarden en de Koppenwaard, tot de doelstellingen van het project behoren) en op *overige effecten*.

De verdere beschrijving laat echter niet zien welke effecten precies van het VKA verwacht mogen worden. Er is in het MER gekozen om de effecten te beschrijven aan de hand van kwaliteiten van het gehele gebied. Ondanks dat daar veel goede informatie in te vinden is, wordt daarmee niet duidelijk wat de effecten zijn van de afzonderlijke maatregelen en van de effecten in de afzonderlijke deelgebieden. Dit is een ommissie, omdat er voor de deelgebieden wel doelen zijn geformuleerd.¹¹

Verder blijkt uit het MER nog niet welke elementen het VKA bevat om de doelen voor landschap en cultuurhistorie te behalen. Veel van de keuzes hiervoor zijn nog niet in de structuurvisie opgenomen. Dit levert het risico op dat in een later stadium zal blijken dat veel van de beoogde landschapsherstelmaatregelen zich niet goed verhouden met de rivierkundige randvoorwaarden en zullen komen te vervallen. Van het MER mag verwacht worden dat het laat zien wat dit betekent voor de 'park-ambities' van het project.

⁹ De Passende beoordeling moet de zekerheid bieden dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantast. Bij deze beoordeling mogen mitigerende maatregelen worden meegenomen. Uit de wetgeving volgt dat een plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.

¹⁰ Zie Passende beoordeling, pag. 3–37. In dit verband wijst de Commissie op een fout in tabel 5.27. "Bergeend en wilde eend" in het rood gearceerde deel (significant negatief effect zonder nadere mitigatie) moet worden gelezen als "overwinterende ganzen en smient".

¹¹ Voor de onderzoeksalternatieven AL en CS is onduidelijk hoe de effecten van vergravingen in de Velperwaarden en de Koppenwaard zich verhouden tot de natuurinrichtingsmaatregelen van Natuurmonumenten, die zijn beschreven onder de autonome ontwikkeling. Ook geeft het MER geen inzicht in hoe deze effecten zich verhouden tot het gestelde doel om de kwaliteit van het kleinschalig agrarisch landschap te versterken, terwijl door vergravingen het onderscheid tussen akkerbouw en grasland komt te vervallen. Dit geldt niet voor het VKA, omdat daarin vergravingen in de Velperwaarden en Koppenwaard achterwege blijven.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER voorafgaand aan de besluitvorming de effecten van het voorkeursalternatief op natuur, landschap en cultuurhistorie te beschrijven op een vergelijkbare manier als de andere alternatieven en daarbij rekening te houden met het bovenstaande.

3 Aanbevelingen voor het vervolg

De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële informatie voor de besluitvorming over de structuurvisie. In de tekst wordt een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

3.1 Doelen en doelbereik

In hoofdstuk 1.3 van het MER zijn de hoofddoelen van het project omschreven. Voor de herkenbaarheid zijn de doelstellingen onderverdeeld in de drie thema's Rivier, Klimaat¹² en Park. Er is een groot verschil in de concreetheid van de doelstellingen. Zo is de doelstelling voor de waterstandsverlaging concreet, maar zijn doelen voor landschap en cultuurhistorie en andere 'zachte waarden' vrij algemeen geformuleerd. Daardoor is het lastig de alternatieven aan deze doelstellingen te toetsen. Hier komt bij dat doelen en middelen om deze te bereiken enigszins door elkaar lopen, bijvoorbeeld waterstandsdeling als middel om het doel hoogwaterveiligheid¹³ te behalen en het realiseren van nevengeulen en ooibos als middel om doelen voor natuur en waterkwaliteit (op grond van de Kaderrichtlijn Water) te behalen.

In de beoordelingstabellen van de alternatieven zijn criteria voor de beoordeling van het doelbereik en voor de beoordeling van effecten door elkaar gerangschikt. Door deze methodiek en de wijze waarop de doelstellingen zijn geformuleerd is het lastig om het 'doelbereik' van de alternatieven goed te kunnen vaststellen. Met andere woorden: in hoeverre komen de alternatieven en het VKA tegemoet aan de verschillende doelstellingen en welke onderdelen van de alternatieven (maatregelen) zorgen daarvoor? De Commissie adviseert om de doelstellingen, en de achtergrond daarvan, ten behoeve van de besluitvorming meer expliciet te beschrijven en een helder overzicht te geven van de mate waarin aan de doelen wordt voldaan.

3.2 Regionale energiestrategie

Parallel aan de plan- en besluitvorming over het rivierklimaatpark wordt een regionale energiestrategie (RES) ontwikkeld. De RES kan grote gevolgen hebben voor de ruimtelijke inrichting, bijvoorbeeld omdat locaties voor windturbines, zonnevelden of andere vormen van

¹² De Commissie merkt op dat deze indeling er toe leidt dat de term 'klimaat' in dit geval voornamelijk betrekking heeft op de doelstellingen voor natuur, waterkwaliteit en landbouw. Dit kan verwarrend zijn, aangezien de indruk zal ontstaan dat hiermee bedoeld wordt op klimaatmitigatie (energietransitie) en/of klimaatadaptatie.

¹³ Hierbij merkt de Commissie op dat het behalen van een waterstanddaling weinig effect heeft op de opgave voor de dijkversterking. Factoren als piping en macrostabiliteit zijn hiervoor meer bepalend.

duurzame energie aangewezen zullen worden. Dit wordt gesignaleerd in de ontwerpstructuurvisie, waarin is aangegeven 'dat de RES als uitkomst kan hebben dat grootschalige energiewinning ook in dit gebied noodzakelijk is. In dat geval zijn een nieuwe ruimtelijke afweging en een afzonderlijke planologische procedure nodig'.¹⁴

In het MER is nog niet ingegaan op de gevolgen die de RES kan hebben voor het project Rivierklimaatpark. Het toetsingskader van de structuurvisie (zie volgende paragraaf) bestaat feitelijk uit de doelstellingen van het project en geeft nog weinig sturing aan andere initiatieven, zoals bijvoorbeeld windturbines of zonnepanelen. De Commissie adviseert om bij besluitvorming en de nadere uitwerking de ontwikkeling van de RES nauwlettend te volgen, om te kunnen anticiperen op de uitkomsten daarvan.

3.3 Nadere uitwerking structuurvisie

3.3.1 Algemeen

Uit het MER blijkt dat een gefaseerde uitvoering van de structuurvisie is voorzien. Het grootste deel van het project zal vóór 2028 worden gerealiseerd. Het overige deel van het project, waaronder een klein deel van de rivierverruimende maatregelen en natuurvriendelijke oevers, wordt in de periode tussen 2028 tot 2035 gerealiseerd. Dit brengt het risico met zich mee dat de negatieve effecten op natuur zich eerder voor doen dan de positieve effecten.¹⁵ De Commissie adviseert bij de nadere uitwerking oog te hebben voor een goede balans hierin.

3.3.2 Natuur, landschap en cultuurhistorie

De doelen voor landschap en cultuurhistorie zijn algemeen geformuleerd, evenals de maatregelen waarmee deze doelen bereikt moeten worden. Ook de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische elementen en structuren in het plangebied zijn op een hoog abstractieniveau omschreven. Dit geldt ook voor aardkundige waarden. Meer gedetailleerde informatie over deze waarden is beschikbaar¹⁶, maar deze is niet gebruikt voor het MER. De objecten van de IJssellinie lijken wel geïnventariseerd, maar niet de werking ervan.¹⁷ Het MER geeft aan dat er verschillende andere linies in dit gebied hebben gelegen in verband met de strategisch ligging, maar geeft geen verdere informatie of hier nog (archeologische) relictten van zijn overgebleven.

Het hoge abstractieniveau van de uitwerking voor landschap en cultuurhistorie heeft tot gevolg dat negatieve effecten voor landschappelijke en cultuurhistorische waarden en elementen pas zichtbaar zullen worden bij de nadere uitwerking van de structuurvisie. Ook biedt het MER nog geen aanknopingspunten voor herstel van landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals de elementen van de IJssellinie of het realiseren van geulen in historische (rest)beddingen. Mocht uit de in § 2.2 van dit advies genoemde analyse blijken

¹⁴ Ontwerp Intergemeentelijke Structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort, pagina 12.

¹⁵ De ontwerp-IGSV (pagina 22) geeft aan dat een aantal maatregelen, de ontwikkeling van Westervoort-Noord en het hoogwaterwilde Terrein De Groot, bij voorkeur als eerste worden gerealiseerd.

¹⁶ Bijvoorbeeld historisch geografisch onderzoek dat in opdracht van Rijkswaterstaat is uitgevoerd. Zie <https://edepot.wur.nl/27641>

¹⁷ De IJssellinie is niet alleen een verzameling forten en bunkers. Ook schootsvelden maken daarvan onderdeel uit, zie hiervoor Atlas Landschap van de Koude Oorlog.

dat er conflicten zijn tussen de doelen voor waterveiligheid en landschap en cultuurhistorie, dan zal de opgave voor de nadere uitwerking op dit onderdeel nog groter worden.

Ook voor natuurwaarden geldt dat de werkelijke effecten pas bij nadere uitwerking van de structuurvisie duidelijk zullen worden. Een aandachtspunt daarbij is het effect op ganzen en smienten. De Passende beoordeling concludeert dat landschapselementen buiten het leefgebied van overwinterende ganzen en/of smienten moeten worden aangelegd om significante negatieve effecten te voorkomen. Tegelijkertijd wordt gesteld dat de grens van het Natura 2000-gebied Rijntakken als foerageergebied voor grasetende watervogels (bijna) bereikt is (zie p. 37 van de Passende beoordeling). De Commissie vindt dit een belangrijk aandachtspunt voor het vervolgproces, aangezien een deel van het plangebied bestaat uit leefgebied van ganzen en smienten.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep in een eerdere fase het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Roeland During
ir. Jan Jaap de Graeff (voorzitter)
dr.ir. Ruben Jongejan
drs. Pieter Jongejans (secretaris)
ing. Rob Vogel
drs. Gerrit de Zoeten

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Intergemeentelijke structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat om activiteiten zoals D03.2 (wijziging waterkering), D09 (landinrichting) en D27 (aanleg van bos). Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden kunnen optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

De gemeenteraden van Arnhem, Westervoort, Rheden, Zevenaar en Duiven.

Initiatiefnemers besluit

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, Provincie Gelderland, het College van B&W van de gemeentes Arnhem, Westervoort, Rheden, Zevenaar en Duiven, Waterschap Rijn en IJssel, Vereniging Natuurmonumenten.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Provincie Gelderland, namens de gemeenteraden van Arnhem, Westervoort, Rheden, Zevenaar en Duiven.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3218](#) in te vullen in het zoekvak.

VOORLOPIG

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

